

LETOPISEȚUL CANTACUZINESC

Stoica Ludescu?

Versiune electronică de Scriptorium.ro

<http://www.scriptorium.ro>

Istoria Țării Rumânești de când au descălecat pravoslavnicii creștini

Însă dintâi izvodindu-se de rumânii carii s-au despărțit de la romani și au pibegit spre miiazănoapte. Deci trecând apa Dunării, au descălecat la Turnul Severinului; alții în Țara Ungurească, pre apa Oltului, și pre apa Morășului, și pre apa Tisei ajungând și până la Maramurăș.

Iar cei ce au descălecat la Turnul Severinului s-au tins pre supt poalele muntelui până în apa Oltului; alții s-au pogorât pre Dunăre în jos. Și așa umplându-se tot locul de ei, au venit până în marginea Necopoei.

Atunce s-au ales dintr-înșii boiarii carii au fost de neam mare. Și puseră banoveți un neam ce le zicea Basarabi, să le fie lor cap (adecă mari bani) și-i așăzară întâi să le fie scaunul la Turnul Severinului, al doilea scaun s-au pogorât la Strehaia, al treilea scaun s-au pogorât la Craiova. Și așa fiind, multă vreme au trecut tot ei oblăduind acea parte de loc.

Iar când au fost la cursul anilor de la Adam 6798, fiind în Țara Ungurească un voievod ce l-au chiebat Radul Negrulvoievod, mare herțeg pre Almaș și pre Făgăraș, rădicatu-s-au de acolo cu toată casa lui și cu mulțime de noroadă: rumâni, papistași, sași, de tot féliul de oameni, pogorându-se pre apa Dâmboviții, început-au a face țară noao.

Întâi au făcut orașul ce-i zic Câmpul Lung. Acolo au făcut și o biserică mare și frumoasă și înaltă. De acolo au

dăscălecat la Argeș, și iar au făcut oraș mare și s-au pus scaunul de domnie, făcând curți de piatră, și case domnești și o biserică mare și frumoasă.

Iar noroadele ce pogorâse cu dânsul, unii s-au dat pre supt podgorie, ajungând până în apa Siretului și până la Brăilă; iar alții s-au tins în jos, preste tot locul, de au făcut orașă și sate până în marginea Dunării și până în Olt.

Atunce și Băsărabeștii cu toată boierimea ce era mai nainte preste Olt s-au sculat cu toții de au venit la Radulvodă, închinându-se să fie supt porunca lui și numai el să fie preste toți. De atunce s-au numit de-i zic Țara Rumânească, iar titlușul domnului s-au făcut precum arată mai jos: "V Hrista boga blagoveanomu blagocestivomu i Hristo iubivomu samoderjavnomu, Io Radul Negru voevod bojiiu milosti gospodariu vseia zemli Ungrovlahiskiia za planinski i ot Almaș i Făgăraș herțegu" . Acestea să tâlcuiesc pre limba rumânească: "Întru Hristos Dumnezeu cel bun credincios și cel bun de cinste și cel iubitor de Hristos și singur biruitor, Io Radul-voievod, cu mila lui Dumnezeu domn a toată Țara Rumânească dentru Ungurie dăscălecat și de la Almaș și Făgăraș herțeg". Acesta iaste titlușul domnilor de atunce, începându-se pân-acum, precum adevărat să vede că iaste scris la toate hrisoavele țării.

Și într-acestași chip tocmitu-ș-au Radul-vodă țara cu bună pace, că încă nu era de turci împresurată. Și au domnit până la moarte, îngropându-l la biserică lui din Argeș. Și au domnit ani 24.

De aice să începe povéstea altor domni, carii au venit pre urma Negrului-vodă, precum arată mai jos.

Mihail-vodă au domnit ani 19. Dan-vodă au domnit ani

23. Acesta au fost frate cu Mircea-vodă Bătrânul și l-au ucis Șușman-vodă, domnul sârbilor, când era cursul anilor de la Adam 6864.

Alexandru-vodă au domnit ani 27.

Mircea-voievod Bătrânul. Acesta au avut mare războiu cu Baiezet-sultanul. Făcutu-s-au acel războiu pre apa Ialomiții. Biruit-au Mircea-vodă pre turci și făr' de număr au pierit, trecând Baiezet Dunărea fără vad. Și alte multe războaie au avut cu turcii. Făcut-au și sfânta mănăstire den Coziia, și sfânta mănăstire Cotmeana când era văleatul 6891. Și au domnit Mircea-vodă ani 29 și au murit în domnie și s-au îngropat la mănăstirea lui, la Coziia.

Vlad-vodă Țepeș. Acesta au făcut cetatea de la Poienari și au făcut sfânta mănăstire ot Sneagov. Mai făcut-au un lucru cu orășanii den Târgoviște, pentru o vină mare ce au fost făcut unui frate al Vladului-vodă. Când au fost în ziua Paștilor, fiind toți orășanii la ospete, iar cei tineri la hore, așa fără veste pre toți i-au cuprins. Deci câți au fost oameni mari, bătrâni, pre toți i-au înțepat de au ocolit cu ei tot târgul, iar câți au fost tineri cu nevestele lor și cu fete mari, așa cum au fost împodobiți în ziua Paștilor, pre toți i-au dus la Poienari de au tot lucrat la cetate, până s-au spart toate hainele duple ei și au rămas toți dezvăscuți în pieile goale. Pentru aceia i-au scos nume Țepeluș. Domnit-au ani 15.

Vădislav-voievod Bătrânul au venit domn când au fost cursul anilor de la Adam 6935. Acesta au făcut bisERICA domnească den Târșor. Și au pierit de sabie, în mijlocul Târșorului. Și au domnit ani 18.

Radul-vodă cel Frumos, acesta au făcut mănăstirea ot Tânganul. Și au domnit ani 15.

Laiotă Basarab-vodă cel Bătrân, care au închinat țara turcilor, domnit-au ani 17. Avut-au mare războiu la Râmnicul Sărat.

După el au domnit Țepeluș-vodă; și au avut războiu la Râmnicul Sărat cu bătrânul Ștefan-vodă den Țara Moldovei. Atunce în oaste au pierit și Țepeluș-vodă și au fost izbânda lui Ștefan-vodă. Și au șăzut aicea în țară de au domnit ani 16.

Radul-vodă cel Mare, acesta au făcut Mănăstirea din Dial și au domnit ani 15.

În zilele acestuia să întâmplase de scosese den scaun Amira împăratul pre sfântul Nifon, patriiarhul Țarigradului, și-l trimesese la închisoare la Odriiu. De a căruia sfântă bună viață ieșind vestea în toate părțile, s-au auzit și în Țara Rumânească, și au înțeles și domnul Radul-vodă de bărbățiile cele sufletești ale sfântului și au trimis cu rugăminte la acest sfânt părinte ca să vie în țara lui, că-l pohtește țara. Iar sfântul i-au dat răspuns zicând: "Măria-ta, însuși vezi goana și închisoarea mea, care iaste de la vrăjmașii cei văzuți ai lui Dumnezeu. Dar cum voi veni în țara ta?" Iar domnul iar i-au trimis cuvânt zicându-i: "Nu purta grijă de aceasta, că grija mea iaste." Iar sfântul patriiarh i-au dat răspuns zicând: "Cum știi, așa fă". Și îndată au trimis Radul-vodă la împărăție de au cerșut pre acest păstoriu mare și nu-i fu peste voie, ci i se împlu voia de la împărăție și degrab trimise de aduse pre sfântul în țara sa și-i déde toate pre mână zicând: "Eu să domnesc, iar tu să ne îndreptezi și să ne învêți legea lui Dumnezeu și să ne fii tată și păstoriu mie, și tuturor oamenilor, și solitor la Dumnezeu". Iar el află turma neplecată și neascultătoare, și bisérica izvrătită și cu obiceiuri réle și nesocotite. Și

chemă pre toți egumenii de la toate mănăstirile Țării Muntenești și tot clirosul biséricii și făcu săbor mare dimpreună cu domnul și cu toți boiarii, cu preoții și cu mirénii, și îndată slobozi izvoară de învățătură limpede și necurmată și le spunea den sfânta scriptură, și învăța pre toți, și-i adăpa cu apa milei, credinței cei adevărate. Grăia-le de pravilă și de lége, de tocmirea biséricii și de dumnezeieștile slujbe, de domnie și de boierii, și de mănăstiri și de bisérici și de alte rânduri de toate. Și tocmi toate obiceiurile pe pravilă și pe tocmélele sfinților apostoli. Décii hirotoni și 2 episcopi și le déde și eparhii cu hotară, care câtu va birui, și-i învăță pentru cum vor purta grija și vor paște oile care le sunt date în seamă, ca să să îndreptéze toată țara aceia de acei 3 arhieriei. Iar domnului îi zise: "Ție, doamne, ți să cade să îndreptezi pre cei strâmbi cu judecată tare și îngrozită și dreaptă, după cuvântul lui Dumnezeu, care zise cătră Moisi îngăduitoriul său și cătră toți feciorii lui Israil grăind: Iată, v-am dat légea mea, și judecata și îndreptarea în mâinile voastre. Nu fățări nici a mic, nici a mare, nici a văduvă, nici a vinetic, nici pre sărac să nu miluiești cu judecata, nici celui bogat să fățărești, că judecata iaste a lui Dumnezeu, iar în sfânta evanghelie zice: Nu judecați în fățarie, ci judecați în dreptate. Și iar au mai zis Dumnezeu lui Moisi și feciorilor lui Israil grăind: De veți umbla după poruncile méle și veți păzi légea mea și o veți face, vă voi da roao în vrémea ei, și pământul va da sămănătura sa, și pomii vor da roada sa, și veți mânca în săturare, și veți fi întăriți în țara voastră, și voi da pace țării voastre și nu veți fi fricoși, și oști și războaie nu vor trece prin țara voastră, și veți goni vrăjmașii voștri, și vor cădea vrăjmașii voștri înaintea

voastră; și 5 de ai voștri vor goni pre 100, iar 100 pre întunérece și voi cu căuta spre voi și vă voiu blagoslovi, și vă voiu înmulți, și vă voiu umplea, și vă voiu pune légea mea cu voi, și veți mânca céle vechi, și bucatele voastre să vor împresura céle vechi de céle noao, și voi umbla cu voi și voi îmi veți fi oamenii, iar eu voi fi voao Dumnezeu. Iar de nu mă veți asculta, nici nu veți face poruncile méle, ci vă veți lepăda de dânsele și nu veți păzi legea mea toată, eu vă voiu face voao așa, că voiu aduce pre voi pustiire, și semințele voastre în zadar le veți sămăna, și ostenințele voastre le vor mânca vrăjmașii voștri, și vă vor goni dușmanii voștri, și veți fugi nefiind goniți de nimenea, și tăria voastră va fi în deșărt, și voiu trimite pre voi hieri sălbatică și pre țara voastră, și vor mânca dobitoacele voastre și pre voi vă voiu împutina, și țara voastră va fi pustie; și deacă vă veți dăzlipi de mine și eu mă voiu depărta de la voi. Așa grăiește domnul sfântul lui Israil. Acestea și altele multe învățături den sfintele scripturi îi învăța; și încă mai zicea: Beția și curvia cu totul să să lépede și să să dăzrădăcineze de la voi. Că s-au zis cu apostolul: Nunta iaste curată și pat nespurcat, iar curvarilor și preacurvarilor va judeca Dumnezeu. Pentru curvie să înecă lumea cea dintâi, iar mai apoi și Sodomul cu 5 orașe să prăpădiră și arseră cu foc și cu piatră pucioasă pentru sodomiia (adecă curvia cu parte bărbătească) că acolo să arată capul spurcăciunii cei mai mari. Deci, fraților, fugiți de curvia și de toată necurăție, cum zice Pavel, și umblați după curăție, ca să vedeți pre Dumnezeu. Acestea, zic voao, să le păziți deacă vă iaste voia să moșteniți împărăția cea cerească".

Iar pizmașul diavolul văzând învățături folositoare de

suflet ca acéstea, nu putu răbda, ci făcea multe meșteșuguri și hicleșuguri ca să gonească pre fericitul Nifon din Țara Panoniei, cum și făcu în chip ca acesta, o, vai și amar, că-i zise Radul-vodă dimpreună cu boiarii: "Pasă și ieși din țara noastră, că viața și traiul și învățăturile tale noi nu le putem răbda, că strici obiceiurile noastre". Iar sfântul Nifon deaca auzi așa niște cuvinte nebune și turburate ca acestea, să miră și zise: "Nu așa, doamne, nu așa, ci te îndreptează după légea lui Dumnezeu și pre tine, și pre boiari, ca nu cumva să porniți și să aduceți mâniia lui Dumnezeu asupra voastră și a țării voastre, că vă zic că pentru fărdelegile voastre curând va să se sloboază spre voi, iar mie nimic nu-mi iaste de aceia ce ziceți voi, că putérea și tăriia mea iaste légea. Ci făr' de rușine și făr' de fățarie grăiesc înaintea mării-tale și boiarilor tuturor. Că pre soruta, care o ai măritat dupre Bogdan, făr' de lége, având el muiare cu lége și o au lăsat făr' de nici o vină și au luat pre soru-ta, el iaste curvariu și soru-ta ca o preacurvă. Ce-i despartă și dă bărbatului iar muiarea sa și potolește mâniia lui Dumnezeu mai nainte, până nu să pornéște pre voi." Iar aceste cuvinte foarte ațâțară și mâniiară inima domnului. Și îndată goni pre sfântul den naintea sa și porunci să nu-l mai bage nimeni în seamă, nici să-l socotească, nici să-l cinstească. Iar dumnezeiescul Nifon nimic nu bagă în seamă, nici grijă de aceia, ci-și punea nădédjdea pre Dumnezeu, după cum zice proorocul: Nu vă nădăjduireți pre domni, nici pre fiii omenești. Dumnezeu trimise corbul de hrănea pe Ilie prooroc; așijderea păzi cu bucate și pre Daniil proorocul cu Avvacum. În chip ca acesta păzi și pre acesta, cu un fecior de boiar ce-l chiema Neagoe, care era mai mare preste vânători. Și așa făcu și

Dumnezeu din cele amară dulci și din cele pizmașă cu prietnicie. Că aducea bucate de hrana sfântului și aiave și într-ascuns, cu îndemnarea lui Dumnezeu, fără de nici o temere. Iar fericitul Nifon îl întârea cu rugile sale, ca să să crească și să să înalțe în toate faptele cele bune și să să rădăce în noroc bun și să fie plăcut înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, cum mai apoi, cu rugăciunea sfinții-sale, să umplură amândoa.

Iar Radul-vodă tot ținea pizmă pre sfânt și nu putea folosi nimic nici cu frica, nici cu alte amăgele, până iar să plecă el sfântului cu smerenie și-l chemă în taină și-i zise aceste cuvinte amăgitoare zicând: "Părinte, iartă-ne sfinția- din frați carei mersese cu dânsul, trimise-i către Dumnezeu, iar pre al treilea lăsă-l să meargă în cetatea Solunului și-l întâri cu rugăciunile sale, ca să se sfârșească cu sfârșitul mucenicilor. Carele și dobândi, și pătimind multe munci, să sfârși pentru lege și dobândi cunună împletită în 3 vițe, cu postul, și cu ascultarea și cu munca. Iar mult pătimașul al său trup, al lui Macarie (că așa chema pre acel mucenic), fu îngropat în Solun; iar sufletul acum dănțuiește cu îngerii în ceriu. Decii dumnezeiescul Nifon pricepu că va să fie aproape și petrecaniia sa și să bucură sufletește și să veseli; și luă cu sine poslujnicul care-i rămăsese, pre Iosaf, și trecu muntele de ceia parte și merse la Mănăstirea Dionisatului și să prinse de lăcaș, că și mai nainte acolo lăcuise. Și Dumnezeu încă vru să-și săvârșească sfântul viața acolo. Iar cât petrecu acolo, în toate era întocma cu alți frați și cu mâncarea, și cu postul; și fără de preget atâta, cât era altor frați rușine de smereniia și de nevionța lui. Că era tuturor chip de învățătură și de mustrare, și să nevoia spre toate

poslușaniile și tuturor fraților, la toate slujbele le ajuta. La moară mergea de măcina, la magherniță ajuta, la magupie așijderea și la alte poslușanii la toate atâta, cât striga ostenințele lui (cum și eu l-am văzut făcând lucruri ca acestea). Și ce aş putea spune smereniia cea multă și ostenințele lui, că nu spun numai frații carii sunt lăcuitori întru acea mănăstire, ci și alții du pren alte mănăstiri dă preîmprejur. Toți spun și mărturisesc că era nevoitoriu spre slujbe, și spre ispovedanii, și spre pocăință, și spre curăție, și spre alții pre toți îi certa și-i învăța, zicând: "Amar, fraților și părinților, celuia ce-l va afla moartea nepocăit, că în iad nu iaste pocăință". Și pre mulți i-au scos tocma din gura diavolului și pre mulți din păgâni, turci, armeni, papistași și de alte erése au întors de i-au botezat și i-au uns cu sfântul mir și i-au adus în credința cea adevărată a pravoslaviei, mai mult de 4.000 de suflete.

Iar pre câți mișăi au miluit și săraci, și câți au scos din robie, zic, că aceia n-au număr, așa era bun și milostiv tuturor, asémene lui Dumnezeu. Drept acéia și Dumnezeu proslăvi pre cel ce-l proslăvia și-l chemă la sine. Iar sfântul, cunoscând cu adevărat trecerea sa dintr-această lume, i să bucură sufletul foarte și îndată chemă toți frații și le spuse de vrémea petrecăinii sale și cum îl chiamă Hristos la împărăția ceriului cea gătită, și-i blagoslovi, precum iaste obiceiul, și să iertă cu toți și arătă cătră toți dragoste iar nu pizmă. Și câți făcuse lui rău și necaz și câți era blestemați, pre toți îi iertă și-i dezlegă, ca un ucenic adevărat al lui Hristos, cu al căruia trup și sânge să și preceștui, și așa-și déde sufletul în mâinile lui Dumnezeu, și luo lumina luminilor cerești în care iaste Hristos, și ce era din pământ pământului lăsă. Și cu multe cântări de la

toți călugării din toate mănăstirile muntelui Athonului să îngropă trupul lui cu mare cinste, în luna lui avgust în 12 zile, când era cursul anilor de la zidirea lumii 7016. Și apuse zarea soarelui dinaintea a tot ochiul și rămase între toți frații plângere și tânguială fără de mângâiere, și nu erea nici unul dentru dânșii care să nu fie vărsat lacrăme pentru lipsirea părintelui și învățătorului celui bun a toată lumea.

Iar Iosaf, poslușnicul sfântului Nifon iubitorului de Dumnezeu, lăsă toată jalea și întristarea, nevoindu-se să umple porunca părintelui său, și mărse numaidecât la Țarigrad, și tocmi toate poruncile sfântului foarte bine și pătimi acolo multe munci pentru lege. Iar apoi îl și arseră turcii în foc și să învrednici și el cetei mucenicilor.

Că și de aceasta încă mărturisise sfântul Nifon mai nainte, ca și de Țara Rumânească mai nainte, când zise cătră ighemonul Radul, grăind așa: "Văz zice pogorându-se pre voi și pre țara voastră, pentru netocmirea bisericii și pentru mulțimea fărdelegilor voastre mâniia lui Dumnezeu". Décii deaca ieși fericitul Nifon din Țara Panoniei, nu trecu vrăme multă, ci căzu ighemonul Radul într-o boală groaznică și cumplită, și alte răutăți mult îl încungiurară și nu i să mai putea ușura nevoile, ci de ce mergea, de aceia-i mergea grijile mai cu greu. Și să scorniră în țară răutăți, și gâlcevi și bisericii netocmire. Și să sfârși Radul-vodă într-o niște întâmplări réle ca acestea. Iar mai nainte de petrecaniia sa, el căuta pre sfântul, cum zisese el, și nu-l afla, ci era sufletul lui plin de frică și de cutremur, și atunce pricepură toți că să umplură cuvintele sfântului, care zisese mai nainte, de Radul-vodă și de Țara Muntenească.

Iar trupul Radului-vodă îl îngropară în mormântul

carele făcuse în tinda biséricii, în Mănăstirea den Deal, unde iaste hramul sfântului Nicolae făcătoriul de minuni, care o zidise din temelie în domniia sa, tot de pîiatră cioplită și stâlpii ușilor și ferestrele tot de marmură, cum să véde și acum, bisérică frumoasă și minunată. Iar a o zugrăvi, el n-au apucat, ci apoi s-au zugrăvit cu porunca lui Neagoe-vodă, cu văpsele și cu aur. Décii, după moartea lui, boiarii nu să putea voi pe cine vor pune domn, că unii zicea "să fie cesta", iar alții "ba cela", și era gâlceavă și ceartă între dânșii, după cuvîntul evangheliei, ce zice: Când să va împărți casa adinsu ei-și, atunci să va pustii. Și așa fiind ei împărecheați, rădicară caznă asupra lor, pentru păcatele lor, cum zisése fericitul Nifon , și puseră domn în scaunul țării pre Mihnea, feciorul Dracii armașul. Și cum apucă domniia, îndată să dăzbracă lupul de piiale de oaie și-și astupă urechile ca aspida și ca vasiliscul, iar arcul și-l încordă și găti săgeți de a săgeta și a fulgera, și mîna și-o întărea spre rane, și prinse pre toți boiarii cei mari și aleși și-i munci cu munci, cu multe munci și cumplite și le luo toată avuția, și să culca cu toate jupânesele și cu fétele lor înaintea ochilor lor. Décii unora le-au tăiat nasurile și buzele, pre alții i-au înecat și pre alții i-au spânzurat, iar el să îmbogăța și creștea ca chedrul, până la ceriu, și-și umplea toată voia sa. Iar pre un neam care era mai ales și mai temător de Dumnezeu, căruia îi era numele de moșie banoveți (adecă Băsărăbești), el cu multe amăgele, și șutele și cu grele jurămînturi să lega cu boiarii, carii era de acel neam, că nu-i va omorî, nici le va face nici o nevoie, și făcu și cărți de jurămînt și de afurisenii. Iar el în toate zilele săpa groapă și cugeta cum va face să piiarză și neamul lor, ca să nu să mai pomenească în Țara Panoniei. Iar

rugăciunea sfântului Nifon nu-l slobozea, nici îl lăsa să le facă nici un necaz, ci toate meșteșugurile lui céle hiclene ca niște păianjeni să strica. Iar el fiind îndemnat tot de răutatea minții sale, chemă pre Stoican, sfetnicul său cel mai mare, și intră numai cu dânsul în pimnița domnească și scoase pre pimniceri afară. Iar cu voia lui Dumnezeu, rămase un copil care era și el de acel neam, ce făcea sfat să-l piarză. Și deaca văzu pre nedreptul domn că intră în pimniță, el să umplu de frică și de groază, și neavând unde fugi, intră într-o bute seacă de să ascunse, că așa tocmi Dumnezeu. Și cum intră în pimniță domnul cu Stoican, începură a să sfătui cum și în ce chip vor face să piarză pre acel neam, cugetând că nu iaste nimeni în pimniță să-i auză. Décii, deaca obârși sfatul, chemă pimnicerii și le zise să bea vin de unde va fi mai bun; și deacă băură, ieși domnul și Stoican den pimniță veseli gândind că n-au auzit nimeni sfatul lor cel hiclean. Décii, după dâșșii ieși și copilul furiș și nu spuse nimunui nimic, ci-și căuta treaba și slujba sa, până află vrème și prilej de spuse părinților și neamului său celui mai mare toate lucrurile și hicleșugurile călcătoriului de jurământ domn. Décii, ei deaca auziră așa și cunoscură că sunt adevărate cuvintele lui, ei să adunară de să sfătuiră; și luară avuție și oameni cât putură și trecură Dunărea de ceia parte și scăpară toți de cursa Mih-nii-vodă, călcătoriul de jurământ. Că era Dumnezeu cu dâșșii și rugăciunile sfântului Nifon patriarhul, și nu putea nimeni să să protivească lor, ca și lui Moisi, marele proroc. Iar zvăpăiatul domn deaca auzi de pribegirea lor, de părere rea, i se schimbă firea, și bucuriia i să întoarse în tristăciune și-și arată urgiia și mâniia ce avea spre dâșșii și altă nimic nu putu să le strice. În pizmă, le-au ars curțile și

casele le-au răsipit; iar câți au aflat de acel neam rămași, pre toți i-au muncit cu multe féliuri de munci. Pre unii i-au și omorât și mănăstirea lor, care o făcuse ei pre râul Bistriții den temelie, o au răsipit și bisérica Sfinților Apostoli, care o zidise Neagoe, socotitoriul lui sveti Nifon, să fie de îngropare morților, iar o au sfărâmat, încă și pomii i-au tăiat și i-au dăzrădăcinat, și rădică mare goană asupra acelui neam blagoslovit, iar preoților du pren satele lor tuturor le-au tăiat nasurile, spre batjocura biséricii și să ispitea și să sfātuia să arză pre toți egumenii dă pre la toate mănăstirile, și alte răutăți multe vrea să facă. Ci Dumnezeu cel văzătoriu de inimi și de cugete nu vru să lase să cază dreptii în mâinile muncitoriului, ci-i mântui de moartea cea cumplită.

Décii acei boiari drepți pre carii îi ferise Dumnezeu din mâinile muncitoriului, de carii să zise mai sus, mérseră la împărăție și spuseră înaintea împăratului toate răutățile Mihnii-vodă. Iar împăratul deaca auzi așa, și înțelese că sunt cuvintele lor adevărate, făcu sfat dimpreună cu dânșii, socotind în ce chip va putea goni pre Mihnea-vodă din scaunul Țării Panoniei, și le puse domn pe Vladul, fratele Radului-vodă, care fusese domn înaintea Mihnii-vodă, de care s-au spus mai sus, că ei îl cerșură pre acela de la Împăratul. Décii zise împăratul cătră dânșii: "Iată eu vă dau pre dânsul în mâinile voastre și pre voi în mâinile lui, iar pre Dumnezeu în mijlocul vostru. Deci de veți face voi lui vreun hicleșug, sau de va face el voao, Dumnezeu să vă piiarză duple fața pământului cu tot neamul vostru". Iar ei ziseră toți amin și jurară jurământ Vladul-vodă împreună cu boiarii. Și le déde împăratul oaste mare și purceseră; și deaca sosiră la Dunăre, iar făcură jurământ înaintea lui

Mehmet, pașa al Dunării, și zise neamul Băsărăbeștilor așa: "De vom umbla noi cu hicleșug și de nu vom sluji domnului nostru, Vladului-vodă, cu dreptate, să piarză numele și neamul nostru dintr-această țară în veci". Și ziseră toți amin. Așijderea și Vladul-vodă zise către Mehmet-pașa: "De voi face eu acestui neam vreun rău sau vreun hicleșug, sabiia ta să taie capul meu cu mare rușine și să pierzi neamul meu dintr-această țară". Și iar ziseră toți amin. Și așa trecură Dunărea cu toată oastea. Și deaca trecură, făcură oastea în 3 pâlcuri, și un pâlc luă Neagoe nădăjduindu-se spre ruga sfântului Nifon, părintelui său.

Iar Mircea, feciorul Mihnii-vodă, deaca înțelese așa, merse pre supt cumpăt la mănăstirea Cotmenii, care să chiamă Ospățul cel de seara (adecă metohul Coziei) și de năpraznă să făcu gâlceavă mare de oastea lui Neagoe. Și auzind acéstea feciorul Mihnii-vodă, Mircea, degrab numai ce au scăpat cu un fecior lui Stoican, de care s-au zis mai sus, pre o fereastră, noaptea, dăscuți, dăscinși și fără işlice. Iar Neagoe îi tăie oastea, iar pre câți nu tăie, pre toți îi prinse vii. Numai ci scăpă feciorul muncitoriului și a lui Stoican, cum s-au zis mai sus, dăscuți, dăscinși, iar armele le-au luat. Și împacă mănăstirea și călugării de frică ce avea. Iar feciorul Mihnii-vodă au mers la tată-său și i-au spus toate cu multă frică. Iar el, deaca auzi așa, să sperie și zise către ei: "Cine au făcut noao aceasta?" Ei ziseră: "Neagoe, vătahul de vânători". Aceasta auzind Mihneavodă, să umplu de frică și zise: "De vreme ce făcu puiul leului așa, dar când va veni leul cel mare, ce va face?" Și aciiși să sculă din scaun și fugi în Țara Ungurească și acolo să deșteptă dintr-acea frică, iar alții să răsipiră prin

toată Țara Muntenească. Și nu era nimeni să le ajute, că așa ajută ruga fericitului Nifon, și mâniia cea ce au prorocit sfinția-sa s-au umplut.

De aciia șăzu în scaun Vladul-vodă și veni țara de i să închină, și aduse daruri multe și să întoarseră iarăși cine pre la case-și cu mare bucurie. Iar Vladul-vodă cu ajutorul lui Dumnezeu creștea întru mai mari bunătăți și în cinste pân' cât au ținut sfatul acelui neam drept.

Iar Mihnea-vodă au căzut în eresul hulei duhului sfânt, că iată cum iaste tot ținutul Apusului de putrezește cu marele Râm în ereșele sale. Și cum au pierit al doilea Iulian călcătoriu pentru închinarea idolilor, așa și acesta pentru luptarea duhului sfânt, că s-au împrietenit cu ungurii și ș-au împletit mreji hiclene asupra tânărului Vladului-vodă. Și veniră asupra-i, și deaca să loviră oștile, iar Danciul, marele vornic, ajută Vladului-vodă, că era și el de un neam iar bun și drept, și biruiră pre oastea călcătoriului și hultoriului Mihnii-vodă și fugiră toți rușinați în Țara Ungurească. Și veni mâniia lui Dumnezeu pre Mihnea-vodă, al doilea Iulian, și fu rănit de viteazul Dumitru Iacșici și muri. Pre carele trimisese Dumnezeu ca și pre sfântul mucenic Mercurie asupra păgânului Iulian, și ca pre sfeti Nestor de au ucis pre Liia, cu ruga lui sfeti Dimitrie. Așa și acest Dumitru Iacșici, pentru ruga lui sfeti Nifon, au rănit și au omorât pre urâtul muncitor, pre Mihnea, și stătu ca Fineas în Țara Madiamului pentru ovrei și fură lucrurile lui pre îngăduință. Așa și acest Dumitru stătu și fu pre îngăduința tuturor. Și să opri războiul și dobândi laudă den neam în neam.

Iar de Vladul-vodă ieși veste mare pretutindinea pentru războiu și pentru noroc bun până când au ținut sfatul

acelui neam ales de Dumnezeu, al Băsărăbeștilor. Iar deaca lepădă sfatul celui neam și primi al altora, ca Avesalom, feciorul lui David, când s-au sculat asupra tătâne-său, așa și Vladul au primit sfatul fărdelegiuitoriului Bogdan și sări asupra celui fericit de Dumnezeu neam. Atuncea pogorî și pre dânsul mâniia lui Dumnezeu. Că deaca să iuți Vladvodă și să ațâță foarte cu mânie mare asupra celui neam drept, care tocmise și ijderise Bodgan cel făr' de lége, pre care-l afurisise fericitul Nifon și l-au lepădat de sfânta biserică pentru preacurviia lui, cum s-au spus în cuvântul mai dentâi, grăia minciuni cătră domn pentru tânărul Neagoe, zicând așa: "Doamne, eu am înțeles cu adevărat că Neagoe va să te scoată den scaun. Iar tu nevoiaște să-i sfărâmi capul, sau să-i tai nasul, sau să-i scoți un ochiu." Deci domnul foarte priimi sfatul lui, părându-i că iaste adevărat, și să ispiți să facă acest lucru și trimise să aducă dentru acel neam drept pre iubitul Neagoe la dânsul. Iar alții boieri deaca înțeléseară, ziseră domnului: "Doamne, părăsește-te de acesta, nu asculta cuvintele lui Bogdan, că Neagoe iaste cu adevărat fecior al nostru și nu are întru sine hicleșug, cum știu toți boiarii Țării Muntenesti cu toată adeverința". Iar domnul zise: "Deaca iaste așa, voi îl aduceți să jurați pentru dânsul." Iar el să nevoia să-l împreune să stea cu Bogdan de față. Ci el, călcătoriul și afurisitul, totdeauna sfātuia pre domn pre uciderea lui Neagoe și a neamului lui. Așa totdeauna îndemnând Bogdan pre domn, să aprinse cu mânie spre uciderea lor, și vrea să nu știe nimeni de aceasta. Și de n-ar fi trimis Dumnezeu pre un călugăr de le-au spus, pre toți i-ar fi pierdut. Ci cu ajutoriul lui Dumnezeu și pentru rugăciunea sfântului Nifon să mântuiră de mâniia și de

moartea cea năpraznică și au scăpat la un ostrov, den care au trecut Dunărea, ca Isus Navii Iordanul. Și merșeră iar la Mehmet-pașa și-i spuseră toate patemiile câte li s-au întâmplat de la Vlad-vodă. Iar pașă să aprinse cu dumnezeiire spre răscumpărarea acelui neam (măcar deși eru păgân), și strânse oaste mare, și trecu Dunărea dimpreună cu dâșșii, și făcu războiu lângă orașul București și birui pre oastea Vladului-vodă. Iar el văzând oastea lui biruită și căzută, vru să fugă, iar cu împiedicarea lui Dumnezeu, fu prins de oastea lui Mehmetpașă, și-l dusera în București, la pașă legat. Iar deaca-l văzu pașă, zise-i cu ocară: "O, călcător de jurământ, iată, să-ți fie după cuvântul jurământului tău și să taie sabiia mea capul tău". Cum să și umplu, că însuși pașă cu mâna lui i-au tăiat capul în oraș în București, supt un păr, ca și pre Avesalom când îl săgetă Ioav, fiind el încurcat de păr de ramura unui stejariu, în luncă Efremului. Și să umplu judecata și răscumpărarea lui Dumnezeu, cea dreaptă. Și-i luară trupul de-l duseră la Mănăstirea din Deal, care o făcuse frate-său Radu-vodă, de-l îngropă. Iar pre cele ce-i zicea ei, pentru pizma, că va să rădice domn, ca să-l piarză, pre acela Dumnezeu cu voia sa și cu porunca l-au uns și l-au pus domn și au zis ca și Ieremie prorocul: "Mai nainte de nașterea ta te-am semnat și te-am ales să fii mai mare întru israilăteni". Iar el nici într-un chip nu vrea să plăce să fie domn, ci cu glas mare zise cătră tot nărodul: "Puneți alt pre carele veți vrea dempreună și cu sfatul nostru, iar pre mine mă iertați, că nu voi fi". Iar nărodul tot striga și zicea cătră dâșșul: "Iată, nu va Dumnezeu să fie altul, nici noi, ci numai tu să fii noao domn". Iată, și aici să întâmplă cum și de dămurt, în légea véche, Saul și-au ieșit din minte și Jonathan au

căzut de sabie, iar David fu rădicat împărat. Deci și Neagoe să plecă glasului năroadelor și luă coruna și scaunul a toată Țara Rumânească. Și îndată făcu judecată și dreptate între oameni. Și cum rădică David chivotul légii domnului, așa și Neagoe-vodă rădică bisérica cea căzută și puse pre Macarie mitropolit a toată Țara Ungrovlahiei, Plaiului și Severinului, cu blagosloveniia lui Pahomie, patriiarhul Țarigradului.

Décii dintr-aceia vréme până astăzi s-au potolit și s-au împăcat țara de gâlceavă și bisericile să veseliră, că așa ajuta ruga sfântului Nifon. Iar Bogdan cel afurisit vru să fugă, ci judecata lui Dumnezeu nu-l lăsă, pentru mozaviriia ce mozavirise pre sfântul Nifon și pentru hicleniia, ci căzu în mreaja cea hicleană și-l apucară ca pre o hiară înșălătoare care să prinde cu amândoașo picioarele în cursă și să vână el în lațul care vrea să vâneze pre Neagoe. Că fugind de Neagoe-vodă ca de leu, déde în Dunăre și scăpă de corcodel, iar de șarpe fu apucat și trimis la Neagoevodă. Iar el, deaca-l văzu într-atâta pedepsă, zise-i: "O, vai de tine, ocaanice, dar căzutu-ți-s-au ție să faci hiclenie ca aceasta, căci nu te-ai temut de Dumnezeu, cela ce știe și véde toate știutele și neștiutele? Dar pentru ce varsă hicleșugul tău cel fărădelege atâta sânge? Iată, de toate te iert pentru Dumnezeu. Și de acum înainte să te pocăiești de răutățile tale, iar avuțiile céle domnești care le-ai luat tu făr' de dreptate și le-ai ascuns, să mi le spui și nu vei păți nici o nevoie; iar de nu, păcatul să fie pre capul tău și pe sufletul tău". Iar el nu vru să spuie nimic, că-i întunecase

diavolul, cel ce-l iubea pe el, mintea și inima, pentru care lucru multe munci au luat până ce ș-au dat și sufletul, cum au prorocit și de aceasta sfântul Nifon, de au zis că cu

rea moarte va să moară Bogdan. Iar trupul lui nici fierăle, nici pasărilor, nici pământul nu l-au putut mânca, ci numai ce s-au pârlolit și au negrit întru răutatea tuturor.

Și pierdu Dumnezeu pre toți vrăjmașii lui Neagoe-vodă și i-au plecat supt picioarele lui. Și toate avuțiile i le-au dăscoperit. Și pământul izvora bunătate și roadă. Și mulțumi lui Dumnezeu toți pentru domnia lui, căci s-au spodobit a vedea și a avea domn ca acela.

Décii îi veni gând bun și cuget dumnezeiesc în inima lui, ca și de dămunt sfântului Theodosie cel Mic-împărat, să mute moaștele sfântului Ioan Hrisostom de la Cucus în Țarigrad, ca să dea iertare și tămăduire maicii sale, Evdoxie-împărătesei. Întru al acestuia chip să asemănă și creștinul Neagoe-vodă. Și trimise din boiarii săi cei credincioși cu cărți la sfântul muntele Athonului să aducă moaștele sfințiisale părintelui Nifon patriiarhul, ca să curățească și să tămăduiască greșala Radului-vodă și a altora carii făcuse sfinții-sale rău fără de vină.

Și deaca sosiră boiarii la Sfetagora, mérseră la mănăstirea Dionisat și să închinară biséricii, cum iaste obiceiul creștinesc. Și luând blagoslovenie de la părinți, déderă cartea domnului în mâna egumenului și a bătrânilor. Iar ei să închinară și deaca citiră cartea, socotiră toate pre amăruntul și să mirară toți de acel lucru mare și de cérerea domnului cum vor face. Și nici într-un chip nu cutezară spre acel lucru să-l dea, nici vrea să lase pre nimeni să se apropie să dăstupe mormântul sfântului, ce numai să umplură toți de frică și de cutremur. Iar sluga cea credincioasă, ce era trimis pentru acel lucru mérse la dânșii și le zise: "Sfinți părinți, nici o frică de aceasta să nu aveți, ci să ne iertați că noi ne nădăjduim pre credința

domnului nostru, care are cătră sfinția-sa. Nimeni nu va avea nici o primejdie, nici voi, nici noi." Atunce ei ziseră: "Faceți cum vă iaste voia". Și îndată luo sapa sluga cea mai mare, căruia îi era numele lui Danciul logofătul, și chemând credința domnăsău care avea cătră fericitul Nifon, lepădă toată frica și începu de săpă pân' ajunse de moaștele sfântului. Décii le scoase afară și le băgă într-un sicriu de lemn cu miroseală bună. Și să adunară toți călugării de la toate mănăstirile și veniră de să închinara sfântului, și săruta moaștele mulțumind lui Dumnezeu, celui ce au proslăvit pre robul său cel mult nevoitor și ziseră: "Fericita pomenirea ta, Nifoane, îndreptătoriul părinților și învățătoriul a toată lumea".

Și aciiși arată Dumnezeu minuni, că vindecă pre un călugăr care era de mulți ani mut, și pre alt de durerea capului, și pre altul de friguri, și pre alții pre mulți de multe feliuri de boale îi tămădui.

Décii îl grijiră bine și cu cinste, ca pre un cinstit, și-l trimiseră în Țara Panoniei, la domnul Neagoe-vodă. Și trimiseră cu sfinția-sa și pre chir Neofit, om ales și sfânt, asemenea părinților celor de dămunt, carele era din cetatea Ahila din Evropa Elispondului, și cu alți călugări de la mănăstire. Și deaca sosiră în Țara Rumânească, degrab făcură știre domnului Neagoe-vodă. Iar el adună tot clirosul beséricii și toți boiarii așteptând pre părintele său cel sufletesc. Și deaca sosiră la scaun, iar domnul cu credința sufletului și a inimii cuprinse coșciugul cu moaștele sfântului în brațe, știind că sunt ale iubitoriului său, și le sărută cu lacrăme și cu multă veselie, împreună cu tot norodul creștinesc. Și duseră sicriul cu moaștele sfântului cu toți oamenii întru cinstita Mănăstire Dealul, unde iaste

hramul sfântului și făcătoriului de minuni ierarh Nicolae, și-l puseră deasupra mormântului Radului-vodă. Și făcură bdenie toată noaptea împreună cu domnul Neagoe-vodă, rugându-se sfinții-sale pentru iertarea păcatului Radului-Vodă, care fără dreptate au lepădat pre sfântul de la sine și l-au gonit din țara sa. (Ia ascultați ce făcu Dumnezeu!).

Când fu dăspre sfârșitul slijbei utrănei, vrând Dumnezeu să arate aiave iertarea păcatului Radului-vodă și al altora cari-i făcuse nevoie și scârbă sfântului, văzu singur Neagoe-vodă descoperire ca aceasta de la Dumnezeu: Unde s-au rumpt scoabele cele de hier și acoperământul mormântului Radului-vodă și degrab să desfăcură marmurile și să ivi dinăuntru trupul Radului-vodă groaznic și întunecat, plin de puroi și de putoare. Și iată, să dăschise sicriul cu moaștele sfântului Nifon și izvorî de la sfântul izvor de apă și spălă tot trupul Radului-vodă și-l arătă luminat. Apoi iar înseși toate încuieturile și pietrile singur s-au închis și s-au încuiat ca și mai nainte. Și să arătă și Radul-vodă lui Neagoe-vodă și-i făcu mare mulțumire pentru lucrul cel de milostenie ce au făcut pentru dânsul. Și aciiși fu un sunet oarece și să dusă de naintea ochilor lui. Iar Neagoe-vodă să sperie. Și-și veni în fire și socoti de minunea sfântului Nifon, cum iaste adevărată iertarea Radului-vodă. Și mulțumia lui Dumnezeu de aceasta și sfântului Nifon, făcătoriul de minuni. Cum apoi văzu și cu ochii săi aiave trupul Radului-vodă iertat. Așijderea și altă minune făcu sfinția-sa, că să arătă însuși sfinția-sa lui Neagoe-vodă și-i zise: "Fătul mieu Neagoe, socotește cu deadinsul și vezi că toți mă țin sfânt, căci că sunt cu darul cel bun al duhului sfânt, și toți sărută cu credință moaștele mele și să umplu îndoit de dar bun. Numai cutare boiariu

— și-i spuse și numele care iaste — n-are credință cătră mine, nici sărută moaștele méle. Ci ia aminte de vezi lucru adevărat." Și cum zise, așa fu nevăzut. Iar Neagoe-vodă, deaca să dășteptă, căută și văzu pre toți oamenii sărutând sfintele moaște; iar cela ce-l spusese sfinția-sa, el trecu cu meșteșug, ca-ntr-ascuns, și nu-i băgă nimeni seama. Iar Neagoe-vodă, deaca văzu, el îl chemă la sine și-i zise: "Ce va să fie aceasta, că toți boiarii și oamenii sărută moaștele sfântului, iar tu nu vrei să le săruți, dar în ce chip hulești pre sfinția-sa așa?" Iar boiariul acela, deaca auzi așa, îndată îl cuprinse frică și cutremur, cât îi mai ieșă sufletul, de nu vrea mărturisi pre sfinția-sa că iaste sfânt. Și îndată chemă numele sfântului Nifon și dede laudă și mulțumire sfinții-sale pentru mila ce făcu cu dânsul. Și dintr-acel ceas mare credință avea acel boiar cătră moaștele sfântului Nifon. Așijderea și alte ciudese multe și arătări făcea Dumnezeu în toate zilele cu moaștele preacuviosului său. Și tot cine mergea la dânsul și-i chema numele sfințiisale într-ajutor toată vindecarea și sănătatea dobândea.

Déci domnul Neagoe-vodă văzând că fac moaștele sfântului atâtea minuni, déde de făcu sicriu de argint curat și-l polei cu aur și-l înfrumuseță cu mărgăritar frumos și cu alte pietri scumpe și cu zmalț. Și deasupra pe plehupă scrise chipul sfântului întreg, iar jos, la picioarele sfântului, să scrise pre sine în genunche, rugându-se sfinții-sale. Și-l trimise cu mare cinste la mănăstirea Dionisatul împreună cu sfinția-sa părintele chir Neofit mitropolitul și cu credincioșii săi boiari. Și deaca-l duseră la mănăstire, iar călugării de acolo dădă lui Neagoe-vodă poclon capul sfântului, și o mână și blagoslovenie de la părinții cei sfinți, carii era în mănăstire, ca să fie de sfințire

și de ajutor domnului. Iar el primi acele daruri cu mare bucurie, ca și Moisi prorocul tablele légii vechi. Și le purta cu sine pre unde mergea, și în curte, și în biserică, iar în cale el le purta în carătă, ca și Israel racla légii. Iar în muntele Athonului, pre groapa sfântului, zidi biserică frumoasă în numele sfântului Nifon, iar mănăstirea o au îmbogățit cu multă avuție și multe ziduri au făcut și înalte. Iată de aceasta pân' aici.

Iar mănăstirea lui Hariton, care de obște să chiamă Cotlumuz, care au început a o zidi den temelie Radu-vodă, Neagoe-vodă o au săvârșit, și cu toate frumusețile și podoabele o au împodobit denlăuntru și denafară, iar împrejur o au îngrădit cu zid. Și au făcut biserică Sfântului Nicolae făcătoriul de minune, cu turle, chilii și trapezărie, pimnița, maghernița și magazia, grădina și poartă mică și mare, bolniță și ospătărie și dohirie, jitniță și visterie și alte case de toată treaba. Iar biserică și chiliile le-au umplut de frumusețe și le-au săvârșit de acoperământ, iar biserică și tinda o au învălit cu plumb, și au pus sticle pre la toate ferestrele. Și o au și târnosit cu blagoslovenia arhiereului, și a protului și a altor egumeni de la alte mănăstiri. Și făcu cinste mare marilor și celor mici, și-i dăru cu daruri mari. Și să duseră careși pre la locurile sale, cu mare bucurie, mulțumind lui Dumnezeu.

Așijderea făcu o pristaniște în Ascalon, la mare, să fie de corăbiiari, și o corabie mare și alta mică cu tot ce trebuiaște. Și o au zidit cu zid împrejur, și au făcut o culă cu arme și cu tunuri, să le fie de pază. Și alte metohuri cu de toate au zidit, și au făcut și bine le-au tocmnit, din care are mănăstirea mult venit. Și i-au pus numele: lavra cea mare a Țării Muntenestei.

Iar lavra Sfântului Athanasie, toată biserica cea mare, cu oltariul și cu tinzile, le-au înnoit și au împreunat plumbul cel vechiu cu altul nou și o au acoperit de iznoavă. Și toată clisernița o au zidit den temelie. Și au făcut vase de treaba biséricii, de aur și de argint. Și zăvese cusute cu sârmă de aur, preaînfrumusițate au dat. Și i-au făcut și mertic mare, câte 10.000 de talere de an.

Iar în lavra Iverului a lui Sfeti Evtimie făcătorii de minuni, pre sus pre ziduri au adus apă cu urloaie ca de 2 mile de loc dă dăparte. Și cu multă avuție o au împodobit. Iar cinstita lui doamnă, Despina, dat-au o zăvesă cusută tot cu sârmă de aur și preaînfrumusițată, să o puie înaintea sfintei și făcătoarei de minuni icoane în care iaste scris chipul preacuratei fecioare și maicii lui Dumnezeu, Mariei, care să chiamă portăriță, care au venit pre mare la acea mănăstire cu mare minune, cum să află scris de dânsa.

Iar la mănăstirea Pandocrator au făcut mari ziduri, ca și la Iver, și au dăruit multe daruri.

Și în lavra cea mare a Hilandarului iar au adus apă tot ca la Iver.

Iar în lăudata mănăstire a Vatopedului pohti să dea milă pre an, ca și la lavra lui Sfeti Athanasie. Și au pus pre făcătoarea de minuni icoană a precistii un măr de aur cu mărgăritariu și cu pietri scumpe. Și zidi și pimniță mare den temelie.

Și au împodobit și marea mănăstire Xeropotam, că au făcut o trapezarie den temelie și pimniță.

Iar la Sfeti Pavel au zidit o culă den temelie, să fie de strajă.

Ce vom mai lungi-le cuvintele spuind toate mănăstirile pre rând? Că toate mănăstirile den sfântul muntele

Athonului le-au îmbogățit cu bani și cu vase. Și dobitoace încă le-au dat. Și multe ziduri au făcut. Și fu ctitor a toată Sfetagera.

Dar biserică cea mare, săbornică, din Țarigrad? Au adunat plumbul cel vechiu și au cumpărat și altul nou, încă mai mult, și o au învălit de iznoavă.

Și toate chiliile din patrierșie le-au înnoit. Și patrierșia cu bani și cu multe daruri o au îmbogățit.

Și sfântul munte al Sinaei cu toate vasele bisericii și cu alte daruri multe din destul au îmbogățit, și i-au făcut merit mare.

Iar sfânta cetate a Ierusalimului, Sionul, care iaste muma bisericii, așijderea o au dăruit și o au îmbogățit dimpreună cu toate bisericile dimprejurul ei. Și alte mănăstiri de la Răsărit, toate.

Așijderea și în măgura Misiei, mănăstirea Oreiscului, unde sunt moaștele sfântului Grigorie făcătoriul de minuni, tinda bisericii o au zidit și o au acoperit cu plumb. Și pre tronul cu moaștele au făcut un cerdăcel de piatră și l-au zugrăvit frumos și l-au poleit. Iar pre tronul sfintelor moaște au pus un covor de mătase cusut tot cu sârmă de aur.

Și la metohul aceiași mănăstiri, care să chiamă Menorlița, au zidit o casă mare, să fie de odihna mănăstirii, în care să făcea toate slujbele ce trebuia.

Iar în Elada, sfânta mănăstire anume Meteor o au îmbogățit cu multe daruri și multe ziduri au făcut.

Așijderea și în Pethlagoniia, mănăstirea anume Trescaviță o au îmbogățit.

Și în Machedoniia, mănăstirea ce să chiamă Cusniță o au miluit.

Iat în măgura Cathesca, care să chiamă acuma Cucen-ia, multe lucruri au făcut. Și alte bisérici de acolo toate. Și lăcașurile călugărești hrănea. Și făcu și acolo ziduri ca și prent-alte locuri.

Ce voi mai spune deosebi lucrurile și mănăstirile care le-au miluit? Să zicem denpreună toate câte sunt în Ev-ropa, în Thrachiia, în Elada, în Ahii, în Iliric, în Cam-baniia, în Elispond, în Misiia, în Lugduniia, în Pethlag-oniia, în Dalmațiia și în toate laturi de la răsărit pân' la apus și de la miazăzi pân' la miazănoapte. Toate sfintele bisérici le hrănea și multă milă pretutindenea da. Și mai vârtos pre cei ce să streina pren pustii și pren pēștere și prin schituri, făr' de nici o scumpătate hrănea. Și nu numai creștinilor fu bun, ce și păgânilor. Și fu tuturor tată mi-lostiv, asemănându-se domnului celui ceresc, care strălucēște soarele său și ploao și spre cei buni și spre cei răi, cum arată sfânta evanghelie.

Și mai vârtos în Țara Muntenească, mari și minunate mănăstiri au făcut: arhimandriia sfântului și purtătoriului de Dumnezeu, părintelui nostru Nicodim, care să chiamă Tismeana, hram adormirea preacuratei născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Mariei, toată bisérica o au acoperit cu plumb și alte lucruri au săvârșit.

Iar mănăstirea den Nucet, unde iaste hramul sfântului și marelui mucenic Gheorghie, multe au înnoit. Și pre făcătoarea de minune icoană a sfântului mucenic bățut-au însuși Neagoe-vodă, cu cuișoare, un măr de aur curat, împodobit cu mărgăritar și cu pietri scumpe. Și au adus și icoana cea făcătoare de minuni den Țarigrad, pre care era semnat chipul domnului nostru Isus Hristos atotțiitorul, carea mai nainte o junghiase un ovreiu cu hangériul; și

cum o junghe, îndată ieşi izvor de sânge din locul hangériului, cât stropi şi hainele acelu ovreiu; iar el, de frică că-i sunt hainele stropite de sânge, nu văzu, ci numai ce au văzut sângele carele era pre icoană: şi aşa fiind, el, cuprins de spaimă ca aceasta, aruncă icoana într-un puţ, care era într-o pimniţă (că şi el într-o pimniţă într-ascuns junghiase sfânta icoană).

Décii ieşi afară, ca cum n-ar şti el nimic de acea minune; şi cum ieşi el afară, îndată-l întâmpinară nişte oameni, şi deaca-l văzură că iaste aşa crunt de sânge pre haine, îl prinse şi-l întrebară: ce va să fie aceasta? Iar el văzându-şi hainele crunte, îi fu a mărturisi aiave şi el minunea sfintii icoane. Şi alergară toţi dimpreună la puţ şi scoaseră icoana afară; iar sângele tot izvoría din urma hangériului, neoprit, atâta cât şi apa acéia să făcuse roşie de sânge.

O, mari sunt minunile tale, doamne Isuse Hristoase, Dumnezeuul nostru. Care lucru, deaca văzu acel ovreiu, crezu în Hristos, fiul lui Dumnezeu, şi să boteză el şi toată casa lui. Aşijderea şi alţi ovrei mulţi, carei văzură cu ochii lor acea minune mare, să botezară. Pentru care minune iaste pretutindenea scrisă şi vestită.

Iar mutarea acei sfinte icoane din Țarigrad în Țara Muntenească așa fu: că să arătă în vis această sfântă icoană domnului Neagoe-vodă şi-i zise să o mute din Țarigrad în țara sa. Care lucru şi făcu. Iar Radul-vodă mult să nevoie să o aducă în țara sa, ca şi alte dumnezeieşti icoane şi moaşte sfinte; ci lui nicicum nu i s-au dat. Iar când îi fu ei voia, atuncea şi dumnezeiescul lucru s-au săvârşit, şi s-au mutat. Pre care, cu mare bucurie şi mulţumire o aştepta domnul Neagoe-vodă şi cu multă

cheltuială o au adus. Și deaca o au adus, cu dragoste o au priimit. Și i-au făcut cununa tot de aur curat, și o a împodobit cu mărgăritari ales și cu alte felii de pietri scumpe.

Și sparse Mitropoliia din Argeș den temeliia ei și zidi în locul ei altă sfântă biserică tot de piatră cioplită și netezită și săpată cu flori. Și au prins pre dănlăuntru toate pietrile una cu alta pe dăndos cu scoabe de her, cu mare meșteșug și au vărsat plumb de le-au întărit. Și au făcut pren mijlocul tinzii biséricii 12 stâlpi înalți, tot de piatră, ciopliți și învârtiți, foarte frumoși și minunați, carii închipuiesc 12 apostoli. Și în sfântul altariu, deasupra pristolului, încă făcu un lucru minunat, cu turlişoare vărsate. Iar ferestrele altariului și ale biséricii, cele dupe dăsupra, și ale tinzii tot scobite și răzbătute pren pîiatră, cu mare meșteșug le făcu. Și la mijloc ocoli cu un brâu de pîiatră împletit în 3 vițe și cioplit cu flori și poleit, bisERICA cu altariul dempreună cu tinda, închipuind sfânta și nedespărțita troiță. Iar pre supt strașina cea mai din jos, împrejur a toată bisERICA, făcu ca o strașină, tot de marmură albă, cioplită cu flori și foarte scobite și săpate frumos! Iar acoperământul, tot de plumb amestecat cu cositoriu. Și crucile pre turlle, tot poleite cu aur și turllele tot cioplite cu flori și unele făcute sucite. Și împrejurul boltelor făcute steme de pîiatră, cioplit ăeî cu meșteșug și poleite cu aur. Și făcu un cerdăcel denaintea biséricii, pre 4 stâlpi de marmură pestriță, foarte minunat boltit și zugrăvit, și învâlit și acela cu plumb. Și făcu scara biséricii tot de pîiatră scobită cu flori și cu 12 trépte, semnând 12 semenții ale lui Israil. Și pardosi toată bisERICA, tinda și altariul împreună și acel cerdăcel, cu marmură albă. Și o împodobi pre dinlăuntru și pre

dănafară foarte frumos. Și toate scobiturile pietrilor pe dănafară le văpsi cu lazur albastru, iar florile le polei cu aur.

Și așa cum putea spune cu adevărat că nu iaste așa mare și săbornică, ca Sionul carele-l făcu Solomon, nici ca Sfânta Sofiia carele o făcu Iustinian-împărat; iar cu frumusețea iaste mai pe deasupra decât acélea.

Și cum au zis sfinția-sa părintele Nifon încă la Radul-vodă, că să va muta Mitropolia din Argeș în Târgoviște, ci Radul-vodă nu s-au învrednicit a o muta, iar cu Neagoe-vodă s-au umplut cuvântul sfinții-sale. Și cu a lui blagoslovenie, zidi Mitropolie în Târgoviște, mare și frumoasă, cu 8 turla și tot râtunde, cum să satură ochii tuturor de véderea ei.

Și încă mai zidi și altă biserică în Târgoviște, den temelie, hramul sfântului și marelui mucenic Gheorghe, cu clopotniță naltă pre tindă.

Iar acea mănăstire Coziia, de care am povestit, s-au înnoit biserica cea veche și au pus icoane preafrumoase: sfânta și nedespărțita troiță și preacuratei despuitoare a lui Dumnezeu, născătoare și pururea fecioară Mariia și alte poale de analoghi și odăjdii multe și frumoase. Că acea mănăstire are loc făr' de gâlceavă și ales de petrecérea călugărească, dăpărtat de lume și plin de toate bunătățile, cu munți mari îngrădită și cu văi, și ocolită cu un râu mare, și izvoară multe împrejurul ei. Și are toată hrana călugărească poieni și livezi, nuci și alți pomi roditori fără de număr, vii și grădini. Și acolo cură piatră pucioasă. Și tot pământul împrejurul ei iaste pământ roditoriu. Care și noi cu ochii l-am văzut acel loc, și i-am zis: pământul cel făgăduit.

Iată, într-acesta chip avea nevoie și de dumneziescul lucru carele era la Argeș.

De acum, pentru lungime, să spunem mai pe scurt și să facem și sfârșit aceștii cărți.

Că porunci Neagoe-vodă și pohti să vie toți arhimandriții din muntele cel sfânt al Athonului dimpreună cu egumenii de la toate mănăstirile, și scrise și carte. Iar Gavriil Protul deaca văzu cartea și scrisoarea domnului, aciiși chemă pre toți egumenii de la mănăstirile cele mari: de la lavra de la Vatoped, de la Iver, de la Hilindariu, de la Xeropotam, de la Caracal, de la bisérica lui Olimpie, și a lui Hariton, Cotlumuz, care iaste lavră rumânească, de la bisérica lui Filothei de la Xenof, de la Zugraf, care iaste lavră bulgărească, de la Simenca, de la Dohiar și de la lavra rusească, de la Pantocrator și de la Castamonit, de la Sfetii Pavel și de la Dionisat, de la bisérica lui Sfeti Grigorie și de la Simon Petra.

Acești egumeni toți veniră la eghemonul Neagoe în Țara Rumânească dempreună cu Gavriil Protul, carele fu zis mai sus.

Décii chemă domnul și pre Theolipt, patriiarhul Țarigradului, care iaste patriiarh a toată lumea, și cu dânsul pre 4 mitropoliți: de la Sires și de la Sardiia, de la Midiia și de la Milinic. Și veniră și ei. Și-i priimi domnul cu mare cinste.

Și chemă încă și pre toți egumenii din Țara Muntenească și cu tot clirosul dimpreună cu ighemonul Neagoe și intrară toți în lavra cea mare zidită și făcură vecernie cu colivă în lauda preacuratei născătoarei de Dumnezeu, din care luară toți oamenii, după obicei.

Décii făcură cină pentru odihnă. Și lăudară pre Dum-

nezeu. Și după acéia îndată începură bdeniia, și făcură toată noaptea ighimonul, patriiarhul și cu mitropoliții, carii fură mai sus ziși, și cu arhimandritul și cu egumenii, tot stătură în picioare de să ruga cu rugăciune și cu cântări, iar alți oameni toți zicea: gospodi pomilui. Și sfârșiră bdeniia când să făcea ziouă. Iar deaca trecu un ceas den zi, în luna lui avgust 15 zile, traseră clopotele, pentru ca să meargă patriiarhul împreună cu arhieriei și cu egumenii cei mari cu toții și cu tot clirosul, să târnosească bisérica, carea fu mai sus zisă. Și tocmi în altariu sfântul préstol Neagoe-vodă cu mâinile lui, spre sfințire, în lauda adormirii stăpânei de Dumnezeu născătoarei și pururea fecioară Mariia. Și duse și făcătoarea de minune icoană a lui Pantocrator, de care s-au zis mai nainte, și o puseră de-a dreapta în bisérică, ferecată cu aur și cu argint și cu mărgăritar mult împodobită. Așijderea și alte sfinte icoane; și era tot ferecate cu argint și cu mărgăritari și cu pietri scumpe, între carele era și icoana chipului sfântului Nifon patriiarhul, împodobită tot cu argint și cu aur ferecată peste tot. Și făclii, și candile, și tetrapoade poleite și alte podoabe, carele nici o minte nu le poate închipui să le spuie.

Déci după ce târnosi și tocmi toate înnoirile, iar Neagoe-vodă și doamna lui, Despina și coconii lor care le dăruise Dumnezeu, și cu toți boiarii, și patriiarhul, și mitropoliții, și egumenii, și tot clirosul, deaca săvârși dumnezeiasca liturghie, făcu domnul ospăț mare și veselie tuturor noroadelor. Și dăruie pre toți, pre cei mici și pre cei mari, pre săraci și pre văduve, pe mișăi, pe cei neputincioși și tuturor câți li să cădea milă, le déde. Iar slujba, care o făcuse, să făcuse și pentru sfântul Nifon. Și să blagoslovi de

Theolipt patriiarhul și de tot soborul, ca să fie slujba lui cu vecernie, cu utrăne și cu liturghie, deplin.

Și puseră arhimandrit pre chir Iosif într-acea mănăstire noao, ce să chiamă Argeșul. Și-l blagosloviră să facă liturghie cu bedernița. Așijderea și câți vor fi după el, tot așa să facă și tot să se ție acest obicei în véci.

Aceasta déte patriiarhul Theolipt și de tot săborul, cum și mai nainte să dédésă în Tismana cu blagosloveniia lui Filothei patriiarhul. Și tocma să fie aceste mănăstiri amândoa arhimandrii, într-un chip cinstite și scaunile mai mari decât toate mănăstirile ale Țării Muntenesti, pân-în véci. Că așa s-au tocmit, și s-au așăzat și s-au legat cu mare blestem.

Iar Mitropolia de acoloa s-au mutat în Târgoviște, cum zisese dumneziescul Nifon încă în zilele Radului-vodă. Care acum s-au umplut zisa lui cea mai denainte, de Theolipt patriiarhul, și de chir Macarie preasfințitul mitropolit al Ungrovlahiei, și de ceilalți mitropoliți, și de Gavriil protul Sfetagorei, și de alți egumeni ai acelu sfânt munte, și de toți egumenii țării, și de domnul, și de toți boiarii mari și mici, și de tot sfântul săbor. Și așa să tocmi, ca de acum înainte niciodată, în véci, în Argeș să nu mai fie Mitropolie, cum am mai zis. Iar în Târgoviște să fie Mitropolie stătătoare, cum s-au așăzat. Și să făcură acesté lucruri cu mare opreală și blestem, ca să nu să mai clătească, nici să se mute, în veac, nici de patriiarh, nici de mitropolit, nici de domn.

Acéstea toate se așăzară când fu cursul anilor 7025 avgust 17, în zilele bunului credincios domn Io Neagoe-vodă și ale lui Theolipt patriiarhul Țarigradului și ale lui Macarie mitropolitul Ungrovlahiei, în slava lui Dumnezeu

și în frumusețea și lauda a toată Țara Muntenească. Drept acéia făcură domnului și boiarilor lui laudă și cuvânt de cinste, și a toată curtea mării-sale și tuturor oamenilor țării. Deci bunul și iubitoriul de Hristos domnul Neagoe-vodă le făcu mare cinste și-i dăruî cu multe daruri și să duseră toți care pre la locul său.

Iar mănăstirea cea noao din Argeș, o îngrădi împrejur cu curte de zid și înlăuntrul curții făcu multe chilii călugărești, și o înfrumusiță cu tot feliul de trebuințe. Făcu trapezărie și magherniță, magopie și povarnă de olovină, pimniță și clopotniță înaltă. Și puse clopote mari. Și cu alte frumuseți, cu de toate o împodobi și o făcu asemenea raiului lui Dumnezeu. Iar în mijloc era acea casă dumneziiască stând ca și pomul acela al cunoștinței. Ci însă nu așa, că dintr-acela mâncară strămoșii noștri pomana morții; iar dintru acesta să mănâncă dătătoriul de viață trup și sânge al domnului nostru Isus Hristos, care să junghe în toate zilele întru iertarea păcatelor și viața de véci.

Acestea făcu bunul credincios domn Io Neagoe-vodă, fericită să fie pomenirea lui! Și totdeauna creștea și să înmulțea bunătățile în inima acestui bun domn. Și scoase slujbe și rugăciuni dreptului și fericitului Nifon, părintelui și sprijinatoriului său. Iar rugăciunile lui îl păzea cu pace în domniia sa și pre toți vrăjmașii îi supunea supt picioarele sale. Și cum înălță pre Avraam rugăciunea și dragostea și credința lui Melhisedec și cum întăriră rugăciunile lui Samuil prorocul și arhiereul pre David asupra lui Goliath, așa și acum ajutară rugăciunile sfântului Nifon lui Neagoe-voievodul, domnul Panoniei.

Și au domnit cu bună pace, până au murit în domnie. Și l-au îngropat în sfânta și minunata mănăstirea lui, în

Argeș. Domnit-au ani 8, luni 8.

Iar după moartea lui Băsărab-vodă s-au înălțat domn Preda, fratele lui Băsărab-voievod, ca să ție domniia lui Theodosie, nepotă-său. Iar boiarii nu l-au priimit, ci au rădicat alt domn, pre nume Radul-vodă Călugărul, despre partea Buzăului. Și au venit Radul-vodă cu boiarii și cu oaste, ca să se lovească cu Preda, la Târgoviște, și au fost izbânda Radului-vodă și au pierit Preda.

Deci când au fost apoi, au venit Mehmet-bei cu turcii, că-l chemase Preda întâi ajutoriu și zăbovise a veni. Și au făcut războiu cu Radul-vodă la Târgoviște și au biruit Mehmet-beiu, și au prins pre Radul-vodă viu și pre alții boiari. Într-acéia, Mehmet-bei pentru moartea Predii, el au trimis turci de au prădat pre buzăiani fără de veste, și au luat mulți oameni voinici, și fete și dobitoc mult, și multă pagubă și pradă au făcut pre locul acela, însă pre apa Buzăului, în luna lui mai în 2 zile. Și iar s-au întors turcii la Târgoviște și au șazut Mehmet-bei puțină vréme cu turcii, și s-au întors preste Dunăre, la Necopoe, și cu Radul-vodă și cu oarecine din boiari, anume: Bădica comisul, văr premare cu Băsărab-vodă. El au tăiat capul Radului-vodă Călugărul cu voia lui Mehmet-beiu.

Într-acéia și pre Theodosie l-au ajuns moartea la Țarigrad.

Iar după acéia, Mehmet-beiu au cerșut domniia de la împăratul aici în Țara Românească, zicând că-l pohtêște țara să fie el domn. Drept acéia împăratul crezu pre Mehmet-bei și i-au dat domniia în Țara Rumânească. Iar Stoica logofătul, fiind într-acea vréme la Poartă în Țarigrad, curând au trimis aice e în Țara Rumânească, la toți boiarii, ca să rădice domn cum mai curând pre Radul-

vodă din Afumați, pentru că pîiare țara de turci. Într-acéia curînd s-au adunat boiarii toți și mari, și mici, și toată curtea și au rădicat domn pre Radul-vodă din Afumați, ginerile lui Basărab-vodă, la leatul 7030. Și au venit Mehmet-bei cu steag de la Poartă cu mulțime de turci și au intrat în țară. Iar Radul-vodă cel Tânăr s-au gătit și au ieșit înaintea lui cu oaste, și au făcut războiu la sat la Glubavi, și au biruit Radul-vodă pre Mehmet-bei și au fugit Mehmet-bei, de s-au mai gătit încă de războiu. Iar Radul-vodă s-au întors îndărăt în scaun, în București. Deci peste puțină vreme, Mehmet-bei au venit cu mulțime de turci și au intrat în țară. Iar Radulvodă i-au ieșit înainte cu oaste. Și s-au lovit la Clejani. Și au biruit pre Mehmet-bei ca dintâi, și mulți turci au pierit; iar când au fost apoi, au biruit turcii. Și au pierit Benga, iar Radul-vodă cu boierii au fugit în Țara Ungurească.

Iar Mehmet-bei au pus oamenii lui subași pre la toate orașele. Și s-au dus Mehmet-bei preste Dunăre. Iar preste puțină vreme au venit iar Radul-vodă din Țara Ungurească cu boiarii și cu mulți unguri. Și au trimis curînd oameni aleși, de au cuprins toți subașii pren toate satele și orașele și le-au tăiat capetele. Și au strâns Radul-vodă oaste mare. Și iar au venit Mehmet-bei cu toate oștile și sangélele gata de oaste și au intrat în țară. Și au ieșit Radul-vodă cu boiarii înaintea lui cu oaste, și făcu război mare la Grumazi; și s-au sfădit, de dimineată până seară, și mulți turci și delii au pierit. Iar Mehmet-bei, deacă au văzut așa, au început a fugi, și Radul-vodă încă s-au întors la scaun. Iar apoi procleții de turci ei s-au înturnat înapoi și mulți creștini tăiară și au fost izbânda turcilor. Atuncea au pierit Neagoe spătarul și Stanciul portariul. Iar Radul-vodă au fugit cu

boiarii în Țara Ungurească. Și s-au dus la Ianoș-crai, și au căzut la picioarele lui și l-au rugat să se milostivească să nu lase țara creștinească în mâinile păgânilor. Într-acéia Ianoș s-a milostivit pre creștini și s-au gătit de oaste cu 30.000 de unguri, tot voinici aleși. Și au pogorât pre la Rucăr aici în țară, și au venit Ianoș-crai pân' la oraș la Pitești. Iar Mehmet-bei n-au cutezat ca să-l aștepte, ci curând au fugit peste Dunăre. Deci Ianoș-crai s-au întors înapoi cu mare dar și s-au dus în Țara Ungurească. Și au venit Radul-vodă în Târgoviște vesel și cu toți boiarii, și s-au sfătuit cum vor face să scoată țara creștinească din mâinile păgânilor de turci. Și au plecat capul și s-au dus Radulvodă la Țarigrad, la împărăție. Într-acéia împăratul au ținut pre Radul-vodă multă vreme și n-au vrut să-i dea nici un răspuns, pentru căci au avut pără de Mehmet-bei.

Deci împăratul a dat domniia lui Vădislav-vodă. Și au venit Vădislav-vodă domn Țării Rumânești cu steag; și au venit toți boiarii de s-au închinat lui Vădislav-vodă. Și când au fost apoi, au venit și Pârvul, banul de la Craiova, cu mulți voinici aleși și s-au închinat lui Vădislav-vodă. După acéia Vădislav-vodă ș-au bătut joc de Pârvul banul și au zis să fie postelnic în casă, și puse alt boiar ban mare în locul lui. Iar când au fost preste noapte, iar Pârvul banul a fugit înapoi la voinicii lui. Deci când au fost apoi, s-au întors curând cătră Vădislav-vodă gata de oaste și au făcut războiu Pârvul banul cu Vădislav-vodă și au fugit Vădislav-vodă peste Dunăre. După acéia împăratul s-au milostivit de au dat domniia iar Radului-vodă.

Și iar au venit Radul-vodă domn de la Poartă, și s-au așăzat în scaun în București, februarie 28 deni. Și au domnit Radul-vodă ani 7. Și după acéia Neagoe vornecul și

Drăgan postelnicul ei au rădicat oaste pre ascuns pre capul Radului-vodă. Décii când au prins de veste Radul-vodă, el nu ş-au putut strânge oaste degrab, ci numaidecât au fugit cu fie-său, cu Vlad-vodă, la banul Pârvul, la Craiova. Deci când au fost în oraş, în Râmnic, iar boiarii au ajuns pre Radul-vodă, de l-au legat şi i-au tăiat capul şi lui, şi fiesău, Vlad-vodă, şi au pierit amândoi în oraş, în Râmnic, când au fost cursul anilor 7037.

Apoi au venit Moisi-vodă, feciorul lui Vădislav-vodă, de la Poartă, cu steag. Şi au domnit un an pol. Şi au tăiat pre boiari, anume: Neagoe vornicul şi pă Preda postelnicul. Iar alţi boiari au fugit în Țarigrad şi au adus domn pre Vladvodă. Şi au fugit Moisi-vodă în Țara Ungurească, când au fost cursul anilor 7038. Deci când au trecut 2 luni, au venit Moisi-vodă pre Olt cu unguri şi au avut războiu cu Vlad-vodă la sat la Vişoara. Şi au pierit Moisi-vodă şi Barbul banul din Craiova. Şi au domnit Vladul-vodă ani 2 pol, şi apoi s-au înecat în Dâmbovița, la sat la Popești.

Şi după acéia boiarii au rădicat domn pre Vintilă-vodă den oraş de la Slatină. Şi-au făcut Vintilă-vodă sfânta mănăstire den Menedic. Şi au tăiat mulţi boiari. Deci când au fost al treilea an a domniei lui, s-au dus Vintilă-vodă la Craiova, să vâneze cerbi preste Jiiu, şi s-au sfătuit Vintilăvodă cu oamenii lui de taină, acolo să taie alţi boiari. Iar boiarii s-au gătit ei de au tăiat pre Vintilă-vodă în malul Jiiului. Şi au domnit Vintilă-vodă ani 3 pol. — 7040.

Apoi boiarii au venit la sfânta mănăstire Argeşul de au luat pre egumenul Paisie şi l-au rădicat domn. Şi i-au schimbat numele, de i-au zis Radu-vodă. Şi au făcut sfânta mănăstire Mislea, hram Sfânta Troiță. Şi dupre aceia Raduvoievod au tăiat pre banul Toma şi pre Vlaicul

logofătul.

Déci preste puțină vreme au venit Laiotă Băsărabă-vodă cu niște pribegi, anume: Stroe pribeagul, și Manole, și Mihalco și cu haiducii din Țara Ungurească și au avut război cu Radul-vodă, și au biruit Laiotă-vodă pre Radul-vodă. Și au fugit Radul-vodă cu boierii la Necopoe, și au venit Laiotă Băsărab-vodă în Târgoviște. Iar când au trecut 2 luni, Radul-vodă iar au venit cu mulțime de turci și au avut război la Fântâna Țiganului, și au fost izbânda Raduluivodă Paisie. Atuncea au pierit și Laiotă-vodă Băsărab, și Stroe pribeagul, și Manole, și Mihalco. Și au domnit Radulvodă 9 ani și 8 luni. Și l-au măzilit turcii. Și mergând la Țarigrad l-au făcut surgun la Eghipet și acolo au murit.

Mircea-vodă au venit domn de la Poartă cu steag și au intrat în București, martie 17, 7053. Și trecând 2 săptămâni, au tăiat pre boiari, anume: Coadă vornecul, i brat ego Radul comisul, i Dragul stolnicul, i Stroe spătarul și Vintilă comisul, și pre mulți boiari carii nu sunt scriși aici. Și le-au dat mare muncă, pentru avuție. Iar câți boiari au scăpat, au fugit în Țara Ungurească. Și trecând 2 ani, iar au venit acei boieri pribégi cu oaste, pre gura Praovei, și au avut războiu mare cu Mircea-vodă la sat la Periș, și au fost izbânda Mircii. Atuncea au pierit și Udriște vistierul, și Theodosie banul.

După acéia au venit Radul-vodă, ce i-au zis Ilie, din Țara Ungurească, cu boiari pribégi și cu mulți haiduci. Făcut-au războiu la sat la Măneși, și fu izbânda Raduluivodă Iliaș. Și au gonit pre Mircea-vodă pân-în Giurgiov, perind mulți oameni. După acéia Mircea-vodă iar au venit al doilea rând cu hanul și cu mulți turci, de au

gonit pre Radul-vodă peste munte. Și au domnit Mircea-vodă ani 8 pol. Și s-au mazilit de la turci și s-au dus la Țarigrad.

Pătrașco-vodă, cela bunul, au venit domn în sâmbăta Paștilor, 7062. Deci trecând 3 ani den domniia lui, el s-au dus preste munte, în Țara Ungurească, cu toți boiarii lui și cu multă oaste, trimețând pre Socol vornicul în Țara Leșască, la cetatea de la Lvov, de au adus de acolo pre Izabelacrăiasa și pre fii-său Ianoș-craiu, așăzându-l pre crăie în cetatea ot Clujvar. De acolo Pătrașco-vodă s-au întors iar în țară, de au domnit ani 4. Și au murit în scaun, septembrie 24, 7066.

Mircea-vodă iar au venit domn al treilea rând. Și au trimis la boiarii carii era pribegi în Țara Ungurească, de i-au chemat, făcând mare jurământ. Deci ei crezându-l, s-au sculat de au venit, Stănilă vornicul, și cu toți boiarii, și cu toată curtea, de s-au închinat la Mircea-vodă, de credință și legătură ce-au făcut. Iar când au fost la martie 3 deni, cu meșteșug mare au chemat pre Stănilă vornicul, și pre toți boiarii, și pre amândoi episcopii și toți egumenii cu mulțime de călugări, în cetate în București. Și așa fără veste au năpustit într-înșii pre beșliii lui și pre mulți turci, de i-au tăiat pre toți, vărsându-se mult sânge nevinovat. Da-va seama înaintea lui Dumnezeu! și au domnit Mirceavodă 5 ani și 8 luni, murind în scaun. Îngropatus-au în biserică domnească, în București, septemvrie 21 deni, 7068.

Deci când au fost a doao săpătămână, puținei boiari, ce au fost scăpat peste munte, ei au venit cu puținea oaste, de au făcut războiu cu boiarii Mircii-vodă, la satul Rumânești, și fu izbânda pribégilor. Iar doamna Chiajna a Mircii-vodă

și cu fie-său Pătru-vodă au fugit peste Dunăre; iar boiarii

ei au rămas în Giurgiu. Și iar au venit al doilea rând de au făcut războiu cu pribegii la sat la Șărpătești, și fu izbânda a boiarilor Mircii. Atuncea au pierit Badea clucerul și alți oameni de ai pribégilor. Și iar au venit doamna Chiajna cu fie-său Pătru-vodă în București. Și trecând o săptămână, iar au venit alți boiari pribegi, pre apa Oltului, anume: Stanciul Bengăi și Matei al Margăi, i Radul, i Vâlsan și alții, făcând războiu cu Pătru-vodă la sat la Boiani, având lângă dânsul mulțime de turci, și fu izbânda lui Pătru-vodă, pierind mulți oameni. Atuncea au venit Stepan, vel-portarul de la Poartă, de au adus steag lui Pătruvodă de domnie noao, să fie în locul tătâne-său, Mirciivodă. Adaos-au Pătru-vodă cu mumă-sa la bir 5 aspri. Domnit-au ani 8 și mazilindu-se s-au dus la Țarigrad.

Și au venit în locul lui domn frate-său Alexandru-vodă, iar fecior Mircii, mai 7 zile, leatul 7076.

Déci atuncea boiarii câți era pribegi încă au venit de s-au închinat toți la Alexandru-vodă. După acéia trecând 2 luni, iar Alexandru-vodă au început de au tăiat mulțime de boiari, anume: Radul logofătul ot Drăgoești, i Mihnea ot Bădăni, i sin Udriște vistierul, i Tudor ot Bucov, i Vladul Caplii, i Pătrașco, i Calotă, i Stan sin Drăgulețului, i Radul stolnicul ot Boldești, i Radul sin Socol dvornicul, și alții, mesița septemvrie 1 deni. Și au făcut Alexandru-vodă, din jos de București, o mănăstire mare, hram Svetaia Troiță.

Iar când au fost al patrulea an din domnia lui, luând frate-său Pătru domniia la Moldova, fost-au poruncit la Dumbravă dvornicul și la toată boierimea Moldovei ca să vie înainte, la Focșani. Atuncea Alexandru-vodă încă au ieșit în tâmpinarea lui Pătru-vodă, frăține-său, de au făcut

ospăţ, la sat la Săpăţeni. Iar Dumbravă vornicul cu toată curtea Moldovei, ei au venit să se închine la Pătru-vodă. Iar deca s-au apropiat, ei fără veste au lovit pre Pătru-vodă şi pre frate-său Alexandru, gonind spre Pătru-vodă pân' la Brăila, iar Alexandru-vodă au fugit la oraş, la Floci. Moldovénii încă, făcând această izbândă, s-au întors la margine la Ionaşco-vodă.

Deci atuncea Ionaşco-vodă au trimis pre Vintilă-vodă cu mulţi lotri, ca să fie domn în Țara Rumânească. Și au intrat în cetatea din Bucureşti, şăzând acolo 4 zile. Alexandru-vodă încă au trimis pre o seamă de boairi ai lui cu oaste, anume: Dragomir dvornicul, i Mitrea comisul, i Bratul păharnicul, i Ion pârcălabul, de au lovit pre Vintilă-vodă şi pre acei lotri făr' de véste. Și atuncea au pierit Vintilă-vodă şi acei lotri toţi; şi iar au venit Alexandru-vodă în scaun în Bucureşti. Și au adaos în țară un bir ce i-au zis oaie seacă. Și aaî murit în scaunul lui, iulie 25 deni, leatul 7085.

Mihnea-vodă au rămas în locul tătâne-său domn. Și au trimis pre Mitrea vistierul şi i-au adus steag de la Poartă. Și au adaos în țară găleata. Deci când au fost al patrulea an din domniia lui, iar boiarii mehedinţi au rădicat un domn ce i-au zis Radul Popa. Și au făcut războiu cu Mihnea-vodă la Craiova şi au fost izbânda Mihnii-vodă. Făcut-au şi o mănăstire, de la Tutana. Domnit-au 6 ani. Și l-au mazilit turcii, de s-au dus la Poartă.

Pătru-vodă Cercel sin Pătraşco-vodă au venit domn de la Poartă, intrând în Bucureşti august 29 deni, leatul 7092. Și au făcut bisérica ce iaste în cetatea Târgoviştii. Și au tăiat pre Mihăilă dvornicul, i Dobromir banul şi pe Gonţea paharnicul. Și au pus birul curţii foarte mare şi gorştină de

oi. Deci trecând 2 ani de la domnia lui, venitu-i-au mazilie de la Poartă și au trecut muntele cu tot ce au avut.

Mihnea-vodă iar au venit domn al doilea rând. Și au mai adaos în țară un bir ce i-au zis năpaste. Și au pus pre roșii un bir foarte mare; și pre megiași găleată de pâine și dijma din 5 stupi un stup. Și au tăiat pre Stanciul logofătul. După acéia s-au mazilit și el de la turci. Ducându-se la Țarigrad, au lăsat légea creștinească și s-au făcut turc, de voia lui. Și au domnit Mihnea-vodă al doilea rând 5 ani, 7099.

Ștefan-vodă Surdul au venit domn de la Poartă cu steag și au domnit ani 1 pol.

Alexandru-vodă au venit domn de la Poartă cu steag și au domnit ani 1, luni 3.

De aicea să începe istoriia lui Mihai-vodă sin Pătrașco-vodă, carele au făcut multe războaie cu turcii pentru creștinătate precum de aicea înainte să arată

Când au fost cursul anilor de la Adam 7101, venit-au Mihai-vodă domn Țării Rumânești. Iar în Țarigrad împărătea sultan Murat; iar în Țara Ungurească era crai Batăr Jicmond; iar la Moldova era domn Aron-vodă. Și într-acéia vréme împresurase turcii Țara Rumânească cu datorii multe și cu nevoi foarte grele, încât nu mai avea să plătească țara și să scape din gurile vrăjmașilor. Și începură turcii a coprinde Țara Rumânească și a-și face

lăcașuri și meceturi. Și începură a țiparea creștinii de nevoia turcilor, și pretutindenea era vaiet și suspin de răul turcilor, încât însuși Mihai-vodă cu toți boiarii să închisese de răul turcilor; și în multă vreme creștinii zicea: doar să vor potoli turcii de asupră-le; iar ei mai mult rău făcea. Că începuse a călcarea țara și legea creștinilor. Ci-și strânse toți boiarii mari și mici din toată țara și să sfătuiră cum vor face să izbăvească Dumnezeu țara din mâinile păgânilor. Și deaca văzură că într-alt chip nu vor putea izbăvi, deci ei ziseră: numai cu bărbăția, să rădice sabie asupra vrăjmașilor. Deci socoti Mihai-vodă cum ar avea ajutor și dintr-alte părți. Deci trimise pre Radul clucerul Buzescul sol la Batâr Jicmon, ca să se întâlnească una cu dânsul și să-i dea ajutor oaste, ca să să poată bate cu turcii. Trimis-au și la Aaron-vodă sol pre Stroe stolnicul Buzescul, ca să-i fie într-ajutor. Și amândoi fură bucuroși. Și îndată trimise Aaron-vodă pre un boiariu al lui, dând jurământ lui Mihai-vodă, ca să să ajute unul cu altul. Așijderea și Batâr Jicmon-craiul încă legă jurământ cu Mihai-vodă, ca să fie nedăspărțiți unii cu alții.

Deci când fu văleatul 7103, noiembrie 5 deni, trimise Batâr Jicmon o seamă de oști, puindu-le și capete pe Horvat Mihai și pre Bechiș Ișfan. Și veniră la Mihai-vodă în cetate în București. Și îndată tăiară pre toți turcii câți aflare acolo. Într-acel război fu rănit Stroe Buzescul la mâna stângă.

După acéia fără zabavă fură turcii scoși din țară și rămaseră creștinii izbăviți din gurile lor. Deci când fu după război a treia zi, purcese Mihai-vodă cu muntenii și cu ungurii la Giurgiu și ocolind cetatea Giurgiovului, începură a o bate cu tunurile câtăva vreme. Văzând Mihai-vodă că nu

poate să o dobândească, căci că venea turcilor ajutor arme și bucate de la cetatea de la Rușciuc, o năpusti și iarăși s-au întors în scaun în București.

Iar sultan Murat, împăratul turcesc, dacă au prins de veste, numaidecât au trimis pre Mustafa-pașa, cu mulțime de turci și cu un domn, anume Bogdan-vodă sin Ianculuivodă, ca să scoată pre Mihai-vodă de aici din țară și să puie pre Bogdan-vodă domn. Și venind turcii la Dunăre, la cetatea den Rușciuc, iar Mihai-vodă deaca prinse de veste, el încă grăbi de-și strânse oștile și purcése asupra Dunării, ghenar 8 zile, și purcése la sat la Pietri. Și gătindu-se ca să treacă Dunărea, ca să lovească cu Mustafa-pașa, veni-i veste cum au intrat hanul cu tătarii în țară și au început a robi și a prăda. Iar Mihai-vodă foarte să îngrijă tare și numaidecât să învărteji îndărăt cu toate oștile și puse tabăra la sat la Hulubești și trimise străji asupra tătarilor, pe Radul Buzescul cu frații lui, Preda postelnicul, i Stroe stolnicul, i Radul Calomfirescu cu o seamă de oști alése. Deci când au fost la ghenar 14 deni, ei să întâmpinară cu tătarii, în streji, la sat la Putinei, și fură biruiți tătarii de Buzești, pierind tătari mulți, și vii încă prinsără mulți. Iar hanul deaca prinse de veste, el încă trimise pre un nepot al lui cu mulțime de tătari și veniră pân' la sat la Stănești. Iar Buzeștii încă păziră și le ieșiră în întâmpinare și să loviră de față la ghenar 16 deni, și fură bătuti acei tătari. Atunce au pierit și nepotul hanului cu mulțime de tătari. Iar hanul s-au fost tăbărât la Șărpătești împreună cu Mustafa și cu Bogdan-vodă. Iar Mihai-vodă, deaca prinse veste de dânșii, numaidecât trimise oști asupra lor cu banul Manta, și noaptea, fără veste-i lovi, de i-au tăiat și i-au gonit pân-i-au trecut Dunărea. Mihai-vodă

încă purcesese cu toate gloatele lui, pogorându-se în jos pân' la Șărpătești. Iar hanul, înțelegând, nu-l așteptă, ci să dăspărți de Mustafa-pașa și de Bogdan-vodă și fugiră. Iar pașa rămase la cetatea de la Rușciuc, ca să să mai bată cu Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă purcese cu oștile asupra lor și trecură Dunărea pre ghiață pre la Marotin și pripiră de să lovire unii cu alții, la ghenar 25 deni, și fură bătuți turcii. Atuncea au pierit și Mustafapașa cu mulțime de turci. Bogdan-vodă încă de-abia au scăpat. Și arseră Rușciucu, și toată marginea țării lor și să învârtejiră cu multă dobândă la scaunul lui, la București.

Bătând Mihai-vodă acéste războaie, trimise pre Mihalcea banul cu oști de arseră Dârstorul. Iar turcii din Hârșova încă ieșiră cu oaste împotriva Predii spătaru și a Radului comisului. Și păziră de să lovire cu turcii, și fură biruiți turcii; gonindu-i pre ghiață, îi tăiară foarte rău. Și aprinseră și Hârșova.

Făcându-se acéste războaie, iar Horvat și Bechiș Ișfan, căpitanii ungurilor, avură împutăciune cu Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă nu-i suferi, ci-i trimise la Batâr Jicmon-craiul. Și-i trimise alți căpitani, pre Kiraly Albert. Iar Mihai-vodă îl trimise cu banul Manta la cetatea Brăilii. Și acolo toc-mind oștile, începură a o bate cetatea tare și o sparseră pân-în pământ, și mulți turci périră.

Făcându-se acéste războaie și nevoindu-se Mihai-vodă foarte tare pentru creștini, iar Batâr Jicmon, craiul unguresc, socotise că nu va mai avea Mihai-vodă nici o nevoie de turci, ci făcu sfat cu toți voievozii Ardealului cum să scază pre Mihai-vodă despre Țara Muntenească, să fie mai mic și ascultătoriu de poruncile lui și să-i oprească țara cu tot venitul ei. Iar Mihai-vodă deaca prinse de veste, el nu

să putu suferi, ci trimise la Batâr Jicmon boiari bătrâni sfetnici, anume: Evthimie mitropolitul cu amândoi episcopii și pre Mitrea dvornicul, i Isar logofătul, i Dumitru dvornicul, i Radul Buzescul și alți mulți boiari de țară, cum Mihai-vodă să fie ascultător de Batâr Jicmon, iar de țară să n-aibă scădere, ci să și-o ție deplin; și să se ajute unii cu alții, le-au fost jurământul dentâi.

Dentr-acești boiari ce-i trimisese Mihai-vodă pentru tocmeală, învrăjbitoriul diavolul umblase în mijlocul lor, de să apucară unii ca aceia mai mult să facă vrajbă decât pace, cum să scază pre Mihai-vodă din țară. Iar ceilalți boiari ce să nevoia să slujască domnu-său în dreptate, de nepriiateni fură biruiți. Și scăzură pre Mihai-vodă despre domnia țării și despre venitul ei, numai să fie tocma cu căpitanii lui. Și alése Batâr Jicmon 12 boiari jurați munténi puindu-i ispravnici preste tot venitul țării și să fie supt porunca lui.

În vrémea aceia fiind Aron-vodă domn Moldovei, trimise Batâr Jicmon oști ajutor și căpitan pre ei Bărcea Andreiaș. Și nevoindu-se Aron-vodă pentru creștini tare, tăiară turci mulți, ca să dobândească cinste. Iar el căzu la mare pacoste și năpaste pentru multe pâri mincinoase, că trimise Batâr Jicmon de-l legă cu doamnă-sa și-i luară toată avérea, scoțându-l din țară cu mare rușine, băgându-l în temnița Vinților, tăindu-i boiarii și toate capetele, la aprilie 23 deni, 7103. Și puseră domn, în locul lui, pre Răzvan, care era agă la Aron-vodă, și-i schimbară numele: Ștefan-vodă.

Iar Mihai-vodă, deaca prinse de veste, foarte să întristă. Pre aceia vréme muri și sultan Murat și luo împărăția sultan Mehmet. Și deaca stătu el împărat, nu

putu răbda atâta rușine, ci alese pre Sinan-pașa cu mulțime de turci, trimițându-i asupra lui Mihai-vodă. Viind pân' la Rușciuc, făcură pod preste Dunăre. Mihai-vodă deaca înțelése de aceasta, el încă își strânse oștile, ca să iasă împotriva vrăjmașilor. Trimise și la Ștefan-vodă al Moldovei ca să-i vie cu oști ajutor. Și îndată purcese gata.

Iar Batâr Jicmon trimise la Rodoful, împăratul creștinesc, ca să-i dea pre soru-sa, să-i fie crăiasă. Trimise și la Mihaivodă ca să vie, să fie și el la nuntă, că nu știa de turci că vin asupra Țării Muntenestei.

Iar Mihai-vodă văzând atâția vrăjmași că vin asupra creștinilor, trimis-au la Batâr pre Stroe Buzescul, i Radul Calofirescul cu daruri scumpe de nuntă. Și spuseră și această veste, cum turcii, cu toată puterea împărătească, au sosit la Dunăre și au făcut pod să treacă asupra creștinilor. Atuncea Batâr degrab trimese în toată țara lui de-și strânse toate oștile, și trimise și la împăratul creștinesc, de-i déde o seamă de oști ajutor.

Iar pân' vru a veni ajutoriul de la Batâr, turcii trecură Dunărea și începură a robi și a prăda. Și-și puseră tabăra la sat la Călugăreni. Iar Mihai-vodă deaca văzu că i se zăbovește ajutoriul, el își strânse oastea câtă avu și pripi de să lovire cu turcii de față, în apa Neajlovului, în vadul Călugărenilor. Și fu război foarte mare la avgust 13 deni, de dimineața pân-în seară; și mult sânge se vărsă, cât și apa era amestecată cu sânge. Atuncea Sinan-pașa, văzând că nu-i sporește, înturnatu-s-au cu rușine. Deci el strânse toți pașii și toate căpeteniile oștilor și făcură năvală mare asupra lui Mihai-vodă, ca să izbândească într-un chip, și luă câteva tunuri. Atunci Mihai-vodă văzând atâta hărborie mare, el încă își strânse toți boiarii și toți

căpitanii, și ieșiră într-o întâmpinare a lor de față. Și aiciși Mihaivodă, cu mâna lui, tăie pre Caraiman-pașa și înfrânseră pre turci înapoi. Iar boiarii și căpitanii, pre capete, năvăliră asupra turcilor, de-i tăia și-i îneca în tină. Deci cu câtă hvală venea Sinan-pașa la acel război, mai cu multă rușine să întoarse. Și lu-o Mihai-vodă toate tunurile înapoi și multe steaguri turcești.

Iar când fu preste noapte, Mihai-vodă făcu sfat cu boiarii, cum ajutorul nu mai vine de la Batâr, și fiind Mihai-vodă cu puțină oaste, nu vor putea sta împotriva turcilor, că era foarte mulți; ci socotiră cum vor face să se poată lupta cu atâtea vrăjmași. Ci să dădă înapoi, pre apa Dâmboviții în sus la sat la Stoenesti, așteptând de la Batâr să le vie ajutorul. Iar turcii înțelegând de aceasta, să rădicară cu toții de veniră la București și făcură acolo cetate și ajunseră și pân-în Târgoviște și acolo încă făcu cetate; și cuprinsă toată Țara Muntenească. Atuncea Ieremiia-vodă Moghila, el înțelegând de Ștefan-vodă cum s-a sculat cu toate oștile să vie ajutoriu lui Mihai-vodă, el încă au venit cu oate leșască, de au intrat în Iași, să fie domn Moldovei. Iar Ștefan-vodă trecu muntele cu toată oastea lui și merse de să împreună cu Batâr, că purcesese și el să vie să se împreune cu Mihai-vodă. Și câteși 3 domnii să împreună, la octomvrie 6 deni, 7104, și purcaseră toți asupra turcilor. Iar ei văzând că le vin atâtea oști asupra-le, ei nu așteptară, ci toți dă pretutindenea, dădă dosul a fugi. Și alăseră pre Ali-pașa cu o seamă de oști ca să păzească cetatea Târgoviștii, iar Sinan-pașa cu oști veniră la București. Iar Batâr, Mihai-vodă, și Ștefan, cu toate oștile, veniră de ocoliră cetatea din Târgoviște și îndată fu aprinsă. Turcii, câți fură acolo, toți pieriră, iar pre Ali-pașa,

îl prinseră viu și-l trimiseră în temnița Chiutvarului. Dupre acéia purceseră după Sinan-pașa pân-ajunseră la cetatea Giurgiovului și îndată stricară podul. Tăind mulțime de turci îi înecară în Dunăre și sparseră și cetatea, fiind atâta perire în turci. De-abia au scăpat Sinan-pașa cu puțină oaste, și cu multă rușine fură scoși din țară. Și scoaseră de la mâinile lor robi mulți făr' număr. Și de acolo să întoarseră cu veselie și cu multă dobândă, și toți creștinii dăderă har lui Dumnezeu.

Atuncea Batâr Jicmon, deaca văzu pre Mihai-vodă cu atâta vitejie și cu atâta înțelepciune, slobozit-au Țara Rumânească cu tot venitul ei, ca să fie iar pre seama lui Mihai-vodă. Și să înturnară cineși la țara lui.

Pre vrême ce purcese Batâr ajutor lui Mihai-vodă de bătură pre turci în Țara Muntenească, au fost trimis craiu o seamă de oști și la Lipova, și la Ianova, și la multe cetăți demprejurul lor și mult rău făcură turcilor.

În vrêmea acéia rădicatus-au și hanul cu mulțime de tătari, ca să vie asupra Țării Muntenesti și viind pren Țara Moldovei, iar Ieremiia-vodă cu moldovenii și cu leșii pripiră dă le ieșiră înainte la Tuțora și făcură acolo șanț mare și să bătură acolo 3 zile și nu biruiră nici unii, nici alții. Deaca văzură tătarăi că nu pot folosi nimic, făcură pace unii cu alții și să întoarse hanul cu tătarii iar în țara lor, și leșii așijderea, iar el încă să așază în scaunu-și.

Atunce și Ștefan-vodă, deaca prinse de veste că s-au răsipit oștile Ieremiei-vodă, el ceru de la Batâr oști ajutor. Și îndată i să dăde și purcése asupra Ieremiei-vodă, la noiembrie 27 deni, leatul 7105. Iar Ieremiia-vodă, deaca prinse de veste, el încă își strânse oștile și trimise la starostea de la Cameniță de-i dăde leși ajutor. Și să

întâmpinară unii cu alții la Suceavă, și fu biruit Ștefan-vodă. Și el fugind, fu prins dă niște țărani și îndată îl înțepă Ieremiia-vodă, iar oastea îi pieri cu totul.

Batâr încă, înțelegând de aceasta, foarte să întristă. Și netrecând multă vreme, Batâr iar își strânse toate oștile și purcese asupra Timișoarei, și începură a o bate de toate părțile. Iar hanul cu tătarai încă venise să fie ajutor cetății, și brodiia în toată vremea furiș, de lovia oastea ungurească. Iar Batâr, deaca văzu că n-are răzbun de tătari, el lăsă străji să păzească cetatea și purcése asupra tătarilor și să loviră de față, și fură biruiți tătarii. După acéia iar să întoarse Batâr la cetate, bătând-o 3 săptămâni. De multe ori făcură și năvală și nu putură face izbândă. Și să întoarse craiul iar la scaunul lui.

Iar când fu la cursul anilor 7105, mai 6 deni, trimise Mihai-vodă pre Velicico cu haiducii la Baba, de o ocoliră și o bătură și o aprinseră și multă bunătate și avuție dobândiră.

Și întorcându-se înapoi cu dobânda, iar turcii să strânseră de toate părțile și purcéeseră dupre Velicico și-l ajunseră la un loc ce să chiamă Comisul și déderă război unii cu alții, și fu război 3 zile; turcii tot să înglotiia, și fu biruit Velicico, și periră toți haiducii și-și luară turcii tot pleantul înapoi.

Mihai-vodă foarte să întristă. Iar când fu la iulie 16 deni, alése Mihai-vodă oști care era mai de folos și le puse căpitan pre Farcaș-aga și-i trimise la Diiu ca să-l dobândească; și trecură Dunărea pre la Jdegla. Iar turcii încă le prinse de veste, mulțime cu totul, și nu ieșiră să se lovească de față, ci să ascunseră, de făcură meșteșug. Că mergând oștile lui Mihai-vodă făr' de nici un teamăt, iar

turcii îi loviră de față și fără veste. Și fu războiu tare multă vreme, însă cea de apoi, biruiră turcii spre oastea lui Mihai-vodă. Și câți fură călări printr-înșii scăpară câte ceva, însă puținei; iar pedestrașii pieriră cu totul.

După acéia, Mihai-vodă deaca pierdu atâtea voinici, el fu scârbit. Și începu a trimite pen toate țările streine, ca să strângă voicnici viteji și aduse leși și cazaci și de tot feliul de oameni, cari-i erau de folos.

Strângându-și Mihai-vodă oaste, ca să se lupte cu turcii, iar niște nepriateni porniră pâră mincinoasă asupra lui Mihai-vodă. Deci Batâr Jicmon-crai, cum s-au lepădat Mihai-vodă, și s-au împrietenit cu turcii, Batâr Jicmon făcu sfat cu toți voievozii Ardealului, ca să afle de dreptatea lui Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă, deaca-l chemară, el să temu de înșălăciune și de pâră mincinoasă și purcese Mihai-vodă să să împreune cu Batâr Jicmon numai cu 2-3 boiari, anume Mihalcea banul, i Radul Buzescul și alți boiari. Iar Batâr Jicmon deaca văzu că vine Mihai-vodă bucuros la împreunare, el încă trimise postelnicul cel mare, Jenea Poncraț, cu mulți némți, și cu 40 de cucii și cu multă cinste înaintea lui Mihai-vodă. Ci dăscălecară în cetate în Beligrad și să împreunară cu mare cinste, mesița de chemvrie 19 deni, leatul 7106. Și fură împreună 10 zile, și multă cinste petrecură și mai mare credință legară și întocmiră toate lucrurile și să înturnă Mihai-vodă cu mare bucurie la scaunu-și. Iar Batâr Jicmon purcese la împăratul creștin. Și trimise și Mihai-vodă pre banul Mihalcea cu Batâr Jicmon împreună pentru tocmélele țărilor.

Șezând Mihai-vodă cu toți boiarii la scaun, veni veste cum sultan Mehmet s-au scornit din scaunu-și, din Țarigrad, cu tot Răsăritul și cu toată putérea lui, cu turcii și

cu tătarii, și purcése să se bată cu împăratul creștinesc Rodoful. Și dăscălecară la cetatea Egherul și începură a o bate cetatea de 3 părți. Iar împăratul creștin, deaca prinse de veste, el își strânse oștile și le trimise cu frate-său Maximii-an asupra turcilor. Și sări însuși Batâr Jicmon-craiul, capul lui, cu toate oștile și să împreună cu Maximii-an și purcése asupra vrăjmașilor. Iar sultan Mehmet, împăratul turcilor după ce bătu cetatea Egherul, veni-i veste cum îl împresoară Maximii-an și cu Batâr Jicmon-craiul și cu toate oștile. Iar sultan Mehmet lăsă-și oamenii în cetate și el, cu toate oștile, purcése la Cârstești. Și să loviră de față unii cu alții și fu război mare și tare, în 5 zile și în 5 nopți, și fu vărsare de sânge multă într-amândoaă părțile, însă mai pierrea turcii, și déderă turcii dosul a fugirea pân-ieșiră den tabără, și din corturi și din toată marha lor. Și vrea și fost dobânda și izbânda creștinilor. Iar creștinii nu să știură cumpăta, ci să déderă a jăhui. Deci pentru multă lăcomie a avuției, ei își puseră toți capetele, cum scrie și la sfânta scriptură véche, că lăcomiia iaste rădăcina tuturor răutăților. O, amar mare! Că văzând turcii atâta netocmeală întru creștini, pentru lăcomiia lor, curând să întoarseră procleții de turci asupra lor și atâta fu moarte mare între creștini, cât fu voia lui Dumnezeu. Iar Maximii-an cu câți scăpă, el să întoarse la scaunul lui; iar Batâr Jicmon-craiul, câți au scăpat cu el, iar s-au întors la scaunul și, la Beligrad, și rămaseră turcii cu atâta bucurie.

Deci turcii începură a să semeți și începură a ieși în Țara Muntenească, pre marginea Dunării, și prinseră turcii a prăda și a robi țara. Deci Mihai-vodă încă strânse oștile și purcése asupra Necopoei. Și mergând Mihai-vodă prin țară, întâlni o seamă de turci pre apa Teleormanului ro-

bind și stricând țara. Deci îi prinseră pre toți vii, pân' sosi și Mihai-vodă în vad la Necopoe. Și ocoli cetatea Turnul, și-l bătură și-l arseră. Deci grijindu-se Mihai-vodă să treacă la Necopoe, veni-i veste den sus cum sultan Mehmet, împăratul turcesc, au biruit pre Maximilian și pre Batâr Jicmon-craiul. Deci Mihai-vodă să întristă și începu a face pace cu turcii și cu sangeacul Necopoei. Și fu Mihai-vodă în loc 5 zile, și legară pace, și să dăruiră cu daruri scumpe. Și fură acestea toate la octomvrie 6 dni, 7107.

Pre acéia vréme Batâr Jicmon-craiul supărase-i-se cu oștile și bătându-se cu turcii și-și închină țara împăratului creștinesc, cum să-i poarte grija. Și împăratul trimise 2 comisari, anume Suhai, 3 episcopi și pre Iștfansin. Și jurară țara și toți domnii Ardealului, cum să fie pre mâna împăratului. Și prinseră pre Jujica cancelarul la Batâr Jicmon și-l trimiseră în cetate la Sacmar, și acolo-i tăiară capul. Iar Batâr Jicmon el își năpusti crăiia sa în loc și să duse însuși, la împăratul creștin. Iar împăratul îi déde o cetate, anume Epuliia. Aceasta să adevără cum își déde țara pre o cetate.

Pre aceia vréme iarăși trimise sultan Mehmet un pașă, anume Mehmet-pașa vezirazemul, cu mulțime de turci și tătari fără număr asupra creștinilor și dăscălecară în cetatea Oradiei. Deci unii bătea cetatea, iar alții prăda țara. Însă Batâr Jicmon după ce-și năpusti țara întâi, apoi mult să căi, însă năpusti cetatea Epuliei și noaptea fugi den cetate și veni iar la scaun la Ardeal. Și în ce ceas sosi, i să închinară toți domnii, și voievozii și toată Țara Ardealului. Și prinseră pre acei comișari împărătești de-i legară și-i trimise la Mihai-vodă, pentru cea prietenie și credință dentâi, ca să fie iar unul cu altul. Și trimise la Mihai-vodă

să-i dea oști ajutoriu să se apere de vrăjmaș. Și-i dăde 3.500 de voinici și le puse cap pre aga Leca.

Pre acéia vréme era un pașa Hadâm-pașa, pre care-l trimisese împăratul turcesc să fie pașa la margine, la Diiu. El încă avusese împutăciune cu Mihai-vodă, ci trimisese la Mehmet-pașa den Dârstor, ca să meargă cu oști să apuce scaunul lui Mihai-vodă. Deci el degrab strânsese oștile și ieșise să să lovească. Iar Mihai-vodă încă trimisese oști cu Dumitru dvornicul împotriva lui Mehmet-pașa, de-i bătură și-i goniră luându-le și 2 steaguri de le-au dus la Mihai-vodă în Caracal. Și foarte să îmbărbătă și strânse toate oștile în grab de purcese și el asupra lui Hadâm-pașa. Și trecu Mihai-vodă Dunărea cu toată gloata pre dân sus dă Necopoe și să lovără de față cu Hadâm-pașa și fură biruiți turcii și pieriră mulți, luându-le și toate tunurile, și toată tabăra.

Și după ce bătură pre turci, iar Mihai-vodă să apucă și de cetatea Necopoei și începură a o bate cu tunurile. Însă când fu septemvrie 10 dni, sâmbătă, făcu Mihai-vodă năvală foarte mare și o bătură multă vréme și nu putură intra în cetate, că spărgea zioua, iar turcii zidia noaptea. Deci șazu Mihai-vodă în loc 3 zile și tot plenuia Țara Turcească. Și după acéia el purcese cu toate oștile în sus, cătră Diiu, tot prădând den Dunăre pân-în munți, până sosi împotriva Diiului. Iar sangeacul de acolo încă trimise degrab de strânse toți turcii den ținutul Diiului și trimise și la beiu de la Baba, de veniră cu oști într-ajutor, ieșind întru întâmpinarea lui Mihai-vodă, în șesul Diiului. Și fu războiu tare multă vréme. Céia de apoi fură biruiți turcii de Mihai-vodă; și multă pieire să făcu turcilor, cât puțin scăpară în cetate, iar alții fură tăiați, alții goniți și răsițiți.

Să spunem de Mihai-vodă ce i să întâmplă într-acest războiu, gonind turcii și răsipindu-i în toate părțile. Iar turcii, însă o ceată, deacă văzură pieirea, ei să întoarseră cu mare hărborie asupra lui Mihai-vodă și atunci să alese unul den turci cu sulița și o împoncișă asupra pântecului lui Mihai-vodă și o înfipse în pânțe. Iar Mihai-vodă deaca văzu că pîiare, el apucă sulița cu amândoa mîinile de fier și căuta în toate părțile ca să-i vie cineva den boiari ajutor, să-l izbăvească den pieire. Și alții mai aproape nu să aflară făr' 2 boiari, anume Preda Buzescul și cu frate-său Stroe stolnicul. Ei grăbiră și tăiară capul turcului și pre célealalte soții ale lui și izbăviră pre Mihai-vodă din mîinile turcilor. Și multă bărbăție arătară Buzeștii înaintea lui Mihai-vodă, căci să luptară cu vrăjmașii și izbăviră pre domnul lor den pieire.

După ce bătură acest războiu, șezu Mihai-vodă supt cetate 10 zile deplin, arzând împrejur toată marginea Țării Turcești, și iar să întoarse Mihai-vodă cu toate oștile și cu toată dobânda, ca să treacă Dunărea pre la Rușavă. Însă când fu oștile jumătate trecute, să lăsă vânt cu vihor pre Dunăre, și atunci să împărțiră oștile și rămaseră jumătate așteptând 10 zile pân' să potoli vântul. Iar oștile au tot plenuit și au ars Țara Turcească. Déciia trecură cu toată dobânda de să adunară la noiembrie 5 deni, leatul 7107. Și să întoarse Mihai-vodă în scaun în Târgoviște cu toți boiarii.

Pre acea vréme Batâr Jicmon-craiul iar intrase în multe gânduri, care nu i-au fost nici de un folos, nici lui, nici țării, cum zice că omul înțelept află calea și pe unde n-au umblat, iar deaca-și pierde firea, rătăcește și pre unde au umblat, ca și Batâr Jicmon-craiu, încă nu-i ajunse cât

întâi își închină țara la împăratul nemțesc și apoi lăsă și credința ce făcuse cu împăratul, năpustind cetatea Epuliei, și veni iar la Ardeal și să apucă cu Mihai-vodă de cea prietenie dintâi. Apoi el nici așa nu să așază, și iar gând rău ca să să despartă de Mihai-vodă și să închine Ardealul turcilor. Ci aminterea n-au avut cum face pentru cel jurământ rău și greu, ce au făcut cu Mihai-vodă, cum, pân' va fi el crai în Ardeal, turcii să n-aibă treabă. Deci făcu Batâr Jicmon sfat hiclean și trimise în Țara Leșască, la văru-său Batâr Andreiaș, cum să vie, să fie craiu în locul lui; și el să facă tocmeală cu turcii, ca să înșale pre Mihai-vodă.

Și veni Batâr Andreiaș, în cetatea Mediiășului. Acolo să împreună cu Batâr Jicmon și să strânsesă toți voievozii și némișii, jurând toți cu Batâr Andreiaș. Iar Batâr Jicmon au ales o cetate, anume Veliciul, și el însă purcese de să duse în Țara Leșască, iar Batâr Andreiaș, rămase a fi craiu Ardealului.

Atuncea Ieremiia-vodă, domnul Moldovei, deaca să așază Batâr Andreiaș pe crăie, iar el trimise cărți la Batâr Andreiaș, cum să fie amândoi una și să scoată pre Mihai-vodă din mijlocul lor. Și de nu va ieși de voie, ei să rădice oști asupra lui să-l prinză, să-l dea turcilor. Și Batâr Andreiaș fu bucuros acelu sfat rău și trimise sol la Mihai-vodă pre un nemiș, anume Ciomârtan Tamaș, cum să iasă Mihaivodă din țară cu pace, că apoi va încăpea în mâinile turcilor. Iar Mihai-vodă deaca auzi acel sfat rău și amar, el încă-și strânse toți boiarii și făcură sfat foarte de folos. Deaca văzu Mihai-vodă că i să rădică atâta rău pre cap, el într-altă parte nu cugetă, ci trimise la împăratul nemțesc, de unde avea de atâta vreme milă și ajutor, și-i obidi de toate câte i să întâmplă pre capul lui, și-i cerșu Mihai-vodă

oști ajutor cum să iasă împotriva lui Batâr Andreiaș, care să închinase turcilor. Iar împăratul nemțesc fu bucuros să-i facă de toate pe voia lui. Într-acéia Mihai-vodă să veseli și degrab trimise de-și strânse toate oștile și purcese la Ardeal asupra lui Batâr Andreiaș. Trecând muntele, dăscălecară în luncile Brașovului, și acolo veniră toți brașovenii de să închinară la Mihai-vodă cu daruri scumpe. Iar Mihai-vodă deaca văzu că i să închină cetățenii, să veseli. Și trimise la Radul Buzescul și la Udrea banul, să saie și ei cu toate oștile Craiovei și ale Jiiului și cu ale Mehedinților, să iasă cu iale înaintea lui Mihai-vodă, cătră luncile Sibiiului.

Iar Batâr Andreiaș, deaca înțelese de Mihai-vodă că au intrat cu toate oștile în țară în Ardeal, el degrab strânse toate oștile și purcese și el cătră Sibiu, împotriva lui Mihaivodă. Și făcu șanț și răzimă oastea lui, Batâr Andreiaș, de cătră zidul cetății Sibiiului. Iar oștile lui Mihai-vodă încă să strânseră toate, și toți boiarii și puseră tabăra la sat la Veștem.

Deci când fu la octomvrie 17 dni, miercuri, arătară-se străjile lor și să văzură oștile unele cu altele. Iar deaca văzu Batâr Andreiaș, cum Mihai-vodă iaste gata de război, el foarte să îngrijă tare și vru atuncea să să sfătuiască de pace. Oh, nepricepută minte omenească! Câtă vreme fu de a tocmi țara și a face pace, și nu tocmiră, ci vru să tocmească când nu fu nici de un folos. Că trimițând unii la alții pentru pace, iar mai mare vrajbă făcură. Că deaca să văzură

oștile, ei năvălea spre sfadă și pace nu putură tocmi. Și să gătiră și să loviră unii cu alții la octomvrie 18 dni, joi. Și fu război foarte tare până seara, și făcură încă a-i învinge

Batâr Andreiaș cu ungurii, dar apoi birui Mihai-vodă cu muntenii. Și mult sânge să vărsă, și multe trupuri rămaseră pre câmpii Sibiiului.

Batâr Andreiaș, deaca văzu că-i fugiră voinicii și i să sparse oastea și fu izbânda lui Mihai-vodă, iar Batâr Andreiaș el tare începu a blestema pre Irimia-vodă, căci scorni pre Mihai auvră-i, de-și răpuse țara și crăiia și să alése cu puțini voinici și plecă a fugi, să scape în Țara Leșească. Deci dobândi Mihai-vodă scaunul de crăie, și tot Ardealul, și toată Țara Bârsii și toți săcuii.

Deci șazu Mihai-vodă în scaun în Beligrad, octomvrie 26 dni, într-o zi luni.

Să spunem dar și de Batâr Andreiaș, ce i s-au întâmplat după spartul războiului. Fugind să pribegească, el fugi pân-în codrii Ciucului și acolo rătăci și umblă oarecâtăva vreme rătăcit și nemâncat, pân-îl birui foamea și nimeri la niște păcurari, unul săcui, altul muntean. Și le spuse cum că el iaste Batâr Andreiaș, craiul Ardealului, și cum i s-au întâmplat de s-au bătut cu Mihai-vodă și l-au scos din țară și cum fugind să scape în Țara Leșească, el au rătăcit și au flămânzit. Iar acei 2 păcurari îl duseră la lăcașul lor, de-l ospătară și după ospăț, el să rugă celor păcurari ca să-l povățuiască. Deci să sculă cel păcurar săcui de să făcu a-l povățuire, și-i tăie capul. Și-l băgă într-o traistă și-l duse la Mihai-vodă. Și-i spuse de toate, cum au rătăcit și au nemerit la sălasul lor, și după ospăț s-au făcut a-l povățui și i-au tăiat capul, că socoti păcurariul că foarte va avea dar mare de la Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă deaca văzu că iaste capul lui Batâr Andreiaș, foarte rău îi păru de moartea lui. Și degrab trimise unde rămăsese trupul de-l aduseră și-i puseră capul la trup și-l îngropară în Beligrad,

în biserica crăiască, și-l petrecură cu multă cinste, cu toți boiarii și cu némișii Ardealului. Păcurariul deaca tăia capul lui Batâr Andreiaș și-l duse la Mihai-vodă, cum spune scriptura că: cu ce măsură vei măsură, ți se va măsură; deci Mihai-vodă zise de tăie capul păcurariului, altul așa să nu mai facă.

Deci dobândi Mihai-vodă 2 țări: Ardealul și Țara Rumânească. Și în Țara Muntenească trimise domn pre fie-său, Nicolae-vodă și să așăzară domni fiul și tatăl în 2 țări, domnind ei țările întră toată veselii.

Iar lui Mihai-vodă veni-i sol de la împăratul creștinesc Rodoful, anume Osnu David și Sechil Mihail. Și aduseră solii vête cum să se lase Mihai-vodă de toată Țara Ardealului, să fie numai, pre mâna împăratului și să se întoarcă la țară-și, să-și ție Țara Muntenească. Iar Mihai-vodă încă făcu sfat cu toți boiarii și cu némișii Ardealului și cugetară să nu dea Ardealul împăratului creștinesc, numai să fie dajdnic împăratului creștin, iar de domnie să fie tot Mihaivodă. Și acest sfat să potrivă, cum zicee David prorocul la capul 20. Deci nu putu într-alt chip, numai alese 2 boiari, anume pre Mihalcea banul și pe Stoica logofătul, și-i trimise la împăratul nemțesc cu solii, cum să lase împăratul Ardealul să-l domnească Mihai-vodă și să fie dajdnic. Iar împăratul nu le dête nici un răspuns, făr' numai ce-i fusese lui pohta dintâi. Iar Mihai-vodă iar strânse a doao oară sfat și-și aduseră aminte cum întâi era țara ocolită de vrăjmași, iar acum au dat Dumnezeu de iaste domn a doao țări. Și-i plecară mintea lui Mihai-vodă a nu să pleca celui mai mare, ci ziseră că nu va avea nevoie de împăratul, ci-l va lăsa de va ținea Ardealul.

Déci să începură sfaturi multe întră toți oamenii. Iar

Mihai-vodă deaca văzu că nu-i va fi Ardealul cu pace, el începu a face pace cu carii îi era lui vrăjmași întâi. Că trimise la sultan Mehmet, împăratul turcesc, și cu mare bucurie primi pre Mihai-vodă și degrab trimise-i și steag. Și trimise și la craiul leșasc pentru pace și pentru tocmeală, ci nu să putură tocmi, ci umblară cu cuvinte deșarte.

Iar împăratul Rodoful nemțesc deaca văzu pre Mihaivodă că să împacă cu turcii și să împrietenéște cu streinii și să desparte de el, foarte să îngrijă, și socoti cum că-i va face Mihai-vodă scădere de împărăție, deaca s-au închinat turcilor. Și socoti împăratul cum va face cu putere și cu armă să sară și să scoată pe Mihai-vodă den Ardeal.

Iar Mihai-vodă nu-și mai aduse aminte de cea de apoi, cum că nu-și va lăsa împăratul nemțesc cuvântul să stea în deșărt, ci-și înălță Mihai-vodă sfatul și mintea de om neînțelept și de pizma cea de dămunt a Irimiei-vodă, ce să sfătuisse cu Batâr Andreiaș, spre răul lui Mihai-vodă. Iar Mihai-vodă să ridică asupra Ieremieii-vodă cu oști mari, la mai 6 dni. Și intră Mihai-vodă cu oști în Moldova. Iar Ieremiia-vodă deaca prinse de veste, el trimise de-și strânse și el toate oștile Moldovei și cu lésii, ca să iasă împotriva lui Mihai-vodă. Iar deaca merse Ieremiia-vodă împotriva lui Mihai-vodă, el să întoarse dă plecă spre cetatea Hotinului, fugind Ieremiia-vodă de témerea lui Mihai-vodă. Iar oștile lui ajunseră pre oștile Ieremieii-vodă la un loc anume Jajcea. Și fu acolo război mare oarecâtăva vreme și mulți moldoveni și leși pieriră. Décii moldovenii déderă dosul a fugi și leșii așijderea, pân' să apropiară de cetatea Hotinului.

Décii iar să opriră a da război. Mihai-vodă îi pripi. Ei deacă văzură că vor pieri toți, câți scăpară, ei să închiseră

cu Ieremiia-vodă în cetatea Hotinului. Mihai-vodă începu a

bate cetatea și o bătură 3 zile. Iar deaca văzu Mihai-vodă că nu o va putea sparge, puse paznici împrejurul cetății și să înturnă în Moldova, în scaun, în Iași. Iar Irimii-vodă deaca văzu că-l vor scoate din cetate, el ieși furiș într-o noapte cu toți boiarii lui și fugi în Țara Leșască. Iar Mihaivodă începu a să scrie și a să mărturisi cum că iaste domn a 3 țări. Atuncea boiarii și bătrânii Moldovei pohtiră de la Mihai-vodă să le dea domn pre fie-său, Neculai-vodă. Și să făgădui Mihai-vodă că le va face pre voie. Apoi în urmă să socoti Mihai-vodă cum că iaste fie-său mic și nu va putea fi domn într-o țară de margine ca aceia, căci tot să temea de Irimii-vodă. Deci Mihai-vodă să lăsă de acea tocmeală. Și tocmi oștile și le puse capete mari 4 boiari, anume: Udrea hatmanul, și pre Androne vistierul, și pre Sava armașul și pre Negre spătarul, ca să ție Țara Moldovei.

Iar Mihai-vodă să întoarse în scaun în Belgrad. Și aciași veniră olaci de la Rodoful, împăratul nemțesc, cerșând Țara Ardealului să fie a lui și să-și ție Mihai-vodă Țara Moldovei și Țara Rumânească, că-i va ajunge. Iar Mihai-vodă nu să îndura de Ardeal, ci să siliia să-și tocmească de cătră împăratul ca să ție Ardealul. Și trimise 2 boiari: pre Tudosie logofătul și pre Corneș Gașpar, rugându-se împăratului să-i lase Ardealul, că l-au dobândit cu sabiia, și să-l sloboază asupra turcilor; să meargă întâi la Timișoară, să o ia de la turci și să o ia împăratul. Atuncea Mihai găti pre Marco-vodă, sin Pătru-vodă și-l trimise la Moldova să fie domn. Și trimise cu dânsul pă Preda Buzescul. Și deaca sosiră în Iași, începură a să veseli. Iar oștile

Ieremieii-vodă încă au fost viind la Moldova. Déci cu câtă bucurie mérseră, cu atâta ruşine fugiră şi năpustiră ţara.

Trimeţând Mihai-vodă soli în toate părţile, ca să-şi tocmească lucrul şi când îi păru că ş-au tocmit mai bine, mai cu rău să stricară de toate părţile. Începându-se sfaturi mincinoase şi hicléne, mai vârtos întru toţi ardelénii, spre răul lui, că nu-l mai suferiia să le fie domn. Ce trimise la craiul leşăsc ca să le dea pre Batâr Jicmon să le fie craiu, cum le-au fost, şi să dea ajutor şi Ieremieii-vodă să fie la Moldova şi să scoată pre Mihai-vodă să nu mai fie în mijlocul lor. Iar Mihai-vodă nu ştiia nimic de aceste sfaturi hicléne, ci să gătea să-şi strângă oştile, să meargă la Timişoară. Şi trimise iar la împăratul nemţesc să-i dea ajutoriu. Şi îndată găti pre Başta Giurgiu cu o seamă de oşti împărăteşti, şi purcése ca să să întâmpine cu Mihai-vodă, să meargă amândoi la Timişoară. Iar domnii şi nemişii şi toţi voievozii Ardealului era strânşi toţi la Turda, sfātuindu-se cum Batâr Jicmon zăbovéşte, iar Başta vine cu oşti împărăteşti să fie priiaten cu Mihai-vodă. Ci să mira cum vor face cu meşteşug şi cu înşălăciune, să puie vrajbă între Mihai-vodă şi între Başta Giurgiu. Şi ziseră Baştii: "Cum vii tu ajutor lui Mihai-vodă şi el iaste nepriiaten împăratului? Că întâi nu va să dea Ardealul". Şi alte multe cuvinte rele şi ficléne îi rădicară asupră. Şi ziseră: "Mai bine domneşte tu, iar Mihai-vodă să se ducă în ţară-şi şi noi să fim închinaţi împăratului cu toată ţara". Şi învrăjbiră pre Başta cu Mihai-vodă. Atunce să veseliră toţi ardelénii, iar lui Mihaivodă îi sosea pieire, că nu ştiia nimic de acéstea. Însă oarecine spuse lui Mihai-vodă de toate câte i să făcea şi ce i să rădica asupră. Şi întâi nu crezu, iar apoi adevérind, degrab trimise de-şi strânse oştile, fiind

Bașta Giurgiu pânatuncea tot cu el, și grăbi de să loviră cu oștile ungurești la un loc ce să chiamă Mirăslău. Și fu izbânda lui Mihaivodă, septembrie 8 dni, 7108.

De acolo să rădicară și veniră în luncile Turdii și déte mulțumită lui Dumnezeu. Și mărse Mihai-vodă la Bașta Giurgiu de i să rugă să-i dea câtăva oaste ajutor ca să ducă la Făgăraș, să scoată de acolo pre doamnă-sa și pre fie-său Neculai-vodă, că era acolo închiși de unguri de câtăva vréme. Iar Bașta Giurgiu, fiind amestecat cu ardelénii cu multe sfaturi réle și ficléne spre Mihai-vodă ca să-l omoare, ci din gură i să făgădui să-i dea némți ajutor. Iar Bașta făcând meșteșug hiclean, că zise lui Mihai-vodă ca să-și trimită toate oștile înainte la Făgăraș, numai să rămâie el cu curtea lui și, trecând câteva zile, îi va da ajutor. Și după cuvântul lui cel hiclean făcu așa. Oh, bun prilej își făcu Bașta spre pîiarderea bunului și viteazului Mihai-vodă!

Iar când fu într-o dimineată, văzu Mihai-vodă oastea nemțească viind cătră cortul lui, unii călări, alții pedestri, și socoti Mihai-vodă că acestea sunt ajutor lui, și nimica de dâșii nu se temea. Iar ei, procleții, nu au fost ajutor, ci vrăjmași. Și deaca văzu că sosesc, ieși Mihai-vodă din cortu-său înaintea lor vesel și le zise: "Bine-ați venit voinicilor, vitejilor". Iar ei să repeziră asupra lui ca niște dihanii sălbatice, cu săbiile scoase. Ci unul déte cu sulița și-l lovi drept în inimă, iar altul degrab îi tăie capul.

Și căzu trupul lui cel frumos ca un copaci, pentru că nu știuse, nici să împrilejise sabiia lui cea iute în mâna lui cea vitează. Și-i rămase trupul gol în pulbere aruncat, că așa au lucrat pizma încă din 'ceputul lumii. Că pizma au pierdut pre mulți bărbați făr' de vină, ca și acesta.

Căci era ajutor creștinilor și sta tare ca un viteaz bun pentru ei, cât făcuse pre turci de tremura de frica lui. Iar diavolul, cel ce nu va binele neamului creștinesc nu l-au lăsat, ci iată că cu meșterșugurile lui au intrat prin inima celor hicléni, pân-îl déderă și morții. Și rămaseră creștinii și mai vârtos Țara Rumânească, săraci de dânsul. Pentru aceasta, dar, cade-să să blestemăm... pre Bașta Giurgiu, căci au ascultat pre domnii ungurești, de au ucis pre Mihai-vodă făr' de nici o vină.

Unii ca aceia să fie anathema! Adevăr, acel Bașta însă ș-au luat plata de la împăratul Rodoful, că l-au belit de viu la foale, precum scrie, că cine sapă groapa altuia, el cade într-însa.

Pân-aici s-au sfârșit toată jitiia răposatului Mihai-vodă. Și au domnit Mihai-vodă ani zéce.

Aicea semnăm pentru povestea lui Simion-vodă

Că fiind Mihai-vodă la Ardeal în multe feliuri de primejdii de la ai lui vrăjmași, unguri, némți, léși, turci și fiind cu dânșii în luptă multă vréme, atuncea și Simion-vodă, răul vrăjmași, vremea ș-au găsit, că au venit aici în Țara Rumânească cu léși și cu moldoveni, de au gonit pre doamna lui Mihai-vodă și pre fie-său Niculae-vodă și au șăzut aicea domn în țară, găsind-o fără stăpânire. Numai ce era Buzeștii, câteși 3 frații, că să ficlénise de cătră Mihai-vodă și să închinase la Simeon.

O, săraca de țară, ce au pățit atuncea cu leșii și cu moldovenii! Că au prădat și au jehuit toată țara, și mănăstirile, și boiarii, și săracii, până ce au luat tot ce au găsit la dânșii.

Atuncea Buzeștii văzând atâta răutate, n-au mai putut răbda, ci au fugit peste Olt, la Craiova. Și în grab au strâns toate oștile Mehedinților, și numaidecât s-au învârtejit la Simion-vodă. Iar el prinzând de veste n-au putut sta împotriva lor, ci au dat dosul a fugi. Buzeștii încă după dâșii gonindu-i, i-au ajuns la o vale mare, ce iaste dincoace de Focșani, și fără veste gonindu-i, lovindu-i foarte rău i-au tăiat. Și de-abia Simion-vodă cu puținei oameni au scăpat. Și luară tot pleanul ce au luat din țară. De atuncea acei văi i-au pus numele Căcata. De acolo Buzeștii întorcându-se cu izbândă, iar boiarii, câți au fost cu Mihai-vodă, după ce au murit domnul lor, au venit aici în țară, pre la Căineni, cu toate oștile rumânești, și s-au tăbărât la un sat ce-i zic Cârstienești, ce iaste din sus de mănăstirea den Argeș. Acolo și Buzeștii cu dâșii s-au împreunat. Și mare sfat făcură, socotind pre cine ar pune domn, ca să poată oblădui Țara Rumânească, ca să nu mai intre întrînsa răutățile și robiile, cum au fost mai nainte.

Și den porunca dumnezeiască, toți cu un gând curat, aléseră pre unul den boiari, carele era den semenția băsrăbească, neamul domnesc, anume Șărbă, nepot răposatului Basarab-vodă. Și-l rădicară să fie el domn Țării Rumânești. Și de acolo veniră toți la cetatea den Târgoviște. Acest domn au fost înțelept, bun și milostiv și viteaz. Și pre toți streinii iubiia și țara lui bine orânduise. Și făcu pace cu împăratul turcesc, ca să-i dea haraci, să nu mai fie răutăți în țară. Așijderea făcu pace cu crai și domni carii era împrejurul Țării Rumânești. Că nu-i era dragă cearta, nici mânia, ci-i era voia să aibă cu toți pace. Atuncea s-au potolit toate războaiele și oștile cele multe și s-au pogorât de la Dumnezeu mare bucurie și veselie în

Țara Rumânească. Și să strânseseră toți oamenii cei răsiți, cineși la locul lui, mulțămind lui Dumnezeu pentru pacea ce le-au dat.

Iar vrăjmașul cel rău, carele nu va binele nici unui creștin, iar începu a scorni pizmă și mânie. Întâi de la unguri, că înfipse gând rău în inima lui Sechil Moș-craiul. Că strânse oști multe și gândi, proclétul, să pogoare aici în țară asupra lui Șarban-vodă, ca să verse sânge mult și să dobândească slavă și cinste.

Atuncea Șarban-vodă, încă înțelegând de aceasta, mult să miră și făcu sfat cu boiarii lui de-i trimise daruri scumpe și-l poftea să lase de acel gând și să aibă amândoi frăție și prieteșug ca și întâi, iar el nicicum dragostea nu o vrea, nici darurile nu le priimi.

Atuncea Șarban-vodă, văzând una ca aceasta, numaidecât trimise în țară de-și strânse toate oștile și să gătiră de război. Și când fu la purcesul lui den Târgoviște, strânse preoții bisericii de făcură bdenii și slujbe dumnezeiești. Și-l blagosloviră toți, rugând pre Dumnezeu să-l poarte întraceastă cale cu sănătate și cu biruință asupra vrăjmașilor. Și când fu a treia zi, trecu munții. Iar deaca înțelese Sechil Moș, el începu a să lăuda zicând: "Ia să vedeți acum acel rumân gros ce va să pață: numai să-mi întinz aripa ceastă dreaptă, numaidecât îl voi birui". Iar Șarban-vodă rugă pre Dumnezeu și-și rânduie oștile și repede să porniră asupra ungurilor. Și de toate părțile fură ocoliți, și așa le dăde o sabie și-i afundară la o tină mare, omorându-i și înecându-i acolo foarte rău, cât nu scăpară mai nimenea. Atuncea la acel război află-să ucis și acel Sechil Moș-crai, pentru nebuniia lui și-și pierdu toată oastea, și-și pierdu și capul. Iar Șarban făcu mulțămită

mare lui Dumnezeu și să întoarse iar înapoi de veni la scaunul lui în Târgoviște. Și să potoliră toate vrăjbele, și să aşază toată țara cu bună pace.

Mai făcut-au Șărbănu-vodă și alt război în gura Teleajinului, când au venit Simeon-vodă din Moldova asupra lui cu singur hanul și cu mulțime de tătari, ca să-l scoată din țară, să fie el domn. Și acolo s-au bătut foarte tare în 3 zile. Atunce, la acel război, au pierit un nepot al hanului, când s-au lovit de față cu Preda Buzescul. Însăși el fu rănit la cap, și trecând la Brașov, să se vindece, acolo au pierit. Atuncea hanul văzând că nu poate strica nimica lui Șărbănu-vodă, fiind într-o zi, deaca au înserat, s-au mâniat pre Simeon-vodă și-l puse în hiară pre supt pânțelele calului. Purcegând de acolo de cu seară, i s-au făcut ziua în Dunăre. Iar Șărbănu-vodă ș-au venit iar la scaun și domnia foarte bine, că avea pace dăspre toate părțile.

Iar vrăjmașul diavolul, cel ce nu va să vază pacea în creștini, ci iar scorni vrajbă și nevoie mare asupra lui Șărbănu-vodă. Că fiind Batâr Gabăr-crai în Ardeal, s-au fost gătit în taină cu oști grêle neștiind Șărbănu nimica. Numai au prins de veste deaca au trecut aicea în țară. Deci nefiind el gata de război, n-au avut ce mai face, ci au fugit la Țara Moldovei cu toți boiarii lui. Iar Batâr Gabăr s-au tăbărât la scaunul Târgoviștii, șazănd aicea în țară 3 luni, dând voie oștilor de au prădat țara și toate mănăstirile, cât n-au rămas nimic în țară. Nici altă dată n-au mai fost aicea în țară răutate și jaf ca atuncea.

Deci țara văzând atâta răutate, cerșură de la împărăție de le déde domn pre Radul-vodă, fecior Mihnei-vodă turcul. Și veni aici în țară cu steag împărătesc și goni pre Batâr Gabăr, de să duse iar la țara lui. Iar el șezu domn în

scaun în București.

Atuncea Șărbăn-vodă fiind pribeag la Moldova, îi era mare obidă căci ieși din țară fără veste și gândi să strângă oști, să vie asupra lui Batâr, să-și izbândească. Și îndată veni din Țara Leșască 800 de jolniri călări și 400 pedestrași. Și trimise aici în țară pre Stanciul slugerul, déde veste boiarilor și roșiilor, și la mari și la mici. Și toți fură bucuroși pentru acea amărăciune mare ce făcuse Batâr. Și gata ieșiră în tâmpinarea lui Șărbăn-vodă. Și numaidecât trecură muntele, tăbărându-se în luncile Brașovului. Și déderă război mare în ziuoa lui sfetii Petru. Și aciiși déde Dumnezeu de birui pre vrăjmașul lui, pre Batâr Gabăr. Și multe trupuri fură tăiate de oastea lui, făcându-se de dânșii o movilă mare în lunca Brașovului. Iar Batâr Gabăr fugind, i-au căzut gujma din cap, și ca un câine s-au ascuns și de-abiia au scăpat, cu mare rușine. Și nu-i folosiră nimic pénele cele multe ce purta, pân-au scăpat de s-au închis la Sibiiu, că de la singur Dumnezeu au luat acea plată. Atuncea Șărbănvodă déde mare mulțămită lu Dumnezeu și cu izbândă mare purcésără de acolo să vie aici în țară.

Iar Radul-vodă, dându-i împărăția domniia, el au fost mers pre Teleajen cu mulțime de turci și cu tătari asupra lui Șărbăn-vodă și neaflându-l acolo, numaidecât au purces după dânsul. Iar Șărbăn-vodă simțind de acestea, fiindu-i oștile risipite, n-au putut aștepta, ci au fugit la Moldova. Iar când au fost la Lunca Mare, i-au ajuns tătari gonaci fără veste. Atuncea Șărbăn-vodă de-abiia au scăpat cu o seamă de oameni pân' la Suciavă, că acolo era și doamnăsa și acolo au născut și o cocoană, botezând-o părintele vlădica Crimca, numind-o Elena. Și de acolo s-au

rădicat cu totul de au trecut în Țara Leșască. Și de acolo s-au dus în Țara Nemțească, la Beciu, priimindu-l împăratul Rodoful cu mare cinste, dându-i bani de cheltuială, ca să se poată odihni el și oamenii lui cu mare cinste și pace. Și acolo au lăcuit pân' la moartea lui. Domnit-au Șarban-vodă ani 9, leat 7119.

Radul-vodă Mihnii viind domn de la Poartă la scaunul din Târgoviște, începu a-și tocmi țara cumsăcade. Și veniră toți boiarii și toți roșii și toți slujitorii, de să închinăra lui și făcură mare jurământ ca să-i slujască cu dreptate. Și să odihniră toți cu pace.

Iar un boiaren mare, anume Bărcan vel-stolnic ot Merișani, iar de moșie să trăgea de Bucșani, el ca un om rău călcă jurământul, și cu dânsul încă și alți 8. Că făcură sfat în taină ca să omoare pre Radu-vodă și să rădice domn pre Mihai cămășarul, pentru căci îi împresurase cu mulțime de greci de la Țarigrad și de la Rumele. Iar Radul-vodă prinzând de vête, îndată porunci de-i prinseră și porunci de-i tăie pre toți afară de poartă, ca să se învêțe alți boiari a mai hicleni pre domnu-său. Și domniia tot cu bună pace.

Iar Batâr Gabăr, domnul Ardealului, gândi să vie iar aici în țară cu oști, ca să facă răutăți, ca și întâi. Atunce Radul-vodă numaidecât déde știre împărăției. Și îndată-i porunci să meargă împreună cu Ștefan-vodă din Moldova și cu toate oștile lor. Iar Batâr Gabăr deaca înțelése de acéstea, numai ce tremura de frică și să mira ce va să facă. Iar boiarii lui făcură toți sfat și îndată omorâră pe Gabăr, ca să nu mai intre răutăți în țara lor pentru un om nebun ca acela. Iar Radul-vodă și cu Ștefan-vodă să întoarseră înapoi la țările lor și nu făcură nici un război. După acéia

împăratul au mazilit pre Radul-vodă, de s-au dus la Țarigrad. Și au domnit ani 3. Văleatul 7123.

Alexandru-vodă Iliaș acesta au venit domn de la Poartă și au șăzut în scaun la Târgoviște. Și să închinară lui toți boiarii cei mari și cei mici și toată țara. Și nu trecu multă vreme, venitu-i-au poruncă de la împărăție ca să meargă la oaste împreună cu Schinder-pașa, la Țara Leșască. Deci Alexandru-vodă s-au gătit și au scos tabăra afară.

Iar boiarii fiind împresurați de mulțimea grecilor și ocărâți de trufășiia lor, care nu putea să o mai rabde, ci făcură sfat în taină să-i ucidă: Iar Alexandru-vodă prinse de veste ci să găti să-i taie. Iar ei încă înțelegând de aceasta, Lupul păharnicul Mehedințul împreună cu o seamă de boairi fugiră în Țara Ungurească, iar alți boiari, câți rămaseră, plecară capetele toți la Alexandru-vodă. Iar el, neavând ce face, că-l grăbiia turcii să meargă la oaste, ci-i iertă și purcése de să împreună cu Schinder-pașa. Trecură Nistrul de mērseră la Cameniță, și câteva zile să bătură cu leșii și nimic nu folosiră, ci făcură pace și să întoarseră cineși la țara lui. Și sosind Alexandru-vodă la scaunul lui în Târgoviște, îndată tăie pre Cârstea velvornec. Și încă vrea să mai taie pre mulți, ci nu cuteza de Schinder-pașa, că-i cerea pentru Cârstea 40.000 de galbeni de aur. Iar Lupul paharnicul împreună cu alți boiari plecară capul la crai, ca să le dea oaste ajutor, să vie asupra lui Alexandruvodă. Iar el înțelegând de aceasta să întristă și îndată trimise carte la craiu, ca să vază și să adevereze pentru acest lucru. Și-i trimise răspuns cum el nu știe nimic, nici să strânge nici o oaste în țara lui, ca să-l lovească făr' de veste. Iar alții cine-i era priiateni, îi spunea că,

adevărat, vine Lupul păharnicul cu oști gréle. Iar el necrezând, îi târâia de coadele cailor pren târg, pre alții îi omorîia, cât nu mai cuteza nimenea să-i spuie. Ci tot șădea în scaun negătit. Atuncea-i veni vête că au intrat Lupul în țară. Umplându-se de inimă rea, strânse puținei călărași și pedestrași, câți să aflare acolo, și le zise: "Stați cu mine, și eu să vă dau lefi îndoite". Iar ei răspunseră că nu vor sta: "Căci ai călcat jurământul, și ne-ai oprit simbriile, și ne-ai stricat obiceiurile, cât am rămas la mare sărăcie, ci n-avem nici o armă, căci le-am vândut toate pentru nevoile ce am avut de la tine, doamne. Nici îți putem folosi acum nimica. Ci numai te scoală și fugi, că vrăjmașii tăi s-au apropiat".

Atuncea Alexandru-vodă le mulțumi și le dăde o pungă de bani, ca să împartă cu toți. Și numaidecât încălecă pre cal și fugi. Lupul încă sosi și începu a tăia pre boiarii greci și pre slugile lor, carii jăhuisse țara. Și mult sânge s-au vărsat. Și înnoptând, nu să știia cum fuge unul cu altul, de frică și de cutremur mare. Iar Alexandru-vodă scăpând

numai cu dulama pre trup, s-au despărțit de doamnă-sa și fugind tare sosi la Brăila, iar doamnă-sa mărse la Giurgiov. Radul-vodă deaca înțelése de aceasta, îi trimise bani de cheltuială și haine de îmbrăcăminte, ca să-l cinstească. Iar Alexandru-vodă având inimă rea și grijă pentru doamnă-sa, nici nu știia unde iaste. Și într-acel ceas sosi un om de la Rușciuc, dându-i vête bună că au trecut la Rușciuc și iaste sănătoasă. Părându-i bine foarte au dăruit pre acel om. Și intră într-o ghimie de s-au dus la Rușciuc, împreunându-să cu domnă-sa. Avea nădėje ca să intre iar în țară domn. Iar turcii nu-l îngăduiră, ci-l duseră la Țarigrad.

Atuncea Lupul păharnicul să mira ce va face, de câte au

început, ca să îmblânzească pre turci. Ungurii încă-i cerea lefi, bani nu avea, ci apuca pre neguțători, de-i da ungușilor, să plătească ei lefile. Și trimisese în țară pre Buzdugan căpitanul, fiind om rău, ca unde va găsi greci neguțători gélepi, pre toți îi tăia și le lua toată marfa fără de nici o milă.

Și duple această mazilie a lui Alexandru-vodă, déde împăratul domniia lui Gavriil-vodă. Și au venit în scaun în Târgoviște. Și preste puțină vréme i-a venit poruncă de mérse cu toate oștile de să împreună cu Schinder-pașa.

Fu prins și Lupul păharnicul cu Buzdugan căpitanul; dându-i în mâna pașii, îndată-i înțepă pre amândoi. Și așa și-au sfârșit viița lor.

Iar Gavrilă-vodă întorcându-se de la oaste, puțin au mai domnit și l-au mazilit. Deci n-au vrut să meargă la Poartă, ci au fugit în Țara Ungurească și acolo ș-au sfârșit viața lui.

Radu-vodă Mihnea iar au venit domn al doilea rând și tot au domnit bine și cu pace. Mers-au și cu oaste în Țara Leșească, ajutor împăratului Osman Mehmet, învârtejindu-se de acolo la scaunul lui, în Târgoviște. Domnit-au ani 3 pol, leatul 7131. Atunce l-au mazilit împăratul și l-au trimis în Țara Moldovei, să fie acolo domn. Iar aici în Țara Muntenească au lăsat pre fie-său, Alexandru-vodă.

Deci fiind prea tânăr, avea boiari foarte credincioși, de căutau toate trebile domniei și ale țării, și cu toate judecățile era asupra lor. Și domniia foarte bine și cu pace.

Iar apoi s-au rădicat asupra lui călărașii de la Mănești, și de la Gherghița, și de la Ploești și de la Rușii-de-Véde, ca să gonească pre Alexandru-vodă. Iar boiarii lui prinzând de véste, toți s-au strâns și împreună cu toată curtea și

grăbiră de să lovără cu ei la sat la Mănești. Și fu biruința lui Alexandru-vodă cu boiarii lui. Și să întoarseră iar înapoi cu izbândă.

Atunce iar să sculase niște lotri dă peste Olt cu un domn ce-i zicea Paisie. Iar boiarii, prinzând de veste, trimiseră de i-au prins și i-au omorât cu domn cu tot.

Iar Radul-vodă fiind în Moldova, chiebat-au pre fie-său, Alexandru-vodă, de s-au împreunat la Siret, și acolo i-au făcut nunta cu o fată a lui Scărlet saigiu, ca să-i fie doamnă. Și săvârșindu-să nunta, iar să învârtăjiră cineși la țara lui.

Deci preste puținea vréme murind Radul-vodă la Moldova, trimise fie-său Alexandru de i-au adus oasele aici în țară, de l-au îngropat la mănăstirea lui, unde iaste hramul Sfetaia Troița, din jos de București.

Fu și el mazilit de la împărăție și s-au dus la Poartă. Domnit-au ani 3 pol și luni 3, 7136.

În zilele acestui domn au intrat tătarii în țară, fără veste, de au robit țara până în Olt, și s-au întors de acolo cu mare plean, cât au rămas până astăzi tot pământul acela pustiiu.

Alexandru-vodă Iliiaș iar au venit al doilea rând domn de la Poartă. Și iar l-au mazilit. Domnit-au ani 2, 7138.

Leon Ștefan-vodă venit-au de la împărăție să fie domn. Și au început a-și întocmi țara cumsăcade.

Atunce și Matei avea dregătorie de la dânsul, agă mare. Și era de moșie din satul Brâncovénii, fecior Danciului Vornecul, care să trăgea din neamul bășărăbesc. Datu-i-au Leon-vodă județul Romanaților ca să-l ție de birărie. Deci pentru multe biruri gréle ce au fost asupra săracilor, neputând să mai biruiască, spartu-s-au toate județele de

preste Olt, fugind care încăt看 au putut. Iar boiarii carii ținea județele pățea mare nevoie de la domnie, că-i punea să plătească județele cu sila. Și ce avură, deteră tot, și să îndatoriră pre la turci și pre la balgii. Că aprozii lui Leonvodă nu mai înceta de la casele lor, tot pentru bani; și le lua repede câte 30-40 galbeni numai deodată.

Iar când au fost la octombrie 17 dni, 7138, văzând acei boiari că nu mai pot birui, să sculară toți de pribegiră în Țara Ungurească, trecând pre plaiul Vâlcanului, la Hațeg. Însă boiarii anume: Matei aga din Brâncovéni, i Aslan vornecul, i Gorgan spătarul, i Barbul păharnicul Brădescul, i Mihai spătarul, i Dumitru slugerul, i Mitrea vistierul și alți mulți boiari. Și toți lăcuiră la un loc, având mare cinste și socotință de la Racoți Gheorghie-craiu, și de la groful, și de la Zolomi David și de la toți némeșii. Iar Leon-vodă trimise cărți la Matei aga și la alți pribégi cu jurământ, ca să vie în țară. Iar ei n-au vrut. Și iar mai trimise și al doile rând, și al treilea rând, și tot n-au vrut să vie, că nu l-a crezut. Iar deaca au venit părintele Theofil episcopul și Hri-izea dvornicul din solie, Leon-vodă iar au trimis cărți cu jurământ și a patra oară cu Radul logofătul din Desa și cu Stanciul postelnicul ot Dâlga, ca să vie pribégii la casele lor.

Deci când au fost la Târgul Jiiului, ei să întâmpinară cu străjile pribégilor, fiindu-le cap Barbul păharnicul Brădescul, i Mihai spătarul Coțofeanul. Și prinseră pre Radul logofătul din Desa, iar alții scăpară. Iar Matei aga și cu alți boiari, cu oaste ungurească și mulți roșii de preste Olt, ei încă venea pre urma strejilor, pre plaiul Vâlcanului, pân-au trecut aici în țară. Atunce Leon-vodă prinzând de veste, trimise pe Mihul vel-spătarul cu oști, străji. Și când

fu la sat la Ungurei, întâmpinară-se cu ei și să loviră străjile de față, și fu biruit Mihul spătarul, cât de-abia scăpă și el. Iar Leon-vodă, deaca înțelése de această veste rea, îndată trimise pre doamnă-sa la Giurgiov împreună cu toate jupâneșele boiarilor. Iar când au fost la august 21 dni, 7139, ieșit-au și Leon-vodă cu oștile în tâmpinarea lui Matei aga și merse la sat la Prisiceni. Acolo făcură sfat mare cu slujitorii și dăde dorobanților lefi, și iar să întoarse îndărăt la scaun, tăbărându-se cu toate oștile din jos de mănăstirea lui Pană vistierul, lângă drumul Giurgiovului. Și viind pribégii, tare să loviră unii cu alții deasupra viilor din jos de mănăstirea lui Mihai-vodă. Și fu izbânda lui Leon-vodă. Pierit-au mulți oameni de tot felul, prins-au și pre Preda Brâncoveanul, nepot lui Matei aga și pre Radul logofătul de la Desa și ș-au răscumpărat viața cu bani de la Leon-vodă. Tăiat-au și pre Adam banul acolo în tabără și pre Preda Floricoiul din Greci și au înțepat pre Pusa armașul. Și au trimis la împărăție 40 de unguri. Făcut-au Leon-vodă și o movilă mare lângă drum. Într-acel război împușcat-au pre Voicina, căpitanul de sârbi, într-o coapsă. Iar Matei aga, i Teodosie spătarul, i Gorgan spătarul, i Mihai spătarul, i Dumitru slugerul, i Barbul paharnicul, i Petru slugerul și cu alți boiari, câți au scăpat de la războiu, ei au fugit și s-au închis la mănăstire den Tismana. Și au șăzut acolo 10 zile. Iar Leon-vodă îndată au trimis după ei pre cumnatu-său, Boul banul, i Nedelco Boteanul cu oști, ca să ajungă pre Matei aga. Și fiind ei închiși acolo, la Tismana, acolo i-au ajuns și s-au bătut cu ei 3 zile, și nimic nu le-au putut strica. Deci întorcându-se oștile înapoi, prădat-au țara despre acea parte cum au fost mai rău. Iar Matei aga, văzând că s-au dus oștile, au ieșit

din mănăstire și au mers în Izvarna, la casa stari Stoicăi. Povățuindu-i el, i-au suit la munte. Iar Leon-vodă și a dooară trimiseră oști cu Gheorma căpitanul, ca să prinză pre Matei aga. Și nimica nu i-au putut strica. Ci întorcându-se, oștile iar au jăfuit și au prădat țara de preste Olt foarte rău.

Iară pre acéia vrème fiind pre marginea Dunării ispravnic un pașă ce-l chema Abaza-pașa, înțelegând acesta pentru această săracă de țară, cum o au spart domnii streini cu grecii țarigrădenii, făcut-au sfat ca să aducă pre Matei aga de la Ardeal, să-l facă domn țării, că de la dânsul vor avea săracii pace și odihnă. Și îndată au trimis la el pre popa Ignatie Sârbul den Necopoe, ca să vie să fie domn țării cu voia pașii. Și s-au împreunat cu el la Făgăraș. Iar Leonvodă încă au fost trimis pre părintele vlădica Grigore, i Ivașco dvornicul, i Gligore comisul, cu cărți și cu jurământ mare, la craiul Racoti, și la Matei aga și la alți boiari, ca să vie la casele lor. Deci atunce o seamă de boiari, anume Filișanul, i Coțofeanul, i Brădescul, i Pătru slugerul, i Barbul ot Poiană, i Ionașco ot Gaia, ei au venit de s-au închinat la Leon-vodă. Și au dat tuturor plăști și i-au boierit. Dupre dâșii au venit și Aslan dvornicul, de l-au făcut ban mare la Craiova. Iar când au fost la iulie 24 dni, 7140, venit-au de la Poartă de au luat domniia lui Leon-vodă. Și îndată au purces de s-au dus la Țarigrad. Și au domnit ani 2 pol fără 8 zile.

Iar boiarii de aicea îndată trimiseră la Matei aga cărți cu Drăgușin, sluga lui, dându-i știre de maziliia lui Leonvodă, ca să-și vie la casa lui cu bună pace. Deci Matei aga, înțelegând de aceasta, dat-au mulțumită lui Dumnezeu și, fiind supărat de streinătate, socotit-au să vie în

țară. Iar mai nainte de această veste cu 5 zile, fost-au trimis pre cumnată-său Gorgan spătarul la Alexandru-vodă Iliiaș, domnul Moldovei, ca să-i facă pace și acolo fu omorât de el.

Iar Matei aga încă și-au luat ziua bună de la craiul Racoți și de la toți domnii și némeșii, și au purces să vie aici în țară. Iar craiul, pentru multă slujbă dreaptă ce i-au făcut când au venit némții asupra lui la Tocaia, n-au vrut să-l lese să vie făr' de oameni, ci au ales pre Vaida Bun căpitanul cu o seamă de oști, de au petrecut pre Matei aga cu mare cinste, purcegând de la Caravansebeș, avgust 2 dni. Fostu-i-au conacul la sat la Cornu, pre locul turcesc. Acolo i-au ieșit înainte beiul de la Rușava cu poclon. Și i-au dat bani împrumut câți au pohtit, ca să-i fie de cheltuială. De acolo au trecut muntele aicea în țară, pre plaiul Drinovului, și au tăbărât în seliștea Preștnii, ca să-și vie la casa lui cu bună pace.

Iar de la împărăție au fost dat domniia Radului-vodă sin Alexandru-voievod, ca să fie domn în Țara Rumânească. Iar tată-său era domn la Moldova. Iar Matei aga trecând muntele aici în țară, prinzând de veste boiarii, și roșii și toată țara, câți era preste Olt, ei toți să strânsesă și mersesă de să întâmpinară cu Matei aga și făcură mare sfat, socotind cum iaste țara pierită și mâncată de streini, și mai vârtos de greci, și cum nu vor mai putea aștepta pre Radulvodă cu atâta datorie multă, ca să-i mai mănânce și să-i prade, ca și mai nainte. Ci au rugat toți pre Dumnezeu și au luat pre Matei aga cu sila, neajuns la casa lui, de l-au dus la Mehmet Abaza-pașa, la cetatea din Necopoe. Și dupre ce s-au împreunat Matei aga cu dânsul, numaidecât l-au îmbrăcat cu caftan. Și de acolo i s-au înălțat numele de

domnie. Și au început a scrie cărți prin țară:

Io Mathei-Basarab-voievod, cu mila lui Dumnezeu domn Țării Rumânești. Și-i déde pașa surlari, ca unui domn, și turci și beșlii ajutor. Luându-și ziua bună de la pașa, au purces de la Dunăre septemvrie 17 dni, și au intrat în scaun în București, septemvrie 20 dni, 7141.

Iar boiarii țării: Necula vistierul, i Hrizea dvornicul, i Papa logofătul, i Necula Catargiul, i Dumitru Dudescul, i Neagul aga și alți mulți boiari n-au vrut să aștepte pre Matei-vodă, ci s-au dus la Alexandru-vodă, în Moldova, ca să vie cu fie-său, Radul-vodă aici în țară.

Iar el n-au venit cu steagul pre unde vin domnii, ci au trecut Dunărea pre la Obluciță. Iar boiarii țării încă s-au fost tăbărât la Râmna, ca să cuprinză slujitori cu lefi. Matei-vodă încă înțelegând, au trimis străji înaintea lor, la Buzău, cu Mihai Coțofeanul, i Radul Desa. Iar boiarii deaca înțeléseă de aceasta, ei iar să întoarseră la Moldova foarte înspăimântați și să împreunăă cu Radul-vodă în malul Siretului, la Movilă și numaidecât déderă știre lui Alexandruvodă. După acéia ei să sfătuiră și aleseră pre Calotă clucerul și pre Andrei vornicul, de i-au trimis cu cărți la slujitori ca să să închine la Radul-vodă. Iar ei n-au vrut nici unul, ci încă i-au prins de i-au dus la Matei-vodă. Și n-au avut nici o nevoie, ci încă i-au trimis iar înapoi cu cărți la boiari, ca să să lase de ce s-au apucat și să vie cineși la casa lui cu pace. Iar ei n-au vrut, ci încă au trimis de au adus și tătari și au purces cu Radul, cu oaste grea, moldovéni, siiméni, cu steag împărătesc, cu schimniceauș, ca să vie să scoată pre Mathei-vodă din scaun, făcând multă pieire și robiciune țării. Iar Matei-vodă deaca înțelése că-i vin asupră, îndată-și strânse oștile și puse

tabăra pre marginea oraşului, dăspre Dudeşti, şi-i tocmi pre fieşcare la ceata lui. Iar Radul-vodă încă au fost tăbărât cu oastea lui şi cu boiarii ţării la pod la Obileşti, la Colintina, din jos de mănăstirea lui Dan dvornicul.

Deci când au fost la octombrie 25 dni, sâmbătă, lovit-us-au străjile din jos de mănăstirea Plumbuitei, şi fură foarte rău înfrânţi. Iar a doao zi, duminică, lovit-u-s-au toţi de faţă. Iar capetele oştilor lui Matei-vodă: pre călăraşi era Tudosie spătarul sin Vintilă dvornicul, i Gherghie spătarul sin Lupul logofăt, iar pre roşii era Ivaşco vornicul Băleanul, i Barbul păharnicul Brădescul, iar pre dorobanţi Oprea aga i Lupul căpitanul. Şi hasna lui Matei-vodă au fost arhanghel Mihail, iar hasna Radului-vodă au fost Orac mârzea, capul tătarilor.

Fost-au război mare, de dimineaţa până seara. Făcut-au tătarii mare năvală în multe rânduri, cât să amestece unii cu alţii, bătându-se tot cu sabiile goale. Şi nimic nu putură folosi. Ci când fu în deseară, au dat Dumnezeu de au fost izbânda lui Matei-vodă, iar Radul-vodă au dat dosul, fugind cu mare spaimă şi cu capul gol. Şi multe trupuri au căzut jos de sabie. Atuncea au pierit şi Necula vistierul i Papa logofătul ot Greci. Iar Hrizea dvornicul, i Mihul spătarul, i Catargiul, i Vasilache aga, i Dudescul vistierul, aceştia au scăpat cu Radul-vodă la Moldova. Iar pre alţi boiari, pre toţi i-au prins vii. Pre turci încă nu i-au bântuit nimic, ci au venit cu steagul împărătesc, de s-au închinat la Matei-vodă. Făcutu-s-au de trupurile aceloră o movilă mare în marginea oraşului, dăspre Dudeşti, ca să să pomenească. Iar Matei-vodă încă s-au întors în oraş, la scaunul lui, dând laudă mare lui Dumnezeu pentru că l-au izbăvit de vrăjmaşi şi ai lui şi ai ţării.

Iar când fu la noiembrie 15 dni, fu chemat Matei-vodă de Abaza-paşa la Ruşi, de ş-au tocmnit lucrurile lui şi ale ţării. Şi iar s-au înturnat înapoi, de au mers în scaun în Bucureşti.

Iar când au fost la dechemvrie 15 dni, venit-au un capi-giu de la Poartă cu atişerif împărătesc, de au dat lui Matei-vodă steagul Radului-vodă, ce s-au fost luat de la război, ca să stăpânească el.

Iar când au fost la dechemvrie 16 dni, purces-au Matei-vodă la împărăţie cu Suliman aga, îmbrihorul şi mulţi boiari mari şi mici, şi părintele vlădica Grigorie, şi Theofil episcopul, i roşi, i călăraşi, i dorobanţi i popi. Şi au mers pre la Abaza-paşa.

Iar doamna Elena a lui Matei-vodă venit-au în scaun în Bucureşti, marţi, dechembrie 18 dni.

Iar Matei-vodă s-au dus la împărăţie. Sosit-au la Țarigrad ghenarie 5 dni, şi au dăscălecat la saraiul Moldovei. Şi într-acéia zi au mers la viziriul de l-au îmbrăcat cu caftan şi s-au întors iar la sarai. Şi tot acolo au şăzut, din ghenar 5 dni, până s-au umplut zile 20. Şi nici un răspuns nu s-au mai dat. Şi era cu multă grijă. Iar Curt Celebi grecu tot au umblat pre ascuns la veziriul şi s-au ispitit în multe chipuri. Şi au adus la viziriul greci, grece, turcoalice, de au pârât cum le-au pierit bărbaţii, şi fraţii, şi feciorii la războiul lui Matei-vodă. Şi nimic n-au folosit.

Iar când au fost la ghenar 20, venit-au şi boiarii pribegi de la Moldova în Țarigrad, anume: Dumitru Dudescul, Vasilache aga, Mitrea pitarul şi 3 slugi ale Hrizii dvornicul, Danciul logofătul, i Radul vătaful, i Damaschin logofătul şi cu moldovéni, trimişi de Alexandru Iliaşi cu o carte de pâra, care o au dat în mâna împăratului, făcând pâra boi-

arii pribegi, cum au fost mai greu și mai cu strâmbătate. Iar sultan Murat, împăratul, nimic pâra lor nu o au băgat în seamă, ci i-au trimis la vizirul, să stea de față.

Când au fost la ghenar 27 dni, stătut-au Matei-vodă cu dânșii de față, și multă pâra și gâlceavă s-au făcut întru ei, cât numai Dumnezeu le-au potolit toate. Iar când au fost a doao zi, mers-au boiarii la Matei-vodă la divanul împărătesc și au făcut jalbă mare pentru greci, cum au spart grădina împăratului cu jahurile și cu toate răutățile. Că iau tot ce găesc, până ce s-au pustiit țara. Atuncea n-au cutezat să să ivească nici greci, nici pribegi, nici moldoveni, ci au șazut tot ascunși prin gauri. Fiind mila lui Dumnezeu pre capul lui Matei-vodă și a țării, numaidecât au poruncit împăratul ca să fie Matei-vodă domn Țării Rumânești. Și au ieșit din divan cu mare cinste.

Iar când au fost la februar 3 dni, mers-au de au sărutat și mâna împăratului. Și l-au îmbrăcat cu caftan, și pre toți boiarii câți au fost cu el, și i-au dat steag de domnie noao. Și au ieșit foarte cu oaste mare. Și l-au petrecut cu alai pân' la saraiu, cum nu s-au petrecut nici un domn. Atuncea toți boiarii pribegi s-au închinat la el.

Și au purces Matei-vodă de la Țarigrad, februar 18 dni, și au intrat în scaun în București și duminică, martie 10 zile. Și au fost mare bucurie și veselie la toată țara, de la mare pân' la mic, și mulțumia lui Dumnezeu de domn bun și milostiv și creștin și i-au izbăvit de răii vrăjmașii greci.

Iar când au fost la avgust 28 dni, leatul 7141, purces-au Matei-vodă cu Abaza-pașa în oaste, la Țara Leșască și s-au împreunat cu pașa la Galați, septemvrie 10 dni, 7142. Așijderea și Moisi-vodă, domnul Moldovei, încă au mers cu oștile lui și Bugeacul tot. Și au trecut oștile Nistrul. Și au

dat război cu léşii la Cameniță, toată ziua. Și nimic nu le-au putut strica. Ci s-au înturnat iar la tabără. A doao zi s-au

mutat Abaza-paşa cu tabăra mai jos, de au bătut un coştéiu ot Studenița. Și au luat de acolo mulți robi. Și s-au întors înapoi fieştecare la țara lui. Matei-vodă încă au sosit în scaun în Bucureşti, noiembrie în 6 zile.

Și în domniia lui arătat-au multă milostenie pre la creştini. Și au făcut multe mănăstiri și biserici; mănăstirea de la Câmpu Lung cea surpată, a Negrului-vodă, o au făcut din temeiu, o biserică în Piteşti, și o mănăstire la Slobozia lui Enache, și o biserică la pod la Călugăreni, și mănăstirea ot Căldăruşani, și o biserică la Gherghiță și preste Olt, la Sadova, o mănăstire, și la Gura Motrului o mănăstire, și la biserică De-un-Lemn, o mănăstire, și mănăstirea ot Arnota; la Craiova, biserică cea domnească și o biserică, și casa la Caracal, și la Brâncovéni o mănăstire, și o mănăstire la Negoesti pre apa Argeşului, și la Plătăreşti o mănăstire, la Breb o mănăstire, la Târşor o biserică, la Ploesti alta, la Măxinéni, lângă Siret, o mănăstire, episcopiia ot Buzău.

Și s-au îndemnat Matei-vodă de au făcut cetatea din Târgovişte de iznoavă, leatul 7153.

Și alte multe milostenii și bunătăți au făcut aicea în țară și la sfântul Ierusalim, și la Sfetaiagora și într-alte părți, și au dăruit multe mănăstiri și le-au înnoit.

Și țara lui, mare cu mic să bucura și da laudă lui Dumnezeu pentru domn bun. Că avea pace și odihnă dăspre toate părțile. Și fieştecare avea hrană den dăstul.

Făcutu-s-au și războaie în zilele lui. Că întâi s-au sculat Vasile Lupul-vodă, domnul Moldovei, de au venit cu oaste asupra lui Matei-vodă, ca să-l scoată din țară și să fie el

domn. Și au venit pân' la Buzău. Iar Matei-vodă, prinzând de veste, îndată au încălecat cu toate oștile lui. Trimisui-au și Racoți Gheorghie, craiul Ardealului, ajutor o seamă de unguri. Iar Vasilie-vodă nu l-au așteptat, ci au fugit înapoi. Iar Matei-vodă încă l-au gonit. Și au mers cu toată tabăra lui până la Putna. Și i-au prădat ungurii țara foarte rău, mergând pre Trotuș să meargă la Ardeal. Iar Matei-vodă s-au învârtejit la scaunul lui în Târgoviște cu cinste mare și cu izbândă.

Al doilea rând iar s-au sculat Vasilie-vodă cu moldovenii și cu tătarii. Avut-au război mare la sat la Nănașori, pre apa Ialomiții. Și au fost izbânda lui Matei-vodă. Mulți întracel război au căzut de sabie, cât de-abiia au scăpat Vasilievodă cu puținei oameni, la Brăilă.

Văzând turcii că are strîște la războiu și i să înmulțesc oștile și vitejii, sfătuitu-s-au cu mare meșteșug să-l prinză. Odată, au trimis pre Chinan-pașa cu mulțime de turci, tăbărându-se din sus de București, la morile Cotrăcénilor, iar alții din jos de București, despre Văcărești. Iar Mateivodă, prinzând de veste, îndată au strâns toate oștile țării, stând toți înarmați, în zi și în noapte, lângă domnul lor. Iar turcii deacă au văzut că nu-i vor strica nimic, ei s-au întors iar înapoi, cinstindu-i și dăruindu-i Matei-vodă cu multe daruri scumpe.

Al doilea rând, au făcut meșteșug mare că au strâns oști turcii la Obluciță. Vasilie-vodă încă au venit cu oștile lui la Cetatea Albă, poruncind împărăția să meargă și Mateivodă cu oștile lui acolo, la Cetatea Albă, ca să-l ocolească acolo turcii, tătarii, moldovenii, să-l prinză. Mergând Mateivodă cu toată tabăra lui pân' la Elpuh, prinse de veste că va să-l prinză turcii. Și îndată au strâns

toate oștile lângă dânsul și s-au învârtit iar înapoi la Târgoviște, cu toată oastea lui întreagă, trimițând pașii multe daruri scumpe cu cinste și cu plecăciune mare, rășchirându-se toți, cineși la țara lui. Iar Matei-vodă au șazut cu pace dăspre toate părțile, domnind și judecând țara foarte bine și cu dreptate.

Iar când au fost cursul anilor 7161, fiind Matei-vodă învrăjbit cu Vasile-vodă și având legătură și prieteșug cu Racoți Gheorghie, craiul Ardealului, sfătuitu-s-au amândoi cu taină mare, ca să-și ia vrăjmașul deasupra lui, că nu să mai poate răposa de dânsul, ci în toată vremea să rădica asupra lui cu gâlceavă, nefiind nimic greșit.

Deci fiind mai credincios un boiarin al lui Vasile-vodă, din casa lui, anume Gheorghită vel-logofăt sin Ștefan din Răcăciuni, făcură cu dânsul sfat și legătură, ca să prinză pe Vasile-vodă și să fie el domn. Asemănă-se acel boiar cu Iuda care au vândut pre domnu-său. Că trimise Racoți craiul și Matei-vodă oști pre ascuns, unguri și munténi, ca să lovească pre Vasile-vodă făr' de veste, să-l prinză. Și așa, în ziua de Duminica Floriilor, sosiră oștile în Iași și rădicară domn pre acel boiaru moldovean, numele lui, Ghiorghită Ștefan-vodă. Iar Vasile-vodă, prinzând de veste mai timpuriu, au fost ieșit de acolo cu toată casa lui, de au fugit la ginere-său, Temuș sin Hmelenschi, hatmanul căzăcesc. Și în grab s-au întors iar înapoi împreună cu gineri-său Temuș și cu mulțime de cazaci. Și au avut război mare cu Ghiorghie Ștefan-vodă și cu ungurii la sat la Popricani. Și așa fu izbânda cazacilor, întorcându-se fieștecăre la țara sa biruit.

Iar Vasile-vodă nu s-au contenit la scaunul lui, ci au grăbit de au venit asupra lui Matei-vodă cu ginere-său

Temuș cu cazaci, cu moldovéni. Deci Matei-vodă, prinzând vête, trimis-au pre Diicul vel-spătarul cu o seamă de oști călări. Și le-au ieșit în timpinare la Focșani și le-au stătut oarece împotrivă. Ci nu putură, că nu avea arme de foc. Ci i-au spart cazacii și i-au rășchirat foarte rău. Apoi înțelegând Matei-vodă, au mai trimis o seamă de oaste cu foc, haiduci călări, pedestri, siiméni și țacălușă. Și să loviră la Șoplea în Teleajăn. Și nici aceștea nu le-au putut sta împotrivă. Iar Matei-vodă, deaca înțelése așa, foarte să îngrijă tare și rugă pre Dumnezeu. Și încălecă cu toată curtea lui den Târgoviște, duminecă, mai 15 deni, 7161. Iar când au fost marți, mai 17 deni, tăbărâtu-s-au la sat la Finta, pre apa Ialomiții, tocmindu-și tabăra, făcând și șanțuri, așăzându-i cineși în rândul său, învățând pre toți: "Feții mici voinici vitéji, rugați pre Dumnezeu, și vă îmbărbătați, ca să stați toți gata de război. Că iată, vrăjmașul nostru, Vasilie-vodă sosése acum. Să nu carécumva să fie vreunul cu gândul îndoit, ci cu credință și cu bărbăție, cu arme goale și să le stați împotrivă, precum ați fost și mai nainte. Să nu carécumva numele vostru cel bun să să surpe jos, că nu ne va fi de nici un folos."

Deci așa învățându-i, sosi și Vasilie-vodă în vrémea prânzului, cu ginere-său Temuș, cu mulțime de cazaci și de moldovéni, ca la 20.000. Iar Matei-vodă era numai cu curténii lui, ca la 7.000. Și așa să loviră iute unii cu alții, cât să sperie Matei-vodă că-l va birui. Și încă fugiră o seamă de oștile lui, trecând Ialomița făr' de vad. Iar Matei-vodă tot alerga în toate părțile, îndemnând pre boiarii lui și pre voinici, câți rămăsése, ca să stea de război, să nu-și dea mijlocul, că încă Dumnezeu tot iaste cu noi ajutor. Căci eu cunosc pre ei slabi și împuținându-se puterea lor,

nădăjduiescu-mă lui Dumnezeu că vom să-i biruim acum curând și să să întoarcă rușinați din țara noastră.

Deci așa, pentru cuvintele lui céle dulci și bune, foarte să îmbărbătară și da război tare, bătându-se toată ziua în puști și în tunuri, în săgeți, în sabie, față cu față. Mai vârtos boiarii cei mari și al doilea cu coconii lor, cu slugile lor, tot cu sabiile goale intra într-înșii de-i gonea și-i răspândea în toate părțile. Atuncea și Matei-vodă cu toți împreună năvăli asupra vrăjmașilor foarte tare, cât îl și răniră cu un glonț la piciorul stâng, den josul genunchiului.

Iar când fu în deseară, făcu Dumnezeu o minune mare, că trimise lui Matei-vodă un nor ploios, care să ivi dăspre austru, fiind ceriul prea seninat. Și venea asupra taberilor prea iute, cu un vânt foarte viforos. Și așa trecu preste tabăra lui Matei-vodă. Iar când sosi la tabără lui Vasilevodă, acolo-și năpusti toată apa, ca cum ar cură un râu prea iute. Și picăturile era groase și vârtoase ca o piatră. Unde-i lovia, ticăloșii îndată cădea duple cai jos. Și să făcu în tabăra lor apă multă, ca o baltă tinoasă.

Și așa fiind, îndată să năpusti toată tabăra lui Mateivodă și intrară pren mijlocul lor fără de nici o frică, tăindu-i foarte rău. Prinseră și vii mulți. Iar Vasile-vodă cu Temuș și cu puțini călări de-abia au scăpat numai cu trupul, trecând la Moldova pre la Galați. Însă noroc au avut, căci au înnoptat. Iar Matei-vodă s-au învărtejit la Targoviște a doao zi, miercuri, mai 18 deni, cu toată tabăra lui, cu mare izbândă și voinicii lui cu multă dobândă, dând toți laudă lui Dumnezeu pentru mila și binele ce le-au făcut, de i-au izbăvit din mâinile vrăjmașilor. Strâns-au trupuri căzute în război, căzute 3.000, de au făcut o movilă

mare la Finta. Înfipt-au acolo și o cruce mare. Făcut-au și altă movilă din jos de Târgoviște, lângă drumul cel mare.

Gheorghie Ștefan-vodă fiind pribeag aici, căzut-au la Matei-vodă cu multă rugăciune de i-au dat oaste ajutor, și craiul Racoți așijderea, de s-au dus asupra lui Vasilie-vodă. Având amândoi războiu la Selca, izbândit-au Ghiorghievodă. Iar Vasilie-vodă au fugit în Țara Căzăcească, la ginere-său Temuș, fiind acolo și hanul cu oștile tătarăști. Iar Ștefan-vodă cu moldovenii, cu munténii, cu ungurii, cu lésii, au încongiurat cetatea Suciavei, că acolo era doamna lui Vasilie-vodă închisă cu fie-său Ștefăniță și cu toată avuția lor, având doamna ajutor pre gineri-său Temuș cu 8.000 de cazaci. Deci fiind ei îngropați într-un șanț supt cetate, în toate zilele ieșia Temuș cu cazacii și-i gonea foarte rău pe cei din afar, până se umplură luni trei. Iar când fu într-o zi, șezând Temuș supt cortul lui, tocmiră nemți ăii un tun și-l sloboziră asupra lui. Și așa lovi o ladă de lemn ce erea lângă dânsul, și rupându-să o bucată de ladă au lovit pe Temuș peste un picior și umflându-se piciorul, în grab au murit. Iar cazacii numaidecât rădicară alt hatman și făcură pace cu Gheorghe Ștefan-voievod și-i închinară cetatea.

Iar Vailie-vodă au fost căzut la hanul cu multe rugăciuni și cu daruri scumpe, de i-au dat ajutor 20.000 de tătari. Și au purces cu dânsii ca să scoată pre doamnă-sa și pre fiesău din Suciavă. Iar când ajunseră la Prut, sosi veste rea și amară, cum au pierit gineri-său Temuș, și s-au închinat cetatea, și au prins pre doamnă-sa și pre fie-său și i-au luat toată avuția. Atuncea deaca înțelese Vasilie-vodă, cu mare întristăciune să întoarse iar înapoi. Sosind la hanul, fu Vasilie-voievod prins și băgat în obezi.

Trimițându-l la Poartă, fu închis la Idicula.

Deci cazacii tocmiră trupul lui Temuș într-un sicriu și să duseră cu dânsul în țara lor. Atuncea doamna plângea mult, intrând în inima ei spaimă și groază mare. Iar Ștefanvodă singur intră în cetate, de au prins pre doamna și pre fie-său și i-au luat toată avuțiia. Și s-au învârtejit la scaunul lui la Iași cu mare izbândă. Și ș-au plecat capul la Poartă, de ș-au tocmit lucrul. Și i-au adus steag de domnie.

Iar Matei-vodă, fiind rănit de războiul căzăcesc, zăcea în patul lui și nu putea să răpaose și să-și caute leacul ranei sale de necazul slujitorilor lui, mai vârtos dorobanții și seiménii și alte cété. Că Matei-vodă foarte-i îngrășase, strângând pre toți dintr-alte țări streine, săraci foarte. Iar Matei-vodă le făcuse milă mare. Că avea la casele lor pace, ca să-l caute la vreme de nevoie, cum să cade slugilor celor drépte.

Iar ei toți să îndrăciră de să nebuniră și începură a nu-l băgarea în seamă nicicât, ci-și bătea joc de dânsul și în toate zilele zbiera în curtea lui. Și lua tunurile dă le scotea afară la câmp. Și intra în case unde zăcea, dă-l pedepsea. Și să lăuda că ei au bătut războiul cazacilor, cerșindu-i să le dea câte 3 lefi; iar de nu, vor sparge cămara și singuri își vor lua. În multe chipuri îl pedepsea, zicându-i să-și lase de acum scaunul și să să facă călugăr. Și zicea că au îmbătrânit și ș-au ieșit din fire. Și așa fiind turbați, când fu într-o zi, să strânseră toți în curtea domnească ca să ucigă pre 2 boiari ai lui Matei-vodă, anume Ghinea Țucala i Radul Vărzariul vel-armaș, aruncându-le prihană cum că ei sfătuiesc pre domn ca să nu le dea lefi. Și așa fiind ei turbați, ca niște porci fără de nici o rușine, să suiră sus, în casele domnești și déderă năvală unde zăcea domnul lor,

căutând pre acești boiari supt căpătâiul lui, supt paturi, prin poduri, prin cămări, prin lade, până-i găsiră. Și așa, denaintea lui, i-au luat, cât se cutremura locul de groaza lor, dăzbrăcându-i dă haine, bătându-i nemilostiv, până-i-au scos afară la câmp, și acolo i-au omorât, înaintea tuturor oștilor. Într-acéia turburare a lor, întâmplându-se lui Socol vel-clucerul Cornățeanul a fi bolnav, zăcând la gazda lui, ca niște hoți și pre el l-au ucis. Și le-au jefuit casele, luându-le tot ce au avut.

Iar când au fost la august, murit-au și doamna Elena. Și cu mare cinste fu îngropată în bisérica domnească, în Târgoviște.

După ce au dat Dumnezeu de s-au vindecat Matei-vodă la picior, ieșit-au în preumblare cătră Argeși, și învârtejindu-se de acolo, iar dorobanții și seiménii i-au închis porțile și i-au ieșit înainte, la șanțul cel mare, cu toate tunurile, oprind pre domnul lor ca să nu mai intre în cetate, zicând că de acum înainte nu le mai trebuie să le mai fie lor domn, ci, sau să iasă din țară, sau să să călugărească. Deci așa au șăzut, cu toți boiarii lui, obidit, din josul orașului, 3 zile. Și nici pâine nu lăsa să-i aducă, să mânânce din averea lui și din toată cinstea domniei lui. Deci într-alt chip n-au avut cum mai face, ci le-au făgăduit să le dea bani din dăstul. Atuncea de-abii l-au lăsat de au intrat în târg, la scaunul lui. Iar ei nu să mai așăzară, ci ca niște lupi flămânzi, și ziua, și noaptea zbiera și umbla pre la casele boiarilor, ca niște calici, de-i pedepsea și le cerea de băătură. Nimenilea nu le putea sta împotrivă. Că umbla toți béți, zăcând prin pimnițe cu muieri, cu copii cu tot. Lăsară hrana lor cea bună și să apucară de tâlhărie. O, câtă obidă era lui Matei-vodă! Unde știia cât bine le-au făcut, și

acum își bat joc de el. Și chemă pre toți credincioșii lui boiari și slugi și le zicea: "O, dragii miei, știți cât munciiu de ținuiu țara, și mă nevoiiu de o strânșu la moșiile lor, și o păziiu de nu o călcă nici o limbă. Și în zilele mele crescură, și să însurară, și făcură copii și să îmbogățiră toți. Mai vârtos zic de acest neam dorobănțesc, fiind ei tot dintr-acest pământ al Țării Rumânești și neavând ei nici o nevoie de la mine sau de la alții. Iar diavolul cel nepohtitor de binele omenesc iată cum intră în ei, de i-au nebunit și nu știu ce fac. Că s-au însoțit cu sârbii siiméni, de ș-au măritat fetele și surorile dupre ei. Și nu poate nimenea să-i contenească. De acum înainte, dragii miei, să știți cu adevărat că pentru faptele lor, vor să vie mari răutăți asupra aceștii sărace de țară. Și va să cază la mare nevoie. Și vor să pătimească și cei buni pentru cei răi. Că întâi eu nu pociu răbda turburarea lor care fac asupra mea și asupra țării. Ci gândesc, de voi avea zile, să aduc în primăvară 30.000 de tătari și pre craiu cu ungurii, să-i lovească fără veste de toate părțile și să să puie supt sabie toți cei mai mari, să piară ca niște tâlhari, să-mi izbândesc spre dânșii, pentru mult bine ce le-am făcut".

Și așa, cu necaz mare, au petrecut Matei-vodă din zi în zi. Deci fiind slab și ajungându-l adâncile bătrânețe, puține zile s-au războlit. Și când au fost april 9 deni, 7162, duminică dimineața, au răposat Matei-vodă în casele domnești, în Târgoviște. Și au domnit Matei-vodă ani 21, fără luni 5 și zile 11.

Iată după pristăvirea răposatului Matei-vodă, boiarii țării împreună cu părintele Ignatie mitropolitul, aciși trimiseră de să strânse toată curtea și toți slujitorii. Și făcură cu toți dimpreună mare sfat. Și cu voia tuturor

aléseră din mijlocul lor ca să le fie domn Costandin-voievod, sin Șarban Basarabvoievod, că-l știia că iaste de neam mare, domnesc și iaste om bun, și înțelept și blînd. Și toți să bucurară și să veseliră.

Și îndată scoaseră și trupul lui Matei-vodă din casele domnești și-l puseră în mijlocul curții, fiind și sfântul Macarie, patriiarhul de la Antiohiia, cu mitropolitul Ignatie, cu mulți arhierei și călugări, popi. Făcutu-i-au pogrebaniia cumsăcade, rădicându-l cu mare cinste, pân' l-au băgat în groapă, în bisérica domnească, în Târgoviște. Dumnezeu să-l pomenească.

Iar Costandin-vodă, împreună cu toți boiarii lui începură a căuta de rîndul țării și de așăzămîntul domniei. Și îndată trimiseră de olac de déderă veste împăratului, sultan Mehmet, și veziriului Derviș-pașa și tuturor priiatenilor, câți avea, pentru întâmplarea ce scrie mai sus. Și tuturor le-au părut bine. Și degrab aléseră pre o seamă de boiari, și roșii și popi, de i-au trimis la Poartă, făcând mare rugăciune la toți ca să le hărăzească pre Costandin-vodă, să le fie domn. Și numaidecât le-au făcut pre voie, precum l-au pohtit și țara. Și-i déderă steag de domnie noao, trimițându-l cu terzi Mustafa aga Tahalgiul împreună cu boiarii.

Iar Costandin-vodă, înțelegând de aceasta, pogorât-au la București. Iar când au fost joi, iunie 1 deni, 7162, ieșit-au Costandin-vodă, cu toți boiarii, cu toate oștile înaintea steagului, la podul Plumbuitei și acolo să împreună cu aga turcul și cu boiarii. Și cu mare cinste intrară în scaun în București. Și preste puținea vrîme gătit-au Costandin-vodă haraciul și poclonul de domnie. Și l-au trimis la împăratul cu aga turcul și cu mulți boiari. Și așa ș-au

așăzat domniia cu bună pace, dăspre turci, și dăspre hanul și dăspre Racotî Gheorghie, craiul Ardealului, și dăspre Ștefan-vodă al Moldovei. Și cu toată vecinătatea s-au așezat. Și au început a face milă mare țării, iertându-le toate năpăștile. Și au plătit pre slujitori cu un haraci deplin. Și au iertat țara de bir 3 luni. Și au iertat dorobanților și călărașilor dijma și oieritul. Și au îmbrăcat pre toți cu postav bun, și pre căpitanii lor cu frânghii, cu coftirii, cu atlaze. Lefi încă le da din dăstul. La masă cu dânsul de-a pururea șădea cu dânsul și-i dăruia. Judecăți drépte făcea, și milă din dăstul. Pre nimenea nu obidua, ci cu blândéte și cu cuvinte dulci pre toți îi mângâia. Și gândi să facă mult bine țării. Și să bucura toți și moșnéni, și streini, mulțumind lui Dumnezeu că le-au hărăzit domn bun și înțelept, și milostiv.

Făcut-au Costandin-vodă și o mănăstire mare, care iaste în vârful unii movile din București, unde iaste hramul sfetăii Costandin-țar și muma lui, Elena. Ispravnic au fost Radul logofătul Dudescul și Gheorghie Șufariul din Târgoviște.

Și doamna lui Bălașa au făcut o mănăstire ce să cheamă Jitiianul, den sus de Craiova, lângă Jiiu. Făcut-au doamna Bălașa și un sicriu mare de argint poleit foarte iscusit, în carele au pus sfântul trup al sfântului Grigorie Decapolit, de la mănăstirea Bistrița. Și alte multe bunătăți și odoară scumpe au făcut și le-au împărțit pre la Sfetagora și prin alte părți.

Tocmitu-s-au țara foarte bine și s-au împăcat cu toată vecinătatea, făcându-și frăție și legătură cu Racotî și Gheorghie și cu Ștefan-vodă al Moldovei. Și au vecinit bine și frumos.

Gândit-au Costandin-vodă să facă și alt bine Țării Rumânești, ca să-i mulțamească și să-l pomenească. Care bine neamului rumânesc, vrăjmașul diavolul n-au lăsat să-l umple. Ci, pentru bine, mult rău i-au dat. Ca și israilitenii jidovi cu domnul nostru Isus Hristos, când i-au scos din robie, din mâna lui Faraon și i-au hrănit în pustie, cu mană din cer și le-au dăruit țări întregi; iar apoi, în loc de mulțumită, ei-l uciseră și-l adăpară cu oțet și-l batjocoriră în tot chipul. Așa și neamul rumânesc, mai ales dorobanții. Că au chemat Costandin-vodă, pre toți căpitanii de dorobanți și iuzbașii și ciaușii vătăși și cetașii, de s-au sfătuit cu dânșii zicându-le: "Feții miei, tuturor am făcut ce s-au căzut, și roșiilor, și tuturor cetelor și voao. Încă una mai trebuiaște să facem. Să scoatem din mijlocul nostru pre siiménii sârbi, că nu iaste țării de nici un folos. Răposatul Matei-vodă i-au strâns pentru vrăjmașul Vasilie-vodă. Iar eu acum, au dat Dumnezeu de n-am nici un vrăjmaș și m-am împăcat cu toate țările, ca să putem face bine și țăranilor, că sunt săraci și împresurați de bir și de năpăști. Iar când vom avea vreun păs de undeva, ne vom apăra cum va fi voia lui Dumnezeu. Și mai bine voi da acele lefi siimenești voao și feciorilor voștri."

Deci ei cu un cuvânt fură bucuroși și ziseră toți: "Așa să fie!"

Și într-acéiași zi au făcut Costandin-vodă masă mare de i-au ospătat și i-au dăruit cu coftirii, și cu atlaze și cu postave bune. Iar când au fost a doao zi, sâmbătă, februar 17 deni, 7163, fiind acest neam dorobănțesc încuscrăți cu siiménii și sângerăți și covășiți de diavolul încă din zilele lui Matei-vodă, făr' de nici o chibzuială, de dimineată, împreună cu siiménii, să sculară turburați, și fără vête

începură a sudui pre domnu-său, Costandin-vodă. Și fără nici o milostivire abătută în neamul rumânesc, în boiari, de-i ucidea ca pe niște dobitoace, prepuindu-le că sunt hicléni și ei au sfătuit pre Costandin-vodă, să scoată pre siiméni. Și ei, ticăloșii, nimica de acéia n-au știut. Ci cu voia lor s-au sfătuit Costandin-voievod, și iar ei au stricat. Numai ei, ca niște oameni răi și fără de Dumnezeu, i-au ucis, nefiind nimica vinovați.

Pre care-i uciseră, aceștea sunt anume: Ghiorma velban, i Drăghici sin Papei vistierul ot Greci, i Gheorghe Carida vistierul, i Papa sin Predii vornicul Brâncoveanul, i Cârstea sin Socol clucerul Cornățeanul, i Udrea slugerul Doicescul, i Preda Beca ot Maia, i Sava Șufariul Cuștireanul, i Dumitrașco Frejureanul, i Dumitru comisul sin Mitrii pitarul ot Stănești, i Mihai ciohodariul, i Gâdea căpitanul, i Băncilă căpitanul, i Ivan căpitanul, i Iancul căpitanul ot Călimănești. Iar alți boiari, câți au scăpat prinzând de véste, au fugit care încătro au putut: unii preste Dunăre, alții au trecut muntele, alții au trecut în Moldova.

Iar dorobanții și siiménii fiind covârșiți de nebunie, și plini de diavolul, nîcîcât nu să curmară, ci, în loc de căință, mai vîrtos sporea spre fapte réle. Că întâi uciseră pre acești săraci de boiari. A doao, batjocoriră pre domnul lor, suduindu-l în tot chipul și-i da cu lémne la ochi și-l purta val, cum era mai rău. Nu avea putére din domniia lui cât ar fi o cirtă. Numai ce căuta cu ochii ca un dobitoc, și la unii, și la alții. Ei singuri intra în cămară de-și lua lefi. Când venea niscare soli de undeva, ei să punea în poartă de-i oprea, și de frica lor, întâi își da solii la dînșii. Și alte batjocuri făcea domnu-său.

A treia, călcară și sfintele biserică ale lui Dumnezeu, încă, slujind preoții sfânta liturghie. Iar ei intrară în biserică de-i scotea de păr afară și-i dezbrăca de veșminte. Și au jefuit sfintele biserică și preștoalele. Și lua potirile de au vărsat jos sfântul sânge și trup al domnului nostru Isus Hristos. Și sfintele moaște le călca cu picioarele și zicea că sunt farmece. Tot ce au aflat în biserică au luat. Numai pietrile goale au lăsat. Sfintele veșminte făcându-le-au muierilor și fetei chinteașă. Și vindea cărțile bisericii la târg. Vândut-au și un potiriu drept bani 30, cum au vândut și Iuda pre Hristos. Făcând-au Dumnezeu o ciudă mare, că au băgat unii o icoană în foc, chipul domnului Hristos, ca să scoată poleiala, iar casa s-au aprins, de au ars cu totul ce au fost într-însa până în pământ; de-abia au scăpat ei.

A patra, au dat jaf caselor boierești, și neguțătorilor și tuturor câți știia ei că să biruiesc și au bucate. Și au jăhuit toată țara, din cap până în cap, și cruciș, și curmeziș. Mai pre scurt să zicem, vecin pre vecin, fin pre naș, slugă pre stăpân.

O mare ciudă, multe răutăți au făcut diavolul neamului rumânesc încă din ceputul lumii, de la moșul nostru Adam. Iar domnul nostru Isus Hristos nu s-au îndurat de făptura sfinții-sale, adecă neamul omenesc, ci, ca un miloserd, s-au pogorât din cer pre pământ de s-au întrupat și s-au răstignit și a treia zi au învis, lăsându-ne noao învățătură folositoare sufletului și trupului. Întâi liubovul, să iubim unul pre altul, că liubovul iaste tuturor bunătaților rădăcină -zicând singur Dumnezeu: "Cine va avea dragoste cu vecinul său, acela va lăcui în mine și eu întru el". Deci și acest neam omenesc, până au fost dragostea în mijlocul lor, Dumnezeu au fost cu dânșii, că nu i-

au călcat alte limbi streine; și au făcut multe vitejii și au trăit în pace bună. Iar acum iată cum îi prelăsti diavolul așa lesne și-și făcu lăcaș în inimile lor. Den case bune și den lăcașuri multe și bune, den bucate și din mila domnilor și a boiarilor, să făcură tâlhari. Și ei singuri, cu minte lor își surpară viața și-și puseră casele.

Văzând înțelepciunea lui Dumnezeu atâta nebunie ce făcură oamenii aceștea casei lui, adecă sfintei bisérici și domnului lor și și vecinilor lor; și sângele cel nevinovat striga la cer, ca să le facă judecată, cunoscut-au că s-au îngroșat inimile lor și s-au împăinjinat ochii lor, ca văzând să nu vază și spuindu-le să nu înțeleagă, că păcatul prea s-au înmulțit, și s-au asemănat călcătorilor de lege, trimis-au Dumnezeu asupra lor caznă, adică judecată, ca și odinioară egipténilor.

Întâi, fiind la Țarigrad împărat sultanul Mehmet, sfat au făcut pentru atâta nebunie ce au făcut acești oameni în Țara Muntenească, socotind că astăzi va fi aici, mâine va fi la ei. Și aciași au poruncit la Racoți Gheorghie, craiul Ardealului și la Ștefan-vodă al Moldovei, de au venit cu unguri și cu moldoveni în Țara Rumânească. Și au avut războiu mare la Șoplea, în Teleajen, cu dorobanții, și cu siiménii și cu alte cête. Prinzând și Costandin-vodă véste, fugit-au din mijlocul lor la Dunăre, împreunându-se cu Siiauş-paşa în vadul Dârstorului, la Strâmba.

Iar ei, încă nu le ajunse că ce nebunii făcuse, ci mai adaoseră. Aflară pre unul asémene lor, anume Hrizea sin Dumitraşco ot Bogdănei, ot sud Ialomița, nebun ticălosul și făr' de minte, de-l făcură să le fie domn din mijlocul măcăcinilor. Pre acest Hrize foarte îl iubea Costandin-vodă, și de taină crediincios făcutul-au boiarin, spătar

mare preste toate oștile lui. Iar el să asemănă Iudei, care era lui Dumnezeu mai credincios decât și întingea într-o solniță cu dânsul, apoi îl vându jidovilor. Așa și Hrizea, să arată întâi domnu-său credincios, iar în taină umbla tot mozavirindu-l și îndemnând gloatele ca să-l ucigă, și să șază în locul lui. O, ticăloșii și nebunii! cum umblară toți rătăciți.

Când fu la iunie 17 dni, leatul 7163, sâmbătă, să lovără toți la Șoplea în Teleajen, și cât clipeala fură biruiți de unguri. Căci Dumnezeu nu mai era cu ei într-ajutor. Ci umbla ca niște oi fără de păstor și de toți huliți și goniți. Foarte mulți din dorobanți și din siiméni au căzut jos. Zăcea trupurile lor grămadă, unul peste altul, câte 50, câte 100, la alte locuri și mai mulți. Câți scăpară să rășchirară, unii în munte, alții preste Dunăre. Prin toate gaurile să ascuseră. Și de frică mare, știindu-și vina, și de umbra lor se spăimânta. Și-și lepăda hainele lor cele dărăbănțești și să îmbrăca în fărfețe calicești; și să jura că n-au fost dorobanți.

De sâmbătă, februar 17 dni, începu diavolul a împărăți, și iar de sâmbătă, iulie 17 dni, începu a slăbi. Precum iaste scris, că nu iaste care să stea împotriva lui Dumnezeu.

După acéia, sultan Mehmet-împăratul iar au dat domnia lui Costandin-vodă. Și s-au învătejit de la Dunăre cu mare cinste la scaunul lui, împreunându-se cu Racoți Gheorghie-craiul și cu Ștefan-vodă la podul Prahovei; lângă Gherghiță. Și au șazut la podul Dridovului 3 zile, de s-au ospătat câteși 3 domnii, făcând frăție și legătură cu jurământ, învătejiindu-se fieștecare în țara sa.

Iar Costandin-vodă au mers la Târgoviște. Și iar au arătat milă mare asupra tuturor creștinilor și celor greșiți.

Și i-au iertat de toate vinele lor, numai să să așeze și să-și meargă cineși la moșiia sa, să-și dea birul împăratului.

Iar ei, ca niște îndrăciți, nu să mai așăza, ci umbra tot turburați. Și să strânse care de unde era: o dată la București, altă dată la Brăila, ca să vie cu armă asupra domnu-său. Iar Costandin-vodă, prinzând veste, trimise ale sale oști credincioase, și-i loviră de toate părțile. Pre unii îi omoria, pre alții vîi îi prindea. Pățiră ca vai de ei, și încă tot nu să mai așăza. Ci care dupre unde era, tot să lăuda și zicea că va veni și altă vreme, ca să-și poată izbândi. Fu și Hrizea spătarul prins la Brăila, și-l aduseră la mâna lui Costandin-vodă. Pohtindu-l craiul, datu-i-l-au, cu jupâneasă, cu coconi cu tot. Și așa pohtise și el. Datu-i-s-au gazdă bună în Beligrad, și i-au făcut obroc bun, ca să-i prisosească de toate. Și avea cinste și socotință den dăstul.

După acéstea toate, Racoti Gheorghe-craiul nu șazu málcom să-și ție crăiia și țara, ci să sculă cu grele oști ungurești asupra lui Cazimir, craiul leșesc, să-l scoată din scaunu-și și să șază el crai. Venitu-i-au și craiu sfețesc cu 20.000 de oaste; trimisu-i-au și Hmelenschi, hatmanul căzăcesc, ajutor 15.000 de cazaci; și Ștefan-vodă 2.000. Iar Cazimir, craiul leșesc, și cu toți domnii, prinzând de veste, numaidecât trimiseră cărți la hanul tătărăsc, curând să vie ajutoriu. Și Costandin-vodă avea 2.000 de oaste. Și îndată să ridică însuși hanul cu mulțime de tătari și intră în Țara Leșască. Fu Racoti părăsit și de sfeți, și de cazaci, și de moldovéni, și de munténi. Atuncea leșii și tătarii aflară vréme și ocoliră tabăra ungurească. De-abiia scăpă Racoti cu puțini oameni în țara lui. Iar tabăra lui să prăpădi de tătari, care de sabie, care viu, de la mare pân' la mic, pân'

la 30.000 de suflete. Atunce prinseră și pre ghineralesul lor, Chim Ianoș, și pre Corne Gașpar, și pre Beldea Pal, și pre mulți domni den Ardeal.

Iar Hrizea spătarul, pre vreme ce era Racoți în Țara Leșască, s-au ridicat cu 500 de siiméni, carii era rumâni de neamul dorobăntesc strânși de Racoți și lăsați de pază scaunului, și războinicește au ieșit cu toții de acolo, trecând muntele aicea în țară pre la mănăstirea ot Bistriță.

Iar Costandin-vodă prinzând vête, trimis-au pre Preda dvornicul Brâncoveanul, și pre Radul stolnicul Fărcășanul și Ivașco Cepariul, cu oști gréle. Și făcură război mare la Târgul Bengăi și fură biruiți siiménii. Câți n-au pierit de sabie, prinsu-i-au vii. Și prinseră și pre Hrizea spătariul viu. Închinându-se boiarii la domnu-său cu slujbă curată, priimindu-i cu cinste, dăruitu-i-au foarte bine. Iar prea Hrizea l-au spânzurat la roată cu toate soțiile sale.

Luară-și și ei plată după faptă. Și făcură o movilă mare la Târgul Bengăi, în siliștea Cincului.

Iar dorobanții și siiménii nu să mai așăzară, ci văzând slăbiciunea Ardealului și neputința lui Costandin-vodă, fiind îndemnați de diavolul, să sfătuiră că cu alt nimica nu vor putea surpa pre Costandin-vodă, numai cu puterea turcilor. Și mērseră preste Dunăre de să închinară lor și-l pârără că iaste hain împărăției și iaste totuna cu Racoți și cu Ștefan-vodă. Pârără pre domnul lor la păgâni, carii niciodată nu pohtesc binele creștinilor. Iuda pâria pre domnul nostru Isus Hristos la păgânii ovrei, cum că el să laudă că iaste fiul lui Dumnezeu, iar dorobanții pâria pre domnu-său la păgânii turci. Iuda vându pe Hristos în 30 de talanți, iar ei se vândură robi turcilor în toată viața lor.

Ovreii déderă acel chelcig pre un sat a fi de îngropare streinilor, iar ei singuri să déderă mâncare câinilor. Iuda să déde singur spânzurării, iar ei singuri să déderă înecării, că s-au înecat cu totul. O nebunie nespusă, cum că ei singuri strică țara! Că nu s-au suferit cu case bune, cu bucate multe, cu pace, cu cinste de la domnul lor, cu slavă de la toți. Nemerî pre Caiiafa tocma în pânțece și muri. Deci tâlhariul și vinovatul nu să poate ascunde nicăirea, ci vădindu-se păcatul, plată ia den vina lui. Așa și ei, au umblat cât au umblat gonind pre dracul, pân' l-a și aflat, cu spânzurare, cu înțepare, cu tot feliul de morți. Carele încătrow să ducea, Dumnezeu nu-l mai sporea, ci acolo să prăpădea. Pren toate țările zăcea oasele lor, ca unor călcători de jurământ și de toate poruncile lui Dumnezeu. Ci de ei n-ar fi atâta minune mare, că pentru nebuniile lor au căzut nevoie mare asupra aceștii sărace de țară, precum să va înțălége aici mai nainte. Că deaca au văzut păgânii una ca aceasta, cum iaste pizmă și împărecheare întru rumâni, socotiră că iaste vrémea să între întru ei, ca niște lupi într-o turmă de oi, să-i răsipească și să-i slăbească din rădăcină. Nu doar că au avut turcii pizmă pre domn, ci mai vârtos pre ei ca să le taie rădăcina, să nu mai fie, ci să umble călcând și mîncând țara și luând toată agoniseala ei, ca o grădină făr' de grădinariu. Ci iată că le-au fost în voie. Ci, adevărat, nu iaste vina lor, ci a rumânilor, că ei singuri i-au pohtit și i-au și dobândit, duple cum zice Dumnezeu: "Cine ce va căuta, va găsi". Găsit-au dar rumânii foarte bine!

Când au fost la ghenar 5 dni, 7166, trimis-au împăratul, sultan Mehmet și vezirazemul Chiupriuliul Mehmet-pașa de au mazilit pre Costandin-vodă și au

trimis pre alt domn, ce-i zicea Mihnea, încă cu oști turcești, cu 30.000. Iar Costandin-vodă, deaca prinse de veste, au trecut muntele la Ardeal cu toată casa lui întreagă și cu toți boiarii țării. Și au domnit Costandin-vodă 4 ani fără 3 luni, leatul 7166.

Iar când au fost la februar 17 dni, intrat-au Mihnea aici în țară cu turcii și cu tătarii, de au robit mulțime de oameni și au prădat țara povățuindu-i dorobanții și siiménii pe unde nu știia turcii și tătarii și pre unde niciodată răutățile n-au umblat. Iar ei, ca niște draci, îi ducea de robii și prăda. O, mare ciudă, că nu s-au auzit din veac ca cineva să-și voiască rău neamului său. Iar ei singuri își da muierile lor, și copii lor și rudele lor robii în mâinile turcilor.

Mihnea acesta au fost de neamul lui grec cămătar. Tat-său l-au chemat Iane Surdul, iar pre dânsul l-au chemat din botez Franți. Deci izvodindu-se de mic a urma lui Izmail, feciorul Agarii, fugit-au de la părinții lui de s-au dus la Țarigrad și s-au curtenit la Kinan-pașa, zicând că iaste fecior Radului-vodă, nepot Mihnii-vodă. Primitu-l-au pentru acest nume și-l ținea lângă el foarte bine. Și așa au petrecut viața lui la turci, ca la 40 de ani. Și foarte să arăta credincios turcilor. Și ca de la inima lor l-au ales și l-au făcut domn Țării Românești, înșălându-i că să va turci și el. Și gura făgăduia lor acéstea, iar den inimă gândea, deaca va apuca domnia, să să scoale cu armă asupra turcilor, să-i bată și să fie el împărat.

Deci cum s-au așezat aici, în scaun, în București, trimis-au la boiari preste munte cărți cu jurământ. Și au venit toți cu jupâne cu tot de s-au închinat lui. Așijderea și toată țara. Și să bucura toți de dânsul și le părea bine,

gândind că iaste credincios turcilor și el va purta grija țării și o va așăza ca să-și dea haraciul și să trăiască cu pace.

Iar el, fiind în gândul cel dintâi, nu să apucă de așăzământ al țării, ci îndată începu a-și face steaguri multe, și tunuri, și ierbării multe, și palangă împrejurul mănăstirii Radului-vodă. Și să strânsesă tot neamul dorăbănțesc, de-i tocmea și-i așăza cineși la steagul lui și la ceată-și. Și începură ei toți a-l lăuda zicând că domn ca acesta n-au mai venit în Țara Rumânească, înțelept și vrednic și iaste ca un sfânt.

Mazilit-au pe Gheorghie Ștefan-vodă den Țara Moldovei și au pus pre Gheorghie Ghica-vodă să fie domn în locul lui. Iar Ștefan-vodă au trecut în Țara Ungurească cu toată casa lui întreagă. Și nu după multă vrème s-au învârtejit Ștefan-vodă iar apoi cu ungurii și cu lefegii, ca să scoată pre Ghica-vodă din scaun și să fie el domn. Iar Ghica-vodă deaca au prins dă véste, au strâns toate oștile câte s-au împrilejit și lefegii, trimitând cu dânșii pre fiu-său, Gligorașco-vodă, de i-au ieșit înainte la Târgul Frumos și l-au lovit la Strungă, de au făcut război foarte tare. Și cu voia lui Dumnezeu fost-au izbânda lui Gligorașco-vodă. Și au căzut mulți den unguri, făcându-se o movilă mare de trupurile lor la Strungă. Iar Ștefan-vodă de-abia au scăpat în Țara Ungurească cu puținei oameni.

După aceasta poruncit-au împăratul vezirazimului Chiupriuliul de au purces cu oști gréle asupra lui Racoți în Ardeal. Și au poruncit și hanului de au mers cu mulțime de tătari și Ghica-vodă cu moldovénii și cu munténii, ca să treacă toți la Ardeal împreună. Atuncea Mihnea-vodă spusese boiarilor de taină, cum va să taie pre turci. Iar ei, ticăloșii, numai ci încremeniră și să mirară, cum va să fie

aceasta, răspunzând: "Doamne, bun lucru ar fi acesta! Iar noi ne temem că nu vom putea plini desăvârșit, ci numai vom zădări șarpele și ne va înghiți cu totul. Căci noi suntem o țară mică și fără' de oameni, neputincioasă și fără' de ajutor de nici o parte. Iar turcii sunt puternici, mari și biruiesc toată lumea, de la răsărit până la apus."

Atuncea Mihnea s-au tulburat în firea lui și cu mânie mare le-au răspuns zicând că sunt fricoși: "Și cu voi nu voi face nimic, numai să mărgeți cu mine până la Teleajen, și de acolo vă voi lăsa de veți merge la casele voastre. Iar eu am cu mine tăia turcii. Atuncea boiarii să mai bucurară. Și purcese Mihnea-vodă cu boiarii și cu toate oștile și, după ce ajunse la Șoplea, în Teleajen, chemă pre toți căpitaniii lui și pre toată oastea, de-i jura și le porunci să meargă să taie pre turci. Iar ei deaca să dăspărțea de el, îl suduia și zicea că nu să vor învrăjbi cu turcii, că sabiia împăratului iaste lungă, și hanul cu tătarii încă soséește. Deci Mihnea, văzând că nu va face nimic, făcu meșteșug, de purcese cu toate oștile să treacă muntele și să să împreune cu ungurii. Când ajunse la Cerași, iar boiarii și oștile pricepură de meșteșugul Mihnii, ce va să facă. Ci îndată-l părăsiră toți și să învârtejiră înapoi cu tunuri cu tot, până să apropiară de tabăra turcească. Iar boiarii merseră la pașa, alții într-alte părți să rășchirară. Mihnea rămase cu puțini oameni, cugetând ce va face: fugi-va preste munte? Tătarii și turcii l-au luat pre dănaite. Tot iaste pierit. Ci ș-au luat capul a mână și s-au învârtejit și el, de au mers la Cadâr-pașă. Făgăduindu-i bani mulți, tocmitu-ș-au lucrul. Și ș-au făcut pace și cu hanul așijderea. Bănuind și pe o seamă de boiari, cum ei să-i fie făcut acea sminteală, și îndată omorî pre Pârvul cel-vistier și pre Istratie vel-postelnic, i Preda

Bârsescul vel-agă și pre Vintilă căpitan de roșii și pre Badea vătaf de pușcărie. Și au trimis pre Dinca vel-armaș, sârbul, de olac, de au omorât pă Preda Brâncoveanul vel-ban în casele domnești în Târgoviște, nefiind vinovați nimic.

Atuncea, pre acea vreme, era și Costandin Cantacuzino stari-postelnicul, cu toată casa lui și cu gineri-său, Pană Filipescu biv-vel-spătar, iar cu casa lui, la satele lor de la munte, pre apa Praovei, den porunca Mihnii, lăsați cu voia lui și cu carte iscălită cu mâna lui, ca să șază ei acolo, să să odihnească cu bună pace, nebântuiți de nimeni. Numai au pohtit pre 2 coconi ai lui Costandin postelnicul, anume: Drăghici logofătul i Șarban postelnicul, ca să să afle lângă dânsul, cu slujbă dreaptă, precum s-au și aflat. Că pre Drăghici logofătul l-au trimis cu solie la Ardeal, iar Șarban postelnicul nicipât de lângă dânsul nu să dăzlipia. Déci fiind Mihnea obidit pre o seamă de boiari, gândit-au să nu fie acel lucru și în știrea lui Costandin postelnicul și a gineri-său, Pană spătariul. Ci cu mare taină au poruncit la Odor căpitanul de au mers cu târgoviștenii și cu toți plăiașii Ialomiții, să prinză pre acești ce scriu mai sus. Și neștiind nimic de acéia, lovitu-i-au fără veste, marți dimineața, avgust 16 dni, 7166. Gonitu-i-au pre toți munții Praovei, 2 zile și 2 nopți, pân' le-au dășchis Dumnezeu calea și au scăpat în cetatea Brașovului cu jupânese, cu coconi, cu toți. Și nici pre unul n-au prins.

Văzând acești boiari atâta nebunie a Mihnii-vodă pornită asupra lor, socotiră că nu vor putea trăi în zilele lui. Ci au trecut în Țara Moldovei cu totul. Și au dat veste și fie-său, lui Șarban, de au fugit de la Mihnea când era tabăra la Sibiiu, și s-au curtenit la Ghica-vodă.

Iar Mihnea, deaca au înțeles că au fugit acești boiari, foarte s-au întristat.

Atuncea au luat turcii cetatea Enăul, și Caravansebeș, și Logojul. Și multă pradă și robie au făcut în Ardeal.

Iar după ce au isprăvit acolo, venit-au și Mihnea în țară, în scaunul Bucureștilor. Și ce gândise asupra turcilor nu să mai părăsise, ci mai vârtos să întărise. Strângând oști de iznoavă și cu meșteșug mare, 2 lucruri de taină făcea: cătră Racoți Gheorghie-craiul scriia cărți să vie oști ajutor, ungurii, iar cătră turci plecăciune mare făcea. Și lua bani împrumut de la turci mari din Țarigrad și după marginea Dunării. Și încă i-au chemat cu rugăciune, de au venit la dânsul aici în țară. Și au strâns turci mulți, unii saragélé, alții délii, alții beșlii, alții siimeni. Și așa-i socotea și-i cinstea, cât credea într-însul ca în Mahomet. Atuncea Mihnea foarte să înălța și să truflia. Și trimise pâra grea asupra lui Costandin postelnicul și a gineri-său, Pană spătariul, cum sunt haini împărăției și umblă amestecând țările. Și au venit toți boiarii de s-au închinat lui, iar el numai n-au vrut să vie. Și după pâra lui, trimise Chiupriliul 2 capigii, de au luat de la Moldova numai pre Costandin postelnicul, de l-au dus la viziriul. Iar gineri-său Pană au rămas. Înțelegând Mihnea-vodă de aceasta, trimis-au pre Colțea clucerul Doicescul i Nicola Sofiiianul și cu alți boiari și cu mulți bani, ca să-i dea viziriului, să omoare pré Costandin postelnicul. Iar el știindu-se drept, nimic nu s-au ferit, ci au ieșit de față la divanul împărătesc, de s-au pârât cu acei boiari ai Mihnii-vodă, de față, înaintea vizrului, jăluindu-se că nu iaste hain împărăției. Că întâi el au mers la Mihneavodă, dându-i și boierie, să fie logofăt mare. Iar apoi, cunoscând ficleșugul lui, ce va să facă asupra

împărăției și, văzând că au făcut moarte boiarilor țării, de mare frică, au fugit la Țara Moldovei. Și îndată rămăseseră acei boiari ai Mihnei de judecată și fură scoși din divan cu mare rușine. Iar Costandin postelnicul de la Dumnezeu fu izbăvit din moarte.

După aceasta, nu multă vreme trecând, Mihnea fiind îndemnat de dracul, iar au abătut de ș-au tăiat boiarii, câți au mai rămas, anume: Radul vel-vornicul, Cândescul cu 2 frați ai lui, Negoită, i Moisi, i Udriște vel-spătarul, i Diicul Buicescul vel-clucerul, i Radul Fărcășanul vel-stolnicul, i Danciul Pârâianul vel-postelnicul cu fie-său Preda logofătul, i Badia Comăneanul vel-comis, i Stroe clucerul Bârsescul, i Vasilie Câmpineanul vel-căpitanul și alți mulți boiari, aruncându-i din casele domnești jos, cu lanțurile în grumazi. Iar dorobanții să bucura, și-i călca cu picioarele și-și bătea joc de trupurile lor. Și nici la biserică nu-i lăsa să-i îngroape, ci afară prin gunoaie.

Iar pre jupânésele lor le muncea și le lua toată agoniseala. Acestea le făcea Mihnea, nu doar că era ceva vinovați, ci numai din sfatul lui cel necurat, care era plămădit în inima lui încă mai dentâi, ca să taie pre turci și să rădice armă asupra turcilor. Deci știind că nu-i vor pristăni boiarii, i-au tăiat. Și nimic n-au folosit. Da-va seama înaintea lui Dumnezeu la vremea înfricoșatului județ!

Pre acéia vréme aduseră tătarii și pre Kimin Ianăș de la Crâm, de l-au răscumpărat Mihnea-vodă din robie.

Deci dupre acéia, nu trecu multă vréme, strânse Mihnea toate oștile. Călărimea o rândui împrejurul târgului Târgoviștii, iar pedestrimea o slobozi în turci. Și câți să afluă acolo, pre toți i-au omorât. Și aciași trimise oști la

toate vadurile, de arseră Brăila, Giurgiovul, și prădară tot ce găsiră dincoace de Dunăre, nu numai pre turci, ci pre toți neguțătorii creștini, nu să mai alegea nici de mare, nici de mic, că judecată nu era.

Și alése den neamul dorobănțesc de puse capete mari preste toți. Și-i cinstiia, și-i dăruia cu frânghie și cu haine scumpe. Și îmbrăca pre dorobanți, tot cu haine spahiești. Și nădăjduia în ei ca Irod-împăratul în Irodiiada când tăie capul lui sfeti Ioan Cristitel, pentru dragostea ei. Deci cât folos au avut Irod de dânsa, atâta au avut și Mihnea de ei.

Atuncea împăratul deaca înțelése, de năprasnă să umplu de mânie. Și Chiupriliul vezirazimul, cu toți pașii, mult se mirară cum să schimbă Mihnea den făgăduința lui și să făcu hain împărăției, neavând nici o nevoie. Și încă tot nu credea. Ce trimiseră de olac la Dunăre, să vază. Și tot aflare așa. Și degrab porunci împăratul de să strânsară oștile la Ruși, fiindu-le cap pașa. Și făcură pod peste Dunăre, de trecură la Giurgiov. Au tăbărât acolo în târg. Făcură șanț mare împrejur.

Iar Mihnea încă-și găti oștile toate. Și întâi se duse la Rucăr de să împreună cu Racoți la hotariul țării, de făcură legătură și jurământ mare. Și să învârteji iar înapoi. Și orânduiri pre Costandin Șerban-voievod cu 10.000 unguri, cap lor Micheș Clemen, și cu 10.000 de munteni, capete Gherghe dvornicul Băleanul, i Dumitru Sârbul velspătarul, cumnat cu Mihnea-vodă, ca să meargă la Moldova să scoată pre Ghica-vodă.

Și când fu septembrie 5 deni, leatul 7167, intră Costandin-vodă în Moldova. Și sosiră la Iași, să lovire oștile cu straja moldovenească. Și război mare fu lângă târg. Și fu moldovenii biruiți de oștile lui Costandin-vodă. Și

răzbindu-i, unii să închina lui, alții să duseră la domnul lor, Ghicavodă, preste Prut la Toțora. Și așa viind veste, s-au pogorât Ghica-vodă cu toți boiarii lui și cu toate jupâneșele în jos spre Prut, pân' la Tighenea. Acolo s-au împreunat cu calga-sultan, cu oști tătărăști, ca 20.000. Și den porunca împăratului, merse asupra lui Costandin-vodă. Și avură război mare din josul târgului Iașilor. Și cât clipeala fură biruiți ungurii și munténii de tătari. Și intrară în ei ca lupii în oi, de-i răspândiră, și-i noroiră în Bahlui. Tăiară pedestrima toată, ca 2.000, și călărimea așijderea, și-i robiră din dăstul. Iar câți scăpară prin codri, îi omoriia moldovénii. De acia au scăpat Costandin-vodă cu puținei oameni. Iar pre Gherghe dvornicul Băleanul îl cuprinseră acolo viu, și-l duseră rob la Crâm.

Iar Racoți încă trimise ajutor Mihnii pre Gaud, căpitanul némților, cu o seamă de unguri, iar cu altă seamă de oaste să duse Racoți la Hațag, așteptând pre turci, să să bată acolo. Mihnea încă purcése den Târgoviște asupra turcilor. Și când sosiră la Frătești, ieșiră o seamă de turci din tabăra lor și să loviră în lunca Giurgiovului. Iar Gaud cu ungurii lovi-i fără veste și foarte rău i-au tăiat. Și câți scăpară, i-au gonit pân-în tabără. Turcii să îngrijară foarte.

Iar peste noapte, veni veste neagră Mihnii, că au bătut turcii pre Racoți-craiul, și pre Costandin-vodă tătarii așijderea. El încă să spăimântă rău. Și socoti că nu va face singur nimic. Că turcii era mulți și tătarii încă venea cu Ghica-vodă. Ci să învărteji înapoi cu multă grijă, pân' sosi la Târgoviște. Deci el acolo gândise să șază pre loc și să să bată cu turcii. Iat dorobanții și alte oști să sfătuiră să-l închiză în cetate și să-l dea turcilor. Mihnea, deaca prinse de veste, cu mare meșteșug să împacă cu dorobanții

dându-le și bani mulți. Noapte-l slobozică, de au fugit preste munte. Și acolo își sfârși viața lui, cum au fost mai rău. Și au domnit Mihnea-vodă 1 an și 9 luni.

Iar turcii și tătarii intrară în țară, de o robiră și o prădară foarte rău. Și puseră domn pre Ghica-vodă la noiembrie 20 deni, leatul 7168. Și să întoarseră înapoi cu multă pradă.

Iar Ghica-vodă, deaca s-au așăzat la scaun, în București, trimis-au poruncă în țară ca să strângă cine va fi rămas și să-și meargă cineși la moșiia lui, să să apuce de hrana lui și să-și dea haraciul împăratului. Și arăta milă mare asupra săracilor și le făcea judecată dreaptă. Niminea nu să întorcea obidit de la divanul lui. Așijderea și slujitorilor le făcu căutare. Și câți ziseră că sunt robiți, săraci, fugiți, morți, pre toți îi scoase de la catastih. Și celor ce rămaseră le dăde scădere din dăstul. Și iertă pre toți greșiții. Și când au fost vremea haraciului, pus-au pre toți să-și dea după obicei.

Iar când au fost la april 26 deni, 7168, venit-au la Ghica-vodă veste cum vine Costandin-vodă cu ungurii, pre la Căineni, aicea în țară. Și numaidecât s-au sculat cu toți boiarii țării și cu toate jupânesele lor și cu toți coconii lor de s-a dus la Giurgiov. Iar Costandin-vodă au intrat în București, mai 1 deni. Și s-au adunat toți dorobanții și siiménii lângă dânsul. Și veniră și din roșii și din toatele cétele, ce să închinară lui. Și să apucară iar de hoțiile lor céle obiciuite, stricând și jefuind bucatele boiariilor și tot ce găsiră. Și făcură și alte nebunii multe. Că veniră fără veste de lovire pre Ghica-vodă la Giurgiov, pre în vărsatul zorilor. Și carii cum putură scăpară, unii în cetate, alții în șăici, alții în prund, mulți s-au înecat; pre mulți i-au și

prins afară. Și ce aflare, luară, cu jahul, tot. Și iar s-au învâртеjit înapoi, la București.

Deci înțelegând împărăția de atâta nebunie ce fac rumânii, și îndată porunci la turci și la tătari să le vie în țară să o robească și să o prade. Iar Ghica-vodă, înțelegând de aceasta, și cu boiarii dimpreună, ei trimiseră cărți la împărăție și la viziriul, cu lacrăme și cu plecăciune, ca să nu mai trimiță oștile pre robie, ci numai să gonească dușmanii afară din țară. Deci atunce să milostivi și trimiseră pre Geani Aslan-pașa și pre Chinan-pașa cu oștile turcești și pre Ac Mârzea cu tătarii. Și veniră la Giurgiov de să împreunară cu Ghica-vodă.

Și când fu la mai 21 deni, au purces să meargă la București. Iar Costandin-vodă prinse de veste și au fugit cu mulți din munténi și la mai 25 deni, au trecut muntele, și a pribegit în Țara Căzăcească. Iar doamnă-sa au rămas în Țara Ungurească.

Iar Ghica-vodă s-au așăzat a fi domn iar la scaun în București.

Iar Geani Aslan-pașa și cu Chinan-pașa și cu Ac Mârzea s-au înturnat cu mare cinste și cu dar bun și au trecut în Țara Ungurească pre la Rușava, împreunându-se cu Budum-pașa și cu Seedi-pașa. Făcut-au război mare cu Racoțicraiul, din jos de la Clujvar, pre apa Șomușuiului. Care război, zic unii, față la față, nici pușcă, nici tun n-au slobozit, numai sabie la sabie. Ci tot fu izbânda turcilor, că era mulți, ca 40.000, iar ungurii puțini ca 8.000. Atunci Racoți vitejaște au pierit, că numai cu sabia goală au intrat în mijlocul turcilor și au tăiat pre un pașă mare și pre mulți turci. Și învâртеjindu-se, unii l-au lovit în cap cu sabiia, alții l-au împus în spate cu giudélele. Și încă așa rănit fiind,

tot au scăpat. Și fiind biruit, fugit-au pân la Oradiia Mare și acolo au murit. Și fu dus la moșia lui, la Patoc, și acolo s-au îngropat. Iar turcii ocoliră Oradiia Mare și o bătură 40 de zile și o luară cu totul.

Iar Ghica-vodă fiind domn Țării Rumânești, porunci să-și dea fieștecare birul, să plătească de haraci. Iar ei ca niște oameni nebuni și dăzmetici, să trăgea fieșcarele și să ascundea, și nu vrea să-și dea birul după obiceiul, gândind domnului lor cum era și învățați. Deci trecând vremea haraciului, fu scârbit vezirazimul Chiupriuliul, și când fu la septemvrie 1 deni, leatul 7169, trimis-au pre gineri-său Mustafa-pașa de la Silistra și au intrat în București fără veste și au luat pre Ghica-vodă din scaun și l-au dus la Poartă și l-au mazilit, prepuindu-i că n-au fost vrednic să-și tocmească țara și să-și trimită haraciul la vreme.

Și au domnit Ghica-vodă luni 9 și zile 10. Atunce, pre acea vreme, era împărăția la Odrii. Și s-au întâmplat de au fost acolo și Costandin Cantacuzino postelnicul, însă chemat de vizirul, ca să-l întrebe de zabava haraciului, cum au fost. Și-l pedepsea zicând că au făcut Ghica-vodă și rumânii rușine împăratului de n-au adus haraciul la vreme; și cum împăratul biruiaște de la răsărit pân' la apus, și nu iaste altă țară mai rea dect Țara Rumânească, că nu apucă o nebunie să potolească, alta rădică. Atuncea Chiupriuliul vezirazimul foarte rău s-au mâniat, poruncind gineri-său, lui Mustafa-pașa, să vie aicea în țară el domn (adecă pașă). Și rândui 4.000 de turci să vie cu dânsul. Și au poruncit să omoare pre Ghica-vodă.

Iar Costandin postelnicul, bunul creștin și vrednic de slujbă, el deacă înțelese de aceasta, mult plânse și să văieta pentru săraca de țară, cum să-și piarză legea, și sfintele

bisérici să să facă meceturi turcești. Și-și căuta ajutor într-o parte și-ntr-alta, și pre nimenea nu-și găsia, făr' cât pre cel mare, putérnicul domnul și Dumnezeul nostru Isus Hristos, carele au izbăvit pre izrailiténi din mâna lui faraon, și pre Noe din potop și pre Lot din Sodom, și pre David din mâinile lui Saul și pre tot neamul omenesc i-au răscumpărat cu sângele lui și i-au scos din mâna diavolului. Așadar întări și inima robului său Costandin postelnicul, și vitejaște, cuteză de intră tocmai la viziriul. Și cu mare groază deșchise buzele lui, și cu multe lacrimi i să ruga ca să să milostivească încă o dată pre Țara Rumânească, să le iarte greșalele, prinzându-se tare că nu vor mai face ce au făcut, ci va da haraciul împăratului la vrémea lui și ce-i va fi porunca vor face. Și multe ca acestea zicea. Și-i aducea aminte în tot chipul.

Atunce déde Dumnezeu de-și conteni viziriul mâniia și îndată opri pre gineri-său, Mustafa-pașa, să nu vie aicea. Și pentru voia lui Costandin postelnicul, au iertat pre Ghica-vodă de moarte și pre Țara Rumânească de a lor greșală. Că pre acel Costandin foarte-l avea Chiupriliul iubit, căci îl alese că grăiaște drept, și ține cu raiaoa împăratului și pohtéște bine săracilor. Avut-au săraca de țară noroc pentru acel om bun, carele sta în toată vremea pentru binele ei, și-l durezza inima de creștinătate și de pământul țării, ca să nu-l piarză. Că și el era moșnean într-însa, cu case și cu olate, ca și alți boiari. O mare ciudă făcu Dumnezeu cu Țara Rumânească, că o scoase din mâinile păgânilor și biséricile le mântui de legea lui Mehmet, și-i trimise mare bucurie. Lăudat să fie numele lui în véci!

După acéia viziriul porunci lui Costandin postelnicul să aleagă pre cine va fi voia lui să-l facă domn Țătii

Rumânești. Și au lăsat pre credința lui și domniia, și țara ce-i va fi voia lui să facă și să tocmească.

Atuncea înțelegând domnii greci țarigrădeni, cădea la picioarele lui și-i făgăduia bani mulți și-l ruga ca să facă pre unul dintru ei domn. Iar el, știind că sunt greci avani și încărcăți de datorii, nici unuia nu i-au făgăduit, iar pentru binele țării, ca să nu o prade și să o jăhuiască, cum sunt ei învățați. Deci fiind acolo și Gligorașco, sin Ghicăivodă, prinzând de veste, mers-au el singur de au căzut la Costandin postelnicul cu multă rugăciune, ca să-l facă domn, făgăduindu-se că-i va fi ca un fiu bun, și ce-i va zice, va face. Costandin postelnicul i-au luat credința și să făgădui să-l facă domn, socotind că au născut la Moldova și acolo au crescut, și cum el va ști rândul țărâi, și-i va fi milă de săraci. Și-l jură pre sfânta evanghelie și-i făcu zapis cu mare legătură, cu a lui mână scris, ca să-l aibă ca pre tatsău și să-l cinstească cumsăcade, măcar că Costandin n-au pohtit de la el nici să-i dea boierie, nici nimic, fără pace la casa lui să aibă.

Și așa făcând legătură, numaidecât l-au dus la viziriul, de i-au sărutat mâna, de domnie. Și au purces cu agă și cu steag, de au venit aicea în țară, dăscălecând în Caracal, joi în zioua lui Sfeti Nicolae, dechemvrie 6 deni, leatul 7169.

Văzând Dumnezeu atâta nebunie ce făcuse rumânii și cum nu să mai întorc să-și plângă păcatele și să facă pocăință, nu se mai putu răbda, ce trimise judecată și caznă. Întâi robiiia, a doao ciuma 3 ani, a treia foamete mare în 2 ani, a patra multe boale și nevoi gréle, și în tot chipul de bube. Dumnezeu au secerat de tot feliul de oameni, iar ca la ceata dorobanților, nici la unii. Ales la 2 orașă, Târgoviștea și Bucureștii, făcându-se moarte

nespusă. Că, adevăr, la aceste 2 târguri era spurcăciuni multe de voie și asemănare Sodomului și Gomorului. Iar plată încă luară.

După aceasta și Gligorie-vodă găsim o țară răsipită și plină de nevoie, mai vârtos îngreuiată de păgânii turci, pentru vina lor ce au făcut, cerșind de la ei unii bani, alții bucate ce jăhuisse, alții datoriile Mihniei-vodă, alții una, alții alta. Ci să mira ce va să mai facă și cu ce va să mai lupte. Că ei ca niște lei căsca gurile să-i înghiță pre toți, fiind țara plină de nevoie și de sărăcie. Însă mijlocul tot nu-l da, ci cât putu sili pentru creștini. Și să lasă pre sine în toată lipsa. Și chemă pre toți boiarii țării, poruncindu-le ca ce s-ar strânge din țară, venitul tot să-l dea turcilor, ca doar va izbăvi Dumnezeu pre săraci încă de acest rând. Cine au fost zurba, de au hienit pre domnii lor și au făcut țării rău în zilele lui Gligorie-vodă, ș-au dat coneuț. Ca și slugile lui David-împărat, care-l suduia și-l ficlenea; apoi luară plată de la fie-său, Solomon.

În zilele lui, au dat Dumnezeu de au iertat toate boalele și nevoile ce era în Țara Rumânească. Și s-au făcut pâine, și miiare și vin mult, și s-au dășchis toată hrana săracilor.

Domnit-au Gligorașco tot bine și cu pace, pân-au murit vizirul cel bătrân și au pus împăratul pre un fecior al lui ce i-au zis Chipriuliul, să fie vezirazim în locul tătâne-său. Acesta să rădică cu oaste turcească de au mers asupra Țării Ungurești de Sus. Și au poruncit de au mers și Dabijavodă, domnul moldovenesc; și Gligorașco-vodă, domnul muntenesc, încă au purces la iuli 20 deni, leatul 7171. Bătut-au cetatea ce-i zic Uivarul zile 43, și o au luat turcii. Și au mai luat împrejur și alte cetăți, și sate și coștée, și au robit și au ars Țara Ungurească foarte rău. Mers-au cu

Gligorașco-vodă în oaste și 3 feciori ai lui Costandin postelnicul, anume Drăghici vel-păharnicu, i Șarban vtori logofăt și Costandin vtori postelnic. Și slujia foarte cu dreptate și cu credință mare. Iar tatăl lor era aicea în țară, la casa lui, precum să făgăduise Gligorașco-vodă când au luat domnia.

Diavolul, pizmașul neamului omenesc, văzând pre Costandin postelnicul că să pornește spre fapte bune, făcând multe milostenii întâi pre la mănăstiri, pre la săraci și pre streini și priimiia și-i căuta și Dumnezeu încă-i ajuta și-i adăogea în toate casa lui cu tot binele sfânții-sale. Iar diavolul tot îl cerca, dupre cum îi iaste obiceiul lui, să-l prinză în cluca lui. Și nicicum nu putea de el să să lipsească. Atuncea diavolul găsi 2 vase réle: unul rumânesc, altul grecesc, anume Stroe vornicul Leurdeanul și Dumitrașco vel-vistierul Țarigrădeanul. Aceștea era lăsați de Gligorie-vodă ispravnici, să păzească scaunul domniei. Iar ei făcură sfat drăcesc în taină cu doamna Mariia a lui Gligorie-vodă și trimiseră cărți de olac la Gligorie-vodă în oaste, făcând pâră mare asupra ticălosului Costandin, cum el umblă pre la turci pre marginea Dunărei, de-l pâraște că iaste hain și cum nu bagă în seamă pre doamnă-sa și-și bate joc de ia și cum opréște țara să nu dea bir. Și atâtea prihăni multe au scris. Și Costandin nimic de celea n-au fost vinovat, nici n-au știut nimic.

Deci întorcându-se Gligorie din oaste, iar Stroe vornicul încă mai cu deadinsul îi scriia, de împrăpăta pâra. Și-l învăța să nu grăiască nimic cu Costandin, și cum va sosi în scaun să-l omoare fără vête. Deci Gligorașco își întoarse firea și crezu pre Stroe dvornicul și pre

Dumitrașco. Binele ce-i făcuse Costandin îl uită și jurământul călcă. Și cum sosi în scaunul lui în București, îndată îl apucară acei 2 draci cu gura și-l puseră la cale rea și spurcată, cum puse și cele 2 mărturii mincinoase pre Pilat, ce ucise pre domnul nostru Isus Hristos. Așa și ei făcură pre Gligorașco de trimise dorobanții la casa lui Costandin postelnicul. Și fără veste, din așternut l-au luat de l-au dus la sfânta mănăstire ot Snagov. Era sâmbătă spre duminică, dechemvrie 20 deni, în ziua de Sfeti Ignatie bogonoset, leatul 7172. Și acolo au stătut la dumneziasca liturghie tot în genunche la sfintele icoane. Fiind gata, s-au pricestuit trupului și sângelui domnului nostru Isus Hristos. Iar când au fost seara, pre la cină, l-au omorât în trapezăriia mănăstirii.

Iar Gligorașco-vodă, deaca-i spuseră că l-au omorât, iar el atunce s-au deșteptat și au zis părintelui Ștefan, mitropolitul și tuturor boiarilor, că n-au știut când l-au omorât și cum au fost adormit, căindu-se și plângând de moartea lui Costandin. Și blestemă pre Stroe, și pre Dumitrașco, căci ei l-au îndemnat de l-au omorât, nefiind nimic vinovat. Așa s-au căit pentru moartea domnului nostru Isus Hristos și Iuda; dar nimic n-au folosit, ci au luat plată matca focului. Și aceștea încă o vor lua, precum zice la sfânta evanghelie: "Cum ați judecat, așa vi să va judeca, și cum ați măsurat, așa vi să va măsoara". Iar trupul lui Costandin l-au rădicat jupâneasa lui, Ilinca, și coconii lui: Drăghici, Șarban, Costandin, Mihai, Matei, Iordache și cu mare cinste duseră-l la mănăstirea lor ot Mărgineni și acolo îl îngropară, făcându-i-se pogrebania și pamete mare cumsăcade.

O, diavole, răul pizmaș neamului omenesc, cum

prelăstiși pre Gligorie-vodă de omorî pre Costandin fără judecată, fără vină nimic? Iar țara toată plângea pre Costandin postelnicul, că au pierdut un stâlp mare, care au sprijinit toate nevoile țării. Plângu-l și săracii, că ș-au pierdut mila; plângu-l carii au avut de la el multă căutare; plângu-l și păgânii, și creștinii, și toate țările care l-au știut și carii nu l-au știut, ci numai de numele lui au auzit, pentru multă înțelepciune și bunătate ce făcea în toate părțile. Și de la cine fu aceea moarte necuvioasă? De la Gligorașco, pre carele l-au făcut domn, și l-au cinstit și i-au slăvit numele; de la Stroe Leurdeanul, pre care l-au scos de 2 ori din moarte, și încă i-au fost și cuscru, că au ținut pre fata lui un fecior a lui Costandin, anume Șarban; de la Dumitrașco, că i-au fost nepot de văr premare și căci l-au crescut în casa lui, și l-au ținut ca pre feciorii lui și l-au boierit. Unii ca aceștea să fie de 3 ori anathema!

Iar când au fost la mesita mai 9 deni, 7172, iar au poruncit de la împărăție de au purces Gligorașco în oaste, al doilea rând, iar acolo, la Uivar. Și de acolo au mers la Husiin-pașa al Budii, și cu Dabija al Moldovei, de au bătut cetatea Leva. Și nimica nu i-au stricat, că i-au venit ajutor oaste nemțească, fiind cap Zuza. Și s-au bătut cu ei la iulie 9 deni. Și fu izbânda némților, luând de la moldoveni și de la munténi toate corturile și tunurile, carăle cu bucatele, ca 3.000-4.000, toate câte cu 8 boi; numai ce scăpară cu trupurile.

Să povestim și de Costandin, ce era la Gligorașco-vodă vel-păharnic, sin Radului armașul Vărzariul, fiind și el amestecat în sângele lui Costandin postelnicul, precum era învățat la tată-său. Că, adevăr, cum nu poate face den mărăcine strugure și din rug smochine, așa nu să poate

face din neamul rău, bun; ci din varza cea rea, ce-i zic morococean, au ieșit fie-său și mai morococean el. Că au luat acolo, la acel război plată, căzând într-o tină, tins, ca un câine ucis. Sămânța acestor nelegiuiți și îndrăciți s-ar cădea, ce ar fi parte bărbătească, să să scopească, ca să nu mai răsară muștar și ardei, ci să să topească și să să concenească. Atuncea au pierit și Preda vel-logofătul Bucșanul și Ivașco Cepariul și alții mulți. Că pre sfaturile lor céle réle puseră țara, pentru că se făcea soți și priiateni cu streinii și-i învăța să omoare boiarii cei buni și înțelepți, ca să poată da jaf țării. Doamne, judecă-i cu matca focului!

Iar Gligorașco deaca veni de la oaste și al doilea rând, la august 7172, și lui încă-i trimise Dumnezeu judecată, că se bolnăvi un cocon ce avea, foarte rău și făcea grozăvii multe. Că era mic, înfășat, iar el sărea ca unul de 30 de ani și tot țipa și zbiera ca caii, până-și déde duhul. Și-l îngropară în biserică la Mihai-vodă. Iar Gligorie-vodă încă să întristă și tot să căia de moartea lui Costandin. Și pierdu mintea și sfatul, cât nu știa ce face, ci umbla, tăvălindu-se din zi în zi.

Iar când fu leatul 7173, iar Gligorașco temându-se de turci să nu-l prinză pentru vina lui ce au făcut de au fugit cu oștile de la Leva, el s-au sculat cu doamnă-sa dănpreună de au fugit în Ardeal și au trecut în Țara Nemțescă, de șade acolo. Și s-au făcut papistaș. Și au domnit ani 4 fără 2 săptămâni.

Aicea semnăm povéstea a unor boiari răi, ce au fost în zilele lui Matei-vodă, anume: Ghinea vistierul, ce i-au zis Țucala și Radul armașul, ce i-au zis Vărzariul. Că domnind Matei-vodă foarte bine și cu pace și făcând multe bunătăți, pâ'n' la 16 ani din domniia lui, precum scrie înapoi, la a lui

istorie, iar diavolul neiubitoriul de neamul omenesc, cercând, precum iaste obiciuit, ca să strice numele celui domn bun, găsit-au dar pre aceste 2 vase réle. Că Ghinea era grec, lăcătar, de la Rumele, și încă de mic își dobândi și această poreclă, ce-i zic Țucala, adecă olariu. Că olariul dincătro-i iaste voia, dintr-acolo-i pune mănuașă. Așa zicea și acel Ghine, că încătro-i va fi voia, într-acolo va învărti roata și va lua plata. Era și căsătorit aicea în țară, cu casă la sat la Brățișani, pre Olteț, ot sud Romanați. Acesta încetișor, spre ascuns, ca un diavol, cerca pre Mateivodă zicându-i: "Dă ți-e voia să faci bani mulți, fă-mă vistier mare, și vei cunoaște mult folos, că-ți voi face bani mulți și te vor ferici multe țări". Atuncea și Matei-vodă plecă-și urechea și-l făcu vel-vistier, dându-i toată puterea în mâna lui. Atuncea el aiave își arăta toată răutatea și să făcu ca un lup, trimițând în toate părțile de pradă și pre mari, și pre mici, fără nici o dreptate și fără de nici o milă. Și când era la postul cel mare, nu mergea ca creștinii, la biserică, ce șădea la gazdă de făcea socoteală banilor și-i băga în ladă. Și să lăudă că scrie toată socoteala țării pre o unghie; și măsură cu cotul în toate părțile.

Décii cu aceste avâni și drăcii, făcut-au lui Matei-vodă bani mulți, avuție rea, de Mamon. În loc de slavă și de ferircirea ce să lăuda că va să facă domnu-său, el îl ocări și-i strică numele cel bun; asemănându-se Iudii, că el iubi pre argint și urî pre domnu-său, Isus Hristos.

Iară Radul armașul era de moșie rumân. Și tată-său era grădinariu de vérze la Ploești. Pentru acéia numele său s-au poreclit de i-au zis Vărzariul. O, rea sămânță au fost, că nu s-au făcut varză bună, ci de mic au răsărit fiul dracului. Deci cu reaoa a lui slujbă, ce să învățase încă din copilărie,

ajuns-au la Matei-vodă vel-armaș, pre vrémea ce era și Țucala vel-vistier. Acesta era om îndrăcit și făr' de rușine și iubitor a vărsa sângele oamenilor. Început-au a-și arăta veninul asupra săracilor, că să lăsa că un șarpe mânios, de mușca pre unii și pre alții. Și pre cine afla că era cu ceva putere, el le arunca prihană și năpăști, și le lua tot ce avea. Nu scăpa de el nici boiariu, nici călugăr, nici neguțător, nici nimeni. Pre unii omora la casa lui și le ascundea trupurile în gunoaie, iar pre alții îi purta pren târg, tăindu-le urechile și nasurile, arunca-i pren ocne. De frica lui își lăsa casele și moșiile, și fugea. Toți țipa și să cutremura, și nimenia nu le putea folosi; puțini scăpa de la el neprădați, ca de la un pârjol. Că el, ca un drac, numai ce tușia și arunca cu buzduganul în sus, și cine-l auzia să ascundea de glasul lui. Și fiind el atâta de sângerat, nici pre atâta nu s-au lăsat, ci-l îndemnă dracul de sămână vrajbă mare, ca un fecior de grădinariu, între Matei-vodă și între Vasilie-vodă și între Racoti, craiul Ardealului, zicând cătră unul și cătră altul multe minciuni și cuvinte ficlene, pân-i-au prilăstit și au plămădit pizma mare în mijlocul lor. Și pentru acéste spurcate ale lui fapte, vărsat-au mult sânge și robii din dăstul. Și au căzut asupra acestor 3 țări limbi streine, de le-au călcat și le-au prădat cum au fost mai rău, precum la istoria lui Matei-vodă toate sunt scrise. Pentru acéia trimise Dumnezeu la acei 2 oameni răi plată degrab. O, slugi réle ca celea să fie de 3 ori anathema! Că cu al lor sfat rămase domnul cu nume rău și cu scandală: și având avuție, să răsipi ca prahul. Și țara încă să pustii. Da-vor seama de toate ce au făcut înaintea înfricoșatului județ al domnului nostru Isus Hristos.

De aicea începem poveste de cine au venit domn în urma lui Gligorie-vodă

Mers-au toți boiarii țării la împărăție și le-au dat domn pre Radul-vodă sin Leon-vodă. Și au venit cu steag și au șăzut domn în scaun, în București, februar 12 dni, 7173.

Déci fiind împresurat cu multe datorii, căzut-au asupra țării multe nevoi și grele dăjdi. Și nu era numai despre dânsul, ci și grecii încă-i prăda și-i mânca cu de tot feliul de meșteșuguri, precum sunt ei învățați. Boiarii încă să nevoia de slujia în dreptate. Țara încă i-au plătit datoriile. El încă au făcut avuție multă. Grecii, leșinații, încă i-au săturat. Și de bani încă s-au îndestulat.

Și au zugrăvit Mitropoliia ot București. Iar când s-au umplut 3 ani din domnia lui, venitu-i-au mazilie de la împărăție. Atuncea domnul căzut-au la toți boiarii țării cu multă rugăciune ca să meargă cu el la Poartă, să-l ceară să le fie iar domn, făgăduindu-se cu mare jurământ că va fi bun cu ei și cu țara și va scoate grecii din țară, să-i lase numai cămăraș și cihodar, iar alt grec lângă el nu-i mai trebuie. Cu cuvinte dulci ca céstea au prelăstit pre boiari. Și l-au luat toți la mijloc, de au purces la Poartă. Încă mai nainte fu trimis Drăghici vel-spătarul, feciorul lui Costandin postelnicul cel înetelept, mai ales boiaru dintraltii și mai vrednic boiaru de slujbă, ca să-i tocmească lucrul și să-i așeze domnia. Că pre dânsu-l știa toți pașii și agalarii și avea despre ei credință mare. Și până au sosit Radul-vodă cu boiarii acolo, iar Drăghici el așăzase toate

lucrurile; și bani câți trebuise de poclonul împăratului și al viziriului și al caimacamului, toți îi gătise. Și peste 5-6 zile sărutat-au și poala împăratului, și i-au dat domniia, să fie iar el domn, isprăvindu-se toate lucrurile pre voia lui.

Atuncea Drăghici spătarul împreună cu toți boiarii i-au pomenit de greci, să nu-i lase, precum au jurat, mai vârtos pre unul ce-i zicea Necula Sofiialiul, grec de la Rumele și pre altul ce-i zicea Balasache, grec țarigrădean. Acești 2 oameni fiind aleși de răi și pizmași neamului rumânesc, mai vârtos boiarilor, căci nu-i lăsa de tot în voia lor să mânânce și să prade țara, iar ei, ca niște draci înțelegând, mai rea pizmă puseră și pre ascunsu-l otrăviră pre ticălosul Drăghici spătarul. Omorându-l acolo, în Țarigrad, fu adus trupul lui de frate-său, Șerban spătarul, aicea în țară puindu-l în groapă la mănăstirea ot Comana. Mult plâns să făcu pentru Drăghici și acolo, în Țarigrad, și aicea în țară, și de păgâni, și de creștini. Și-l căia toți și blestema pre greci, căci era un om vrednic ca și tată-său Costandin; sta tare pentru săraca de țară și făcea milostenii multe și căuta de toți săracii și de toți streinii. O, mare ciudă, cum să leagă toată răutatea de dreptate și silesc să o surpe; cum și de acei boiari buni și înțelepți, că-i omorără cu ficleșugul lor, ca să poată prăda țara!

Atuncea grecii cei răi, țarigrădeți, să veseliră și le părea bine de moartea lui Drăghici, mai vârtos Sofiialiul și Balasache. Așijderea și Radul-vodă, fără nici o sfiială începu a încărca țara cu datoriile, luând scule scumpe, împărătești și surgugiuri câte de 40.000 de taleri. Și bani cu dobândă punea în casa lui. Și porunca boiarilor de făcea zapise pre la datornici, să plătească săraca de țară. Grecii, leșinații, încă făcea ce le era voia.

Și purcése Radul-vodă cu grecii, mai mulți decât întâi, de veniră aicea în țară al doilea rând. Și să mulți pizma grecilor asupra ticăloșilor de boiari, mai vârtos Sofialiul și Balasachie. Atuncea și Radul-vodă însă să schimbă de bunătățile ce făcea întâi și să porni cu rău asupra tuturor, ca să strângă bani. Și porunci boiarilor să scoată biruri grele în țară, zicându-le prihăni, că ei știu bine pre ceia ce au bani și nu vor să-i vădească. Iar ei, ticăloșii, tot să nevoia cu slujbă dreaptă, ca să-i umple voia lui. Și nimica nu folosea, ci încă mai vârtos îi pedepsea, zicându-le că va pune vel-vistier pre Necula Sofialiul, că el știe rândul țării și pre la ce boiari au bani. Că, adevăr, el singur s-au lăudat. O, ce sfat spurcat! și cum nu-și aducea aminte de patimile Ghinei Țucala și ale Radului Vărzariul, că cu sfatul lor au ocărât numele domnu-său și au pus și viața lor cu groaznică moarte și ș-au pustiit casele, ca niște oameni răi și hicleni ce au fost. Radul-vodă încă nu socotea nimic de unele ca acestea, ci numai își pornise firea asupra banilor, pre sfatul unor marghioli ca aceia. Și întâi să porni asupra sfintelor mănăstiri, că trimise oameni de lua bucatele și le prăda făr' nici o dreptate. Luatu-le-au și toate arginturile câte au găsit la dânsule, de le-au topit toate, făcând scări, și tipsii și șale ferecate. Atuncea au luat și 2 inele de aur cu pietri scumpe din dégetele lui sfeti Nicodim, care lăcuiaște cu sfintele moaște ale lui în sfânta mănăstire den Tismana. Și tot nu să satura, ci încă, de murea vreun egumen, sau călugăr, sau boiar, sau neguțătoriu, sau jupânese sărace, au măcar fiecă om mai prost, el numaidecât trimitea de lua tot ce avea și le scotea la târguri de făcea cochi-vechi, vânzând haine și tot ce lua de la unii ca aceia, de le făcea bani și-i băga în cămara lui. O, ticăloase Radule, cum

Începuși a urma obiceiurile păgânești și nu-ți aduseși aminte de cea mare și groznică judecată a lui Dumnezeu! Că nu-i ajunsese cu aceasta, ci făcea sfat în taină cu Sofialiul și cu Balasachie, cum, ajungând în iarnă, să prade pre boiari și să puie în țară niște semi nemilostive, că nu le ajungea câtu-i mânca și-i jăhuia grecii.

Atuncea și Stroe vornicul Leurdeanul, ca un om rău și hiclean, să făcuse soții cu dânșii și mai vârtos îi învăța el ca să ucigă o seamă de boiari. Și le arunca prihani, pârându-i la Radul-vodă că au trimis în țară să se strângă slujitorii asupra lui și a grecilor. Déci cu acel sfat drăcesc prelăsti pre Radul-vodă. Iar ticăloșii de boiari nu știa nimic de acéstea.

Și când au fost la dechemvrie 3 dni, leatul 7177, miercuri dimineața, după ce s-au adunat toți boiarii la curte, iar Radul-vodă cu grecii s-au fost gătit în taină cu siiménii să ucigă pre boiari, sus în casele domnești. Iar nefiind voia lui Dumnezeu, numaidecât să pricepură boiarii și grăbiră de ieșiră toți afară din casele domnești și alergară la Mitropolie, la părintele mitropolitul Theodosie. Trăgând clopotile, aciași să strânseră toți slujitorii la Mitropolie, jăluindu-se boiarii către dânșii de toate ce li s-au întâmplat. Atuncea și slujitorii fură toți într-un gând și strigară că de acum nu vor mai lăsa ei să piară neamul boieresc, ci să iasă grecii din țară afară, că nu-i pot sătura cu bani. Atuncea toți boiarii, cu mare, cu mic, cu toate gloatele slujitorilor, ieșit-au de la Mitropolie de au mers cu toții la sat la Cotrăcéni. Acolo făcură sfat mare, socotind că de acum înainte nu vor mai putea trăi cu grecii. Ci să gătiră toată boierimea țării și cu slujitorii din toate cétele, pân' la 200 de oameni. Și purceseră de acolo de să duseră la împărăție, pre vremea

când era la Enișer împotriva Critului, făcând la împărăție multă jalbă pentru grecii Țarigradului, cum ei au spart rai-aoa Țării Rumânești. Atunce înțelegând împărăția, poruncit-au cu mare mânie de au scos pre toți grecii din țară cu mare rușine și au mazilit pre Radul-vodă. Mergând la casa lui în Țarigrad, acolo au murit, la cursul anilor 7177. Și au domnit ani 4.

Dat-au boiarilor voie să-și aleagă domn pre carele vor pohti ei. Atuncea ei cu toții împreună făcură sfat și aleseră pre un boier bătrân, anume Antonie dvornecul den sat den Popești, ot sud Prahova. Pre acesta-l rădicară și ziseră să le fie domn, pentru căci îl știa toți că iaste om bun și blând. Și aciași îl duseră de sărută poala împăratului și a Mustafa-pașii, caimacamul.

Pre acéia vréme au luat turcii cetatea Candiei de la Frânci.

Iar Antonie-vodă, cu toți boiarii lui, cu agă turc și cu steag, au venit în țară și au intrat în scaun în București, mesița april 9 zile, leatul 7177, în vinerea cea mare a strastiilor. Iar când au fost a doao zi, în sâmbăta cea mare a Paștilor, împărți toate boierile. Iar în duminica sfintelor Paști, dimineața, la Hristos văscresc, istovindu-se soborul, afară fiind toți înaintea biséricii, după cum iaste obiceiul, făcut-au Antonie-vodă mare jurământ împreună cu toți boiarii, câte unul, câte unul, fieștecare puindu-și mâinile pre sfânta evanghelie, jurând pre puternicul sfântul nume al domnului Dumnezeuului nostru Isus Hristos, cum vor sluji domnu-său lui Antonie-vodă, cu dreptate și cum să lipsească pizma și mozaviriia și hicleșugul din mijlocul lor, numai de acum înainte să lăcuiască toți într-o dragoste, ca niște adevărați creștini. Iar carii nu vor ținea jurământul să

fie lepădați de fața domnului Dumnezeu și să fie urgisiți de domnu-său și încă să pață mare nevoie, tocma să guste răi ca aceia și moartea, ca niște călcători de lege și de jurământ. Și așa istovind jurământul, toți au iscălit cu mâinile lor la izvodul jurământului.

Și s-au așăzat domn țării. Și au început a face judecăți drepte și a căuta de rândul țării și al săracilor, carii era năpăstuiți și prădați fără dreptate.

Atuncea și feciorii răposatului Costandin postelnicul împreună cu maica lor, jupâneasa Elena postelniceasa, văzând că le-au dat Dumnezeu domn bun și înțelept și judecător drept, n-au mai putut răbda pentru moartea tătâne-său, care au făcut Stroe dvornicul Leurdeanul în zilele lui Gligorașco-vodă, precum înapoi povestea lui iaste scrisă. Ci au ieșit la divan de față, apucându-se de bâhă, cum nu iaste el nimic vinovat de sângele acelui creștin. Costandin postelnicul, nici au stătut el împotriva lui, să-l omoare, vrând să să ascunză, ca Cain de sângele frăținesău, lui Avel. Iar Dumnezeu, judecătoria cel drept, nu l-au îngăduit, că sângele dreptului Costandin nu să putea ascunde, ci striga la cer. Și au vădit pre Stroe aiave, cu 3 răvașe scrise cu mâna lui cătră un hoț asémenea cu el, Costandin păharnicul Vărzariul sin Radului armașul Vărzariul, ca să facă lui Costandin postelnicul moarte, iar într-alt chip nu. Déci ca să descopere lui Stroe vina și lucrul ce au făcut fără dreptate și fără judecată, ivitu-se-au acele 3 răvașe și au căzut în mâna jupânesei Elenei și a coconilor ei, de s-au citit în divanul cel mare. Și le-au văzut singur Stroe dvornicul, și n-au mai putut prinde bâha, că era scrise de mâna lui. Atuncea să descoperiră toate minciunile lui cât mărturisi el singur înaintea domnului Ant-

onie-vodă și a tot divanul mării-sale că au fost lui Costandin pârâș de moarte și cum au pierit nevinovat nimica, cât să mira toți cine auzia, și cine-l știa, și cine nu-l știa. Atuncea cunoscură că iaste om rău Stroe și-l pedepsia și mari și mici, și-l batjocoria și muieri și copii, și-l suduia păgânii și creștinii, căci au omorât pre Costandin, căci era de mult folos și de mare ajutor țării și căuta săracii și streinii. Atuncea Antonie-voievod împreună cu părintele vlădica Theodosie, și cu amândoi episcopii și cu toți egumenii de pre la toate mănăstirile câte sunt în țară făcură mare judecată. Căutând la sfânta pravilă, aflară să-l omoare și pre Stroe, ca să ia plată precum au făcut. Și să déde cu judecată dreaptă pre mâna armașilor. Iar jupâneasa Elena și cu feciorii ei n-au vrut, ci s-au rugat la Antonie-vodă să-l iarte de moarte și să ia cinul călugăresc, că va da el seamă înaintea înfricoșatului județ. Atuncea Antonie-vodă, poruncindu-le, scoaseră-l afară cu răvașele lui cele de vânzare, de să arătară tuturor noroadelor, ca să-l știe toți că s-au asemănat cu Iuda și l-au ivit Dumnezeu ca pre Cain. Dupre acéia l-au dus la mănăstirea din Snagov de s-au călugărit puindu-și numele Silvestru, de călugărie.

Iar Antonie-vodă domniia foarte bine și cu pace dăspre toate părțile și avea liubov cătră toți boiarii. Iar vrăjmașul diavolul nu putu răbda, ci-și află lăcaș în inimile unor boiari, anume: Gheorghe dvornicul Băleanul și cu ginerisăi Hrizea vistierul, i Staico păharnicul sin Bărcan ot Bucșani, i Radul Știrbéiu ot Izvor și cu alții mai mărunți. Încuibându-se diavolul în inimile lor foarte tare, întărindu-i cu rău cuget asupra a 3 boiari, carii să afla cu slujbă dreaptă lângă domnu-său și sta pentru țară și pentru săraci, să nu-i calce streinii, nici să-i prade fără

dreptate, anume: Mareș banul, i Radul logofătul Crețulescul, i Șarban Cantacuzino, vel-spătarul. Deci făcându-se ei o ceată spurcată, noaptea să strânga toți la casa lui Gheorghe-dvornicul, de făcea sfat și să învâta cu ce fel de meșteșuguri vor ucide pre acei 3 boiari. Și altă vină nu le afla fără' cât zicea că ei tot boieresc la toți domnii, și cum s-au îmbogățit, și cum nu-i băga în seamă și numai batjocoresc. Iar mai vârtos pizmuia Băleanul, căci nu l-au pus ban mare la Craiova. Deci așa sfătuindu-se în toate nopțile, dat-au Dumnezeu de prinseră cei 3 boiari de veste mai timpuriu și degrab merseră la Antonie-vodă de-i spuseră și să rugară să le facă judecată dreaptă cu Băleanul și ceata lui. Și de-i va afla că au călcat jurământul sau au făcut lor vrun rău, atunce să pață după vina lor. Atuncea Antonie-vodă au ieșit la veldivan și i-au chemat de au stătit toți de față. Deci ei, ca niște oameni răi, alt nu avea ce mai zice, fără' cât celé ce scriu mai sus. Antonie-vodă văzând dreptatea celor 3 boiari, îndată au mazilit pre cei ce avea dregătorii și porunci tuturor câți au fost la acel sfat spurcat să meargă la țară, să șază la casele lor. Iar alt rău nimic nu le-au făcut. Deci nu multă vreme trecând, iar le-au poruncit de au venit la curte. Și i-au iertat de toată vina lor și i-au învățat să se părasească de ce s-au apucat, să lăcuiască toți întru dragoste; precum sunt jurați, iar cine va călca jurământul, Dumnezeu să-l bată și trupéște și sufléște.

După aceasta nu multă vreme trecând, veni și lui Antonie-vodă mazilie. Și îndată purcese cu toți boiarii de să duseră la Odriiu, că acolo era împărăția. Atuncea și Gligorie-vodă încă venise din Țara Nemțească, că-l iertase împărăția. Déci fiind acolo și Hrizea vistierul, i Staico pa-

harnicul, i Radul Știrbei și cu toată ceata lor cea dintâi, ca niște răi hiclâni, cu mari meșteșuguri, cu taină la turci au umblat de au stricat domnia lui Antonie-vodă și cu mulți bani au dres domnia lui Gligorie-vodă. Închinându-se lui toți, făcură sfat drăcesc cătră turci de prinseră pre Mareș banul, i Gheorghe dvornicul, i Radul Logofătul Crețulescu, i Mihai Cantacuzino spatarul, i Ghețea clucerul, i Stoian comisul. Iar Șărbănt Cantacuzino, spătarul au scăpat din mijlocul lor. Și aciași porunci Gligorie-vodă cu acei răi boiari ai lui Gheorghe dvornicul Băleanul de au prins pre toți frații lui Șărbănt spatarul: Costandin stolnicul, i Matei aga, i Iordache postelnicul. Și purcaseră cu Gligorie-vodă de veniră în țară la scaunul ot București, leatul 7180, mart 20 dni.

Iar Antonie-vodă au rămas la Țarigrad și acolo s-au prestăvit. Și au fost domn 3 ani.

Să pomenim aicea și de Stroe dvornicul Leordeanu. Că deaca înțelese că au luat Gligorie-vodă domnia și au căzut acei săraci de boiari la patimă, el foarte să bucură și îndată-și lepădă călugăria și degrab alergă la Odriiu de să închină lui Gligorie-vodă și să împreună cu soțiile lui, făcându-se părtaș, ca și întâi. Și după ce veni la București, scoaseră dăjdi grêle în țară. Și déderă acestor boiari mare strânsoare, fiind unii închiși în turnul dă pre poarta de jos, alții în temniță, poruncindu-le să le dea bani sute de pungi, ca să scoată cheltuiala ce au făcut pentru dâșii la turci. Deci ei, de mare frică și groază, vândutu-ș-au satele, rumâni, țigani și tot câștigul lor, cine cât au avut, de au dat lui Gligorievodă, și au rămas casele lor pustii. Atuncea și boiarii s-au însoțit cu grecii și, în taină, fără știrea lui Gligorie-vodă, apuca pre toți câți știa că au răzimat în

casele acestor boiari și pre toate slugile lor, de-i prăda și împărțea banii adins ei-și. O, ce foc nestâmpărat băga în casele lor! Multe case au pustiit. Că toată pizma lor era mai vârtos ca să surpe casa răposatului Costandin postelnicul. Că nu să sătura de sângele lui, ci și acum tare să nevoia ca să omoare și pre feciorii lui. Și făcură meșteșug, dând turcilor bani, ca să-i aducă de la Odriiu pre Șărbănu spătarul, ca să-i omoare pre toți deodată. Deci Șărbănu, crezând amăgeala turcilor, îndată au purces de la Odriiu ca să vie în țară. Iar deaca au trecut munții, atuncea, din voia lui Dumnezeu, să întâmpină cu oarecine trimis de maică-sa, spuindu-i să nu vie în țară, că va să-i omoare pre toți. Deci Șărbănu, înțelegând de aceasta, aciași lăsă acea cale și să învârteji pre altă cale, prebegind în Țara Moldovei, lăcuind la Hangul, în munții Ceahlăului. O, mare minune au făcut Dumnezeu și cu acel Șărbănu, că l-au scos din calea pierzării și l-au îndreptat pe calea mântuirii, precum au îndreptat și pre cei 3 filosofi, carei i-au trimis Irod să ispitească de nașterea lui Hristos, ca să-l omoare, iar sfinția-lui i-au îndreptat pre altă cale, și Irod rămase rușinat.

Atuncea Gligorie-vodă, cu răii sfetnicii lui, rămaseră rușinați. Cât să bucura și să veselii de venirea lui Șărbănu, atâta întristăciune mare căzu asupra lor.

Iar când au fost la iulie 15 dni, leatul 7180, făcură sfat drăcesc de trimiseră la vel-ocnă pre Gheorghie dvornicul, socrul lui Matei aga, și pre Ghițeșă clucerul, socrul lui Șărbănu spătarul, și pre Stoica logofătul Ludescul, care au fost slugă bătrână la casa răposatului Costandin postelnicul. Iar pre Mareș banul, ce au fost cuscrul cu stari-postelnicul, și pre Radul logofătul, gineri-său și pre cei 4 coconi ai lui: Costandin, Mihai, Matei, Iordache, i-au pus

la opreală mare, în turnul clopotniții. Iar pre alți boiari, rudenii și gineri ai lor, pre toți i-au prădat și i-au lăsat de la închisoare, așazănd răii sftetnici aceasta ce scrie mai sus.

Purces-au și Gligorie-vodă la oaste când au fost și sultan Mehmet, împăratul turcilor cu toată puterea lui cătră Țara Leșască, când au luat și Camenița pre seama lor. Iar aicea, la scaun, au lăsat ispravnici pre Băleanul, și Stroe dvornicul i Hrizea vistierul. Deci ei, ca niște răi tirani, fără știrea domnului, déderă învățătură Drosului armașul Mehedințul, răul spurcat, de-i scotea din turn pre acești boiari, ce scriu mai sus, și-i ducea afară den cetate, înaintea temniții, de-i bătea în toate zilele pre talpele picioarelor și-i spânzura de mâini cu sfoară, și-i muncea în tot felul, târându-i pre pământ și pedepsindu-i cum le era voia. Și de aceasta dar să asemăna cu Maximiian, i Dioclitiiian, muncitorii creștinilor, și cu spurcatul Ariia și cu alți păgâni necredincioși carii au ocărât sfânta biserică a lui Dumnezeu și au călcat toate poruncile lui. Așa făcură și acești tirani boiari. O, putérnice doamne, cum ai plătit acelora, plătește și acestora, că au călcat poruncile tale, carele zicea: "Tubiți pre frații voștri și pre vecinii voștri și cine cum va măsură, așa i să va măsură".

Gligorie-vodă, încă fiind la oaste, mult au cercat pentru Șarban ca să-l prinză. Și n-au putut, că Dumnezeu l-au acoperit.

Iar când au fost la dechemvre 1 dni, leatul 7181, venit-au și Gligorie-vodă de la oaste aici, la scaunul lui. Și înțelegând de cazna celor închiși ce le-au fost făcut boiarii fără porunca lui, foarte s-au scârbit pre ei. Iar Băleanul cu ceata lui, fiind îndrăciți, nimic nu să rușina, ci tot îndemna pe Gligorie-vodă să-i omoare. Iar Dumnezeu îl întârea ca

să nu-i omoare, pentru că nu-i ştiia nimica vinovaţi. Iar boiarii numai ce să năbuşia şi zicea că de ar fi ştiut că nu vor să piară, nu s-ar fi apucat de ce au început. O, mare ciudă! Cum nu să mai sătura acei procleţi de a vărsa sângele acestor săraci de boiari fără de nici o ruşine şi fără de nici o frică de Dumnezeu! Iată dar că să umplură cuvintele marelui Vasilie, care zice: "De ce veni vrăjmaşul tău să cază la iertăciune, să nu-i iai credinţa, că încă de şapte ori iaste sufletul lui mai îndrăcit. Căci numai câinele deacă boraşte linge, iar vrăjmaşul nu să mai poate întoarce". Aşa şi acei boairi, fiind covăseala dracului în inimile lor, nu să mai putea stâmpăra.

Atuncea, pre acea vreme, Şărbăban spătarul încă să întorsese de la Moldova, de au mers la Odrii, însă cu porunca vizirului. Şi îndată făcu jalbă mare la împărăţie şi la veziriul şi la alţi priiateni ai lui, pentru toate patemiile şi nevoile ce au făcut Gligorie, cu boiarii lui, maică-sa, doamnei Elenei şi fraţilor lui. Atuncea împărăţia îndată trimise un capigibaş, de au venit de olac, şi fără veste au intrat în casele domneşti, unde şădea Gligorie-vodă. Şi foarte rău s-au spereat. Şi înţelegând de porunca împărătească, îndată trimise de-i scoase den turn pre aceşti boiari, de-i dăde în mâna capigiului. Iar a doao zi purcese doamna Elena cu toţi coconii ei, şi cu toate rudeniile ei, şi cu gineri-său Radul, de s-au dus la Țarigrad, 7181. Şi au scos pre Gheţea clucerul den ocnă, de au trecut Dunărea dupre ceilalţi. Iar Gheorghe dvornicul i Stoica logofătul au rămas în ocnă. Iar Mareş banul au rămas la casa lui şi au murit.

După acéia, Gligorie-vodă, având grijă şi mare frică, împreună cu sfetnicii lui, nici aşa nu s-au lăsat, ci au trimis la vizirul pân-în 200 de pungi ca să omoare pre acei boiari.

Iar nefiind voia lui Dumnezeu, n-au lăsat pre viziriul să-i omoare, ci numai au luat banii, iar pre ei i-au trimis la Crit surgun. Însă numai pre Radul logofătul, și pre Șarban spătarul și pre Costandin stolnicul, iar maica lor și coconii cei mai mici, Mihai, i Matei i Iordache au rămas la Țarigrad.

Iar când au fost la mai 11 dni, leatul 7181, trimis-au Gligorie-vodă de au omorât pre Gheorghie, socrul lui Matei aga, fiind închis la mănăstirea din Tismana. Iar Stoica logofătul au rămas acolo.

Iar când au fost mai 11 dni, leatul 7181, iar purcese Gligorie-vodă, la oaste, în Țara Leșească împreună cu Cara Mehmet-pașa și cu mulțime de turci. Deci fiind ei toți tăbărâți la Hotin, iar Sobetschi, hatmanul leșesc, venit-au asupra lor cu multă oaste. Și făcură război mare. Și fură turcii biruiți de leși. Mulți au căzut de sabie și mulți s-au înecat în Nistru. Iar pașa cu puțini turci abia au scăpat la Cameniță. Iar Sobetschi, hatmanul cu leșii, s-au întors cu mare izbândă și cu multă dobândă. Atunci și Gligorie-vodă nu s-au îndrăznit să mai vie în țară, ci au fugit preste Dunăre, la turci. Și îndată fu mazilit. Ducându-se la Țarigrad, acolo au murit, însă moarte groaznică. Și au domnit aicea în țară un an și opt luni, la cursul anilor 7182.

Aici semnăm pre scurt și de patimile părintelui Theodosie, mitropolitul Țării Rumânești. Căci căzând acei boiari la mare nevoie, precum arată aicea înapoi, atuncea și pre părintele vlădica îl scoaseră din scaun cu mare necinste și-l trimiseră la zatocenie, aruncându-i multe prihăni. Și puseră în locul lui pre Varlaam episcopul, pre care-l știa că va fi în sfat asemenea cu dânșii, precum au și fost.

Dupre aceasta, să mai arătăm ce s-au mai întâmplat dupre maziliia lui vodă. Că fiind Mihai postelnicul, fratele lui Șărbn spătarul, la cetatea de la Baba, unde era Chiupriuliul vezirazimul și cu Mehmet-pașa, caimacamul, numaidecât au căzut la picioarele lor cu multă rugăciune ca să puie domn pre Duca-vodă. Că el era la Țarigrad mazil. Și îndată-i făcură pre voie. Și scoaseră cărți și tot ce trebuia de domnie noao, poruncindu-i să meargă de olac în Țara Rumânească. Iar Mihai postelnicul au rămas să-i aducă steagul de domnie. Atunce Duca-vodă, deaca înțelése foarte se bucură, făgăduindu-i cu mare jurământ că va căuta de casele acestor boiari și le va plăti datoriile și, în zilele lui, nici un rău nu vor petréce, ci mult folos și bine vor vedea de la dânsul. Și purcése din Țarigrad cu Matei aga și cu nepotu-său, pârful logofătul, sin Drăghici spătarul, trimitând înainte pre Costandin slugerul, sin Stoica logofătul Ludescul, cu cărți împărătești, ca să ție scaunul după obicei. Iar Băleanul și cu gineri-său Hrizea, și cu Neagoe dvornicul Săcuianul, și cu Radul banul Năsturel, și cu Staico păharnicul Bucșanul numaidecât prinseră pre Costandin slugerul și-l puseră în butuci, zicându-i că umblă cu minciuni. Iar apoi simțind că adevărat vine Duca-vodă domn, ei începură a fugi în sus, cătră Pitești, luând cu dânșii și pre Costandin slugerul, ducându-l pân' la mănăstirea din Argeș. Iar Băleanul și cu gineri-său au trecut muntele și cu Neagoe dvornicul, la Sibiiu; iar Radul Năsturel și cu Staico au fugit la munte.

Deci sosind și Duca-vodă la scaun în ziua de Sfeti Nicolae, dechemvrie 6 dni, leatul 7182, venit-au și Costandin slugerul de i-au spus de toate ce au pățit. Venit-au și Năsturel, și Staico de s-au închinat. Trimis-au de au scos și

pre Stoica logofătul, care au fost în patimă ani 2 fără 2 luni.

După aceia Duca-vodă tocmitu-ș-au boiarii, așăzatu-ș-au și țara cumsăcade. Și fără zăbavă sosi și Mihai postelnicul cu steagul de domnie. Și porunci viziriul de slobozi și pre cei 3 boiari de la Crit. Sosind în Țarigrad, venit-au aici în țară, la casele lor, cu maica lor și cu jupânesele lor și cu toată cemetiia lor întreagă. Duca-vodă încă i-au cinstit și i-au boierit. Ei încă să nevoia cu slujbă dreaptă.

Iar Duca-vodă fiind iubitor de argint și prea lacom de bani, nu avea cineva să-i pristănească. Ci știind pre Băleanul și pre gineri-său Hrizea cu ceata lor, că sunt ei buni de acea treabă, îndată porunci la ei de au venit în țară și s-au curtenit la Duca-vodă. Și puseră dăjdi grele în țară și începură a prăda pre boiari pentru năpăști. Și izvodiră niște obiceiuri și nește răutăți, care n-au mai fost aici în țară. Însă cu mijlocul acelor boiari și pre ascuns, iar începură a face pâră asupra acelor ticăloși de boiari, precum era dăprinși și încă dinceput, mai vârtos asupra lui Șarban spătarul și a fraților lui. Și ei nu știa, ticăloșii, nimic de acea vânzare.

Déci nu multă vreme trecând, veni poruncă de la împărăție de au purces la oaste asupra lășilor, împreună cu mulțime de turci. Și câte cetăți aflară afară din Cameniță, mari, mici, toate le arseră și le sparse. Mergând și la o cetate ce să cheamă Jăravna, acolo sosi și Sobetchi, craiul leșăsc, cu mulțime de oaste. Și să bătură cu turcii 7 zile. Déci văzând ei că nu le va strica nimic, făcură pace și să întoarseră fieșicare în țara lui. Duca-vodă încă au venit în țară, însă n-au mers în scaun, ci au descălecat la Cocorăștii din Grind, la casele Vladului comisul. Și acolo fiind, iar începură a face sfat necurat asupra acelor ticăloși de boi-

ari, pârându-i la Duca-vodă în tot feliul de năpăști, până-l plecară, socotind că acolo le va fi mai lesne să-i omoare. Iar ei, ticăloșii, tot nu știia nimic, ci având a face praznicul celui de minuni făcător, marelui arhiereu Nicolae, întâmplându-se sfânta duminică. Atuncea Șărbănu spătarul luatu-ș-au ziua bună de la Duca-vodă, de s-au dus la casa lui ot Drăgănești ca să gătească de praznic. Iar Mihai spătarul cu frate-său Iordache, cu cumnatul lor Barbul Fărcășanul vistierul, era la casa lor, Mărginenii ot Praova, de gătea bucate pentru săraci, întru slava marelui Dumnezeu și întru pohvala sfântului Nicolae, așteptând să vie de la Cocorăști a doua zi, duminică, și fratele lor Costandin stolnicul. Iar Duca-vodă, cu sfetnicii lui cei fcleni, cu mare taină, noaptea, gătiră ostași și trimiseră de olac unii la doamna Elena și la feciorii ei, ca să-i prinză; alții la Șărbănu logofătul, la Drăgănești. Și pren vărsatul zorilor, sosiră toți, carii pre unde le era porunca.

Pre Șărbănu logofătul îl găsiră la biserica lui, la utrene, ascultând sfânta și dumnezeiasca slujbă. Unii ocoliră biserica, alții intrară înlăuntru și groaznic îl apucară, și-l scoaseră afară și-l duseră la mănăstirea ot Sneagov, ca să-l omoare acolo, precum au omorât și Grigorie-vodă pre tatăsău, Costandin postelnicul.

Iar la Mărgineni, încă prinseră pre Mihai spătarul și-l puseră într-o căruță, să-l ducă la Cocorăști.

Iar frate-său, Iordache, cu cumnată-său Barbul vistierul, scăpară den ochii lor și trecură la Brașov.

Atuncea și Matei aga, fiind chemat de frate-său, Șărbănu logofătul, și mergând tot într-acea zi la Drăgănești, când fu aproape să intre în sat, Dumnezeu trimise pre oarecare creștin de i-au ieșit înainte, spuindu-i de toate câte s-au

întâmplat frăține-său, lui Șarban și îndată să învârteji și trecu pre Teleajăn în Țara Ungurească.

Să spunem și de o minune mare ce au făcut Dumnezeu, cu rugăciunea sfântului Nicolae, asupra ticălosului Mihai spătarul. Că șezând el în căruță prins și ostașii găsind bucatele sfântului praznic toate gata, abătură într-însele a le mânca și vin a bea. Iar Mihai spătarul rugă pre Dumnezeu și luo pre sfântul într-ajutor, făcând semnul sfintei cruci, se pogorî din căruță jos, și așa încetișor trecu pren mijlocul lor, până ieși din curte afară și intră într-o casă, nevăzându-l nimenea, făr' numai o saragea sârb l-au găsit acolo și l-au acoperit. Iar alți ostași, deaca prinse de veste, începură a căuta pren toate casele. Și venea mulți ostași la acea casă să caute. Iar acel creștin bun răspundea că au căutat el și nu iaste acolo.

Iar alții pedepsea pre ticăloasa maica lor și o mustra în tot chipul, iar ea nimica nu răspundea, făr' cât numai ce ofta și lăcrăma. Și o duseră la Cocorăști. Acolo încă prinsese pre fie-său, Costandin stolnicul, și pre gineri-său, Radul Crețulescul, și pre alți oameni ai lor, precum le-au făcut și întâi, la zilele lui Gligorie-vodă.

Aduseră și pre Șarban logofătul de la Snagov, închizându-i pre toți la o casă în curtea Cocorăștilor.

Iar Mihai spătrul, scăpând, trecut-au la Brașov, unde era și ceialalți frați ai lui.

Atuncea Duca-vodă și cu spurcații sfétnicii lui văzând că au scăpat ceialți frați ai lor, ei foarte să rușinară și cunoscură că singur Dumnezeu au stătut pentru dânșii și, cu rugăciunea sfântului Nicolae, i-au izbăvit de moarte, precum au izbăvit și pre cei 3 boiari din mâna vrăjmașilor. Iar sfatul lor cel necurat să răsiپی ca praful înaintea

vântului, precum zice prorocul la psalmul 32, că Dumnezeu sparge sfaturile păgânilor, și leapădă cugetele omenеști și zvârlеște sfaturile domnești. Și slobozi pre acei boiari, pre toți, făgăduindu-se că de acum înainte nu vor mai avea nevoie.

Iar după acеia, când fu al patrulea an din domnia Ducăi-vodă, sculatu-s-au Mehmet-pașa veziriul cu toată puterea împăratească, de s-au dus la Țara Căzăcească, la o cetate ce să cheamă Cehrin, aproape de apa Niprului, împreună cu hanul și cu tătărâmea, cu toată. Poruncit-au și Ducăi-vodă de s-au dus acolo. Iar aicea, la scaun, au lăsat ispravnici pre Băleanul, i Stroe dvornicul, i Șarban logofătul, i Hrizea vistierul, i Lațcarache postelnicul Cupărescul. Și tot nu să mai stâmpărase de răutățile ce făcuse acelor săraci și boiari, ci iar începură a scorni. Și scriseră cărți cu mare pără la Duca-vodă, însă mai vartos asupra lui Șarban logofătul, cum scrie cărți la turci, de să-i strice domnia. Că atuncia era împăratul la Dârstor, și el nu știa nimic de acеia. Iar Duca-vodă deca înțelese, priimi pără lor cu credință și să laudă că dupre ce va veni la scaun, va să-l omoare. Atuncia fratele lui, Costandin stolnicul, fiind și el acolo, în oaste, înțelese de acest sfat spurcat și îndată trimise la frate-său, Șarban, de-i făcu știre pre ascuns.

Turcii încă ocolise Cehrinul și în multă vreme bătându-se în tunuri și în multe feliuri de meșteșuguri, până răzbiră turcii și aprinseră cetatea, de au ars până în pământ. Atunce venise și Ramadonoțchi hatmanul și cu mulțime de oaste căzăcească i moschicească, trecând toți Niprul. Turcii încă prinseră de veste și să gătiră tare de război și degrab mērseră de să loviră unii cu alții, bătându-se și în puști, și

în sabii 8 zile, și să apropiase a fi izbânda creștinilor. Atuncea viziriul rău s-au spăimântat și socoti că într-alt chip nu să va izbăvi de dânșii, ci trimise la Ramadanoțchi, hatmanul căzăcesc, bani mulți pre ascuns, și având un fecior rob la tătari, l-au slobozit, și atuncea opri toată oastea să nu mai dea război. Iar turcii să învârtejiră înapoi cu mare frică, câtu-și lăsară corturile și toate zaharélele, fugind și ziua și noaptea, pân-au trecut apa Nistrului și s-au dus iar în țara lor.

Duca-vodă încă intrase în țara lui. Atunce Șarban logofătul știind că va să-l omoare pre adevărat, luat-au pre Dumnezeu într-ajutor și au purces den București la mijlocul zilei cu jupâneasa lui și cu toată casa lui întreagă, pân-au sosit la casele lor de la Coiani, fiind și maică-sa acolo și frate-său, Matei aga. Să ridicară de acolo cu toții până ajunseră la Giurgiov și grăbiră de trecură Dunărea pe la Ruși.

Iar boiarii de la București tocmai atunce prinseră de veste că Dumnezeu le-au acoperit ochii și mintea.

Deci fiind și viziriul trecător la Odriiu, iar Șarban logofătul încă le-au ieșit înainte și mărse de să curteni la viziriul plângându-se și jăluindu-se de toate nevoile lor câte au petrecut în zilele Ducăi și de boiarii lui cei răi. Că nu le-au ajuns câte necazuri le-au făcut mai nainte vrême, ci și acum legatu-s-au de ei cu năpăști și cu pâri mincinoase, ca să puie capetele.

Iar Duca-vodă, deaca sosi la scaunul lui ot București și înțelése de aceasta, foarte tare să îngrijă. Și făcu sfat cu boiarii lui cei răi și aléseră dintr-înșii pre o seamă de boiari, anume Neagoe dvornicul Săcuianul, i Staico păharnicul Bucșanul, i Ivașco sin Băleanului, și-i trimise la

Odriiu ca să facă pâra mare asupra lui Șarban și a fraților lui.

Iar Dumnezeu nu-i putu îngădui ca să umple sfatul lor cel spurcat, ci îndată mila lui cea nespusă o aruncă asupra capului lui Șarban logofătul. Că trimise viziriul de chemă pre Șarban și îndată-i porunci să fie domn Țării Rumânești, iar Duca-vodă să fie domn la Moldova. Și porunci viziriul să meargă toți boiarii rumâni să să închine la Șarban-vodă.

Atuncea o seamă de boiari merșeră de să închinară la Șarban-vodă. Iar Staico păharnicul i Ivașco sin Băleanul fugiră la Moldova. Iar viziriul încă trimise degrab un agă turc împreună cu Costandin Brâncoveanu, nepotul lui Șarban-vodă, de veniră de olac aici în țară și degrab rădicară pre Duca-vodă și mērse cu acel aga turc la Țara Moldovei, să fie acolo domn.

Iar Șarban-vodă încă purcēse de la Odriiu împreună cu toți boiarii lui, de veniră aicea în țară cu steag împărătesc și cu agă turc, de au intrat în scaun în București în ziua bogoiavleniei domnului nostru Isus Hristos, mesița ghenar 6 dni, leatul 7187.

Atuncea au venit episcopii și toți egumenii, și toată țara de s-au închinat la domnul Șarban-vodă. Și au trimis și la vlădica Theodosie de l-au adus den Tismeana, de unde era la opreală. Și viind, ș-au cerșut judecată pentru scoaterea lui de la Mitropolie. Și așa, îndată au trimis Șarban-vodă jalba vlădicăi Theodosie ca să aibă judecată și îndreptare de la biserica cea mare, fiind patriiarh chir Dionisie. Și îndată au trimis pre vlădica de la Maramonia și pre Ianache, marele logofăt al marei biserici. Și viind, au strâns Șarbanvodă mare sobor de arhierei ai țării și de alți

arhieriei carii se întâmplase atuncea aici, și toți egumenii din toată țara și cu toată boierimea. Și așa stând amândoi de față, vlădica Theodosie și vlădica Varlaam, s-au spus toată jalba vlădica Theodosie. Și rămânând vlădica Varlaam de judecată s-au pus cârja pre masă înaintea domnului și a tot săborul. Și luând cârja domnul, au dat-o vlădicăi Theodosie. Și l-au trimis la Mitropolie cu mare cinste, marți, în săptămâna cea mare, înaintea Paștilor, mesita april 26 dni, văleatul 7187.

Aicea începem de câte s-au întâmplat în zilele acestui domn.

Că întâi fiind țara spartă și răsipită pentru multe nevoi și greutăți ce au fost împresurată încă din zilele altor domni ce au fost mai denainte, nu putu nici într-un chip să o îndrepteze, nici să le folosească ceva, pentru că-l împresura turcii cu dări de bani, și cu zaharéle încă și mai multe de cum fusese mai nainte.

Iar când au fost leatul 7188, rădicatu-s-au turcii cu mare oaste și cu mulțime de tătari de au mers la Dohan Ghecet. Atuncea au mers și Șărbănu-vodă cu oaste munténească, și Duca-vodă cu moldovénii, den porunca împărăției, de au șăzut acolo pân-au făcut 2 cetăți, care le-au zidit munténii și moldovénii. Iar domnii și cu saraschériul au fost mai sus, cu temeiul oștii, de păzea în preajmă pân' s-au zidit cetățile. Și apoi s-au întors la luna lui octomvre.

Atuncea și Șărbănu-vodă au venit iar la scaunul lui. Și iar începu a să lupta cu toate nevoile ce-i venea de la turci, că pe acea vréme, păgânii foarte se înălțase și să iuțise, cât nimenea din creștini nu putea să le stea înainte.

Iar când au fost la văleatul 7192, rădicatu-s-au sultan

Mehmet, împăratul turcesc, cu toată sila lui și hanul cu toți tătarii, de au mers asupra împăratului nemțesc. Atunce au mers și Șarban-vodă cu munténii, și Duca-vodă cu moldovénii, și Apahi Mihai cu ungurii, și Tucheli groful, din Țara Ungurească de Sus, cu oștile lui, aceștea toți mergând ajutor turcului. Și sosiră împreună pe la Belgradul sârbesc. De acolo trimis-au împăratul pe Mustafa-pașa vezirazemul cu toată mulțimea oștilor și cu toate ajutoarele. Numai ce au rămas el la Belgrad cu cât au fost curtea lui. Și așa mergând ei asupra neamțului, mare stricăciune și pagube au făcut, pân' ce au sosit la cetatea Beciului. Și tăbărându-se împrejurul ei, începură a bate cetatea cu multe feliuri de meșteșuguri, neîncetând nici ziua, nici nopatea. Iar tătarii intrase înlăuntrul Țării Nemțești fără veste, de au tot prădat și au robit și au ars toate orașele și satele ce le-au ieșit înainte. Însă pre toți oamenii cei mari i-au omorât, numai pre cei tineri i-au robit. Deci făcând ei această răutate mare creștinilor pân' s-au umplut zile 63, iată că sosiră și oștile ale împăratului nemțesc împreună și cu Sobetschi, craiul leșesc, și déderă război mare cu turcii și cu tătarii. Și când fu în deseară, neputând nimic turcii să folosească, numaidecât cu mare frică déderă dosul și începură a fugi numai călări cu trupurile, iar avuția lor, cu corturile lor, cu tunuri, cu zaharéle, toate au rămas acolo pre seama nemților. Și au dat Dumnezeu de au fost izbânda creștinilor, iar turcii, câți au scăpat de acolo, fugiră cu mare rușine, sosind degrab înapoi pân' la Belgrad. Iar împăratul simțind de aceasta încă mai timpuriu, fugit-au de la Belgrad cu mare rușine. Și numaidecât a trimis de au omorât pre Mustafa-pașa.

Iar Șarban-vodă au venit în țară, la scaunul lui. Duca-

vodă așijderea. Numai el n-au sosit la scaun, ci mergând la conacul de la satul Domneștii, când au fost în ziua nașterii domnului nostru Isus Hristos, dechemvrie 25 dni, fiind la masă cu toți boiarii lui, atunce sosiră și oaste leșească, de luară de la masă pre Duca-vodă și-l duseră în Țara Leșească. Și acolo au murit.

Iar turcii înțelegând de aceasta, au trimis pre Dumitrașco să fie domn în Moldova.

După aceasta turcii iar s-au rădicat cu oaste, de au mers cu zaharea pân-o au băgat în Cameniță și iar s-au întors înapoi. Atuncea și Șărbănuș-vodă încă au mers cu oștile lui, însă numai pân' la Iași, și iar s-au întors la scaunul lui.

Iar când au fost văleatul 7193, mazilit-au turcii pre Dumitrașco-vodă și în locul lui au pus domn pre Costandin Cantemir-vodă.

Iar când au fost 7194, august 2 dni, cu vrerea lui Dumnezeu, luat-au nemișii cetatea Budei. Și atunci au pierit mai mulți de 40.000 de turci. Fost-au mers și Suliman-pașa, veziriul cu mulțime de oaste turcească, ca să fie ajutor Budii, și nimic n-au folosit, ci s-au întors iar înapoi cu mare rușine.

Iar când au fost 7195, dechemvrie 27 dni, bătând nemișii cetatea Seghedinului ce iaste pre apa Tisei, și înțelegând veziriul de aceasta, numaidecât au trimis pre chehaiaoa lui cu o seamă de oști turcești preaalése și cu tătari împreună, ca să fie ajutor acei cetăți, pentru că oastea nemțească au fost puțină, ca 12.000. Deci fiind turcii tăbărâți făr' de nici o grijă, iar nemișii i-au lovit noaptea făr' de veste, ca la 2 ceasuri pân-în ziuo, și au făcut într-înșii o moarte mare nespusă. Atuncea veziriul neștiind

de aceasta, fostu-s-au rădicat cu toate oștile, ca la 70.000 și mergând ajutor iar asupra cetății, numai ce să întâmpină cu némții, însă nu cu toți, ci numai cu călărimea, ca 8.000, și numaidecât déderă războiu față cu față, ca la 3 ceasuri. Și nu mai putură turcii sta împotriva nemților, ci numaidecât déderă dosul. Și foarte groaznic au fugit, cât venirea lor au fost în 3 zile, iar fuga lor au fost numai într-o zi, trecând Dunărea la o cetate ce-i zic Varodin. Într-acelel război fost-au și Iordache Cantacuzino vel-spătarul, trimis de frate-său, Șarbanvodă, însă din porunca veziriului, și iar s-au învărtejit de au venit de acolo aici în țară, la casa lui, cu mare cinste.

Și iar în zilele acestui domn, fiind maică-sa, doamna Elena, prea slăbită în bătrânețe, cugetat-au cu inima ei către Dumnezeu și s-au rădicat de aicea, din țară, luând și pre fie-său, Mihai Cantacuzino vel-spătarul, de au mers cu dânsa împreună pân' la Ierusalim, de s-au închinat acolo sfântului mormânt al domnului nostru Isus Hristos. Iar fiesău, Mihai spătarul, au luat pre Dumnezeu într-ajutor și au purces de acolo de s-au dus pân' la Sinai de s-au închinat sfântului loc, unde au făcut Dumnezeu vorbă cu Moisi proroc și i-au arătat multe ciudése dumnezeiești, precum iaste scris. Și iarăși s-au învărtejit înapoi, găsind pre maică-sa sănătoasă la sfântul Ierusalim. Și cât avură lângă dâșii aur, argint, tot îl închinară sfântului mormânt. Și împărțiră pre la toți săracii multă milostenie, dând mare laudă milostivului Dumnezeu, căci i-au învrednicit cu viață și i-au purtat făr' de nici o zmintelă pân' ce i-au adus de s-au închinat la sfântul mormânt sfinții-sale și au văzut cu ochii lor toate minunile ce au făcut. După acéia iar au luat pre Dumnezeu într-ajutor și

au purces de acolo cu mare cinste, petrecându-i toți părinții ai biséricii cei mari a Ierusalimului și toți cetățenii. Și așa făcându-se pân' la un loc, luându-și ziua bună unii de cătră alții, învârtejindu-se iar înapoi. Iar doamna Elena cu fie-său Mihai spătarul au venit iar aici în țară. Ieșit-au înaintea fie-său Șărbănoiu, cu toți boierii lui și cu toată curtea lui, împreunându-se cu maică-sa, sărutatu-i-au cinstita mână cu mare liubov și o au dus cu mare cinste pân-au intrat în casele domnești, în București.

După aceasta nu multă vreme trecând, când au fost leatul 7195, mart 2 dni, prestăvitu-s-au și doamna Elena cătră Dumnezeu. Atunci Șărbănoiu, cu toți frații lui și cu toate surorile lui, și cu tot neamul lor, luându-și fieștecările iertăciune de la maica lor, rădicatu-i-au sfintele moaște și o au petrecut pân-în marginea orașului împreună cu părintele vlădica Theodosie și cu mulțime de părinți

călugări, și popi, și toată boierimea și cu toate gloatele curții, cu cântări dumnezeiești și cu mare cinste. Învârtejindu-se Șărbănoiu iar la scaunul lui, iar pre maică-sa o duseră frații lui și surorile, și tot neamul lor până la sfânta mănăstire Mărginenii, hramul ei marii arhistratizi Mihail și Gavriil, care iaste de dâșii făcută, făcându-se pogrebaniia și alte sfinte slujbe dumnezeiești, pân' să dăderă moaștele ei în gropniță, ce iaste în tinda bisericii den a dreapta, alătura cu gropnița a soțului ei, fericitul răposatul Costandin Cantacuzino bivvel-postelnicul, care gropniță au fost zidită de dânsa încă mai denainte vreme. Vecinaia pameat! deni, pristăvitu-s-au cătră Dumnezeu și un cocon al doamnei Elenei, anume Matei Cantacuzino, ce-au fost vel-agă și fu îngropat

la mănăstirea frăține-său, lui Șarban-vodă, ce iaste din sus de București, unde-i zic Cotrăcenii, hramul ei uspeniia bogorodițe, făcându-se mare pamete și mare milostenie săracilor de frate-său, Șarban-vodă și multe slujbe dumnezeiești pân' ce s-au dat gropniții în tinda biséricii, de-adreapta. Vécinaia ego pameat.

Iar când au fost la leatul 7195, mesița mart, iar sultan Mehmet, împăratul turcesc, poruncit-au tuturor turcilor de au făcut oaste mare. Numai ce au rămas el cu curtea lui la Țarigrad. Și au trimis pre Suliiman-pașa veziriul cu toată puterea împărătească, poruncindu-i împăratul ca să facă războiu mare cu némții, nimica să nu-și dea mijlocul, pân' va izbândi. Nemții încă simțind de aceasta, venit-au cu toată oastea lor de s-au tăbărât dincolo de apa Drevii,

împotriva Osecului. Turcii încă veniră, tăbărându-se dincoace de Dreva. Nemții încă văzând atâta mulțime de turci, s-au dat înapoi și s-au tăbărât la un loc unde au socotit ei că va fi bine de război. Turcii văzând așa, socotiră că de frica lor au fugit înapoi. Ci degrab trecură apa duple dânșii, pân' să apropiară de oastea nemțească și acolo să tăbărără, făcând șanțuri și tocmind tunurile. Sumetând mânecile, făcură toți salavat mare și strigară de 3 ori: halila, halila, halila! Și numaidecât încălecară pre cai și purceseră asupra némților cu toată pedestrimea și cu toate tunurile, fiind tunuri mai mici 130 și mari, ce le zic banimez, 4. Și așa cu mare îndrăznire și groaznici făcură năvală mare asupra némților, lovindu-se față cu față în mijlocul câmpului. Iar némții nimic nu-și déderă mijlocul, ci sta toți ca un munte nemișcat, până le déde Dumnezeu ajutor și putere mare, cât unii să bătea în față cu dânșii, iar alții i-au luat pă denapoi, pe despre tunuri. Și fiind turcii

ocoliți pe despre toate părțile, căzu asupra lor mare frică, cât numai ce tremura și nu știia ce fac. Iar nemții vitejește-i tăia și-i omoria, cât de-abia au scăpat veziriul cu puținei turci, iar ailalți au pierit acolo. Zic cei ce au fost acolo și au văzut cu ochii lor, 10.000 și mai mult să fie pierit acolo. Și déde Dumnezeu de fu izbânda creștinilor, luând de la turci toate avuțiile lor, și toate tunurile, și arme multe de tot felul, și haine multe și cai mulți, și corturi multe, și zaharea multă. Iar veziriul văzând atâta pieire ce s-au făcut întru înșii n-au putut sta la Belgrad, ci au fugit cu mare frică, de au venit la Țarigrad. Iar sultan Mehmet, împăratul, înțelegând de această întâmplare, numaidecât au omorât pre Sulimanpașa, veziriul. Iar turcii câți au scăpat din război inicéri, capigii, încă au venit după veziriul la Țarigrad și numaidecât au mazilit pre sultan Mehmet și ridicară pre un frate al lui, ce au fost închis, anume sultan Suliiman, ca să fi el împărat turcilor, iar pre frate-său îl închiseră în locul frăține-său. Și puseră alt veziriu, anume Siuș, și alți pași. Iar după acéia capigii și inicérii făcură gâlceavă mare asupra împăratului și a viziriului ca să le dea 6 lefi. Și au omorât pre mulți, până de-abia i-au potolit și s-au așezat împăratul și viziriul cu pace.

Și au trimis cu agă caftan la Șărbán-vodă, să fie iar domn cum au fost. Acest războiu, ce scrie mai sus, făcutu-s-au la august 4 deni, 7195.

Iar când au fost la ghenar 24 deni, 7196, făcut-au Șărbán-vodă căsătorie unii cocoane a lui, anume doamna Alexandra, după feciorul lui Ivașco Băleanul, ce au fost mare logofăt, anume Gligorașco postelnicul. O, mare ciudă au făcut acel Șărbán-vodă cu gineri-său Gligorașco, că tatăl lui, Ivașco și moșă-său Gheorghe din Băléni fost-au mari

vrăjmași asupra lui Șărbănuță și a toată casa părinților lui, precum scrie înapoi, la istoria lor. Iar Dumnezeu nu le-a dat a izbândi decât pre pofta lor, ci îndată au scurtat viața moșă-său, lui Gheorghe Băleanul, și dăruind Dumnezeu pre Șărbănuță cu domnia Țării Românești. Iar tatăl lui, Ivașco biv-vel-logofăt, știindu-se vinovat de cătră Șărbănuță, n-au putut sta în țară, ci încă din Țarigrad au fugit la Moldova împreună cu Staico paharnicul din Bucșani și acolo s-au pristăvit Ivașco logofătul. Jupâneasa lui, coconii lui încă au fugit la Moldova de aici din țară. După petrecania lui Ivașco logofătul, iar jupâneasa lui, coconii și cu Staico păharnicul s-au rădăcat de acolo, de au pribegit la Ardeal. Și fiind acolo pribegi, iar Șărbănuță, cu înțelepciunea lui, adusu-ș-au aminte de porunca lui Dumnezeu, care zice la sfânta evanghelie: "Liubite vrăjmași voștri, bine faceți celor ce vă urăsc. Deci înțelegând de bunătatea și înțelepciunea acestui cocon, Gligorașco postelnicul, îndată au trimis de i-au adus împreună cu maica lui aici în țară. Și cătră acéia n-au mai pomenit vrăjmașii lor cea dintâi, ci cu curată inimă i-au iertat. Și l-au făcut lui ginere, duple porunca lui Dumnezeu. Și au făcut cu dânsul foarte veselie mare, cu soli mari de la Ardeal și de la Moldova și cu toată boierimea Țării Rumânești, cât s-au mirat și mari, și mici de acest lucru ce au făcut Șărbănuță. Și toți să bucure și-l ferece pentru marea înțelepciune ce i-au dat Dumnezeu.

Când au fost la mai 13 deni, 7196, fiind doamna Manda căzută la mare boală și pătîind în câteva zile, apropiatu-s-au de dânsa și ceasul morții. Și într-o zi, luni dimineața, datu-ș-au sufletul în mâna îngerului lui Dumnezeu și s-au

mutat cătră Hristos Dumnezeuul nostru. În véci să fie pomenită! Și a doua zi, marți, s-au dat moaștele gropii în tinda biséricii de la Cotrăcéni, care iaste făcută de cinstiți părinții ei, ce sunt mai sus pomeniți; făcându-se slujbă dumnezeiască, fiind la pogrebaniia ei și cinstitul și preasfințitul părintele Dionisie, patriiarhul Țarigradului, și cinstitul părinte Theodosie, mitropolitul Țării Rumânești, și mulțime de călugări și popi. Și așa cu mare cinste s-au dat gropii. Dumnezeu să o pomenească la împărăția ceriului! Iar părinții ei, Șărbán-vodă cu doamnă-sa Mariia, și cu toți frații și surorile lui, și cu toată casa lor, împreună și cu gineri-său Gligorașco au rămas la mare jale, cu multe lacrăme și cu mari suspinuri de la inimă, după cum iaste toată lumea obicinuită. Și cu acélea nimic n-au folosit, că moartea n-are fățarie, ci iaste la tot omul de obște tocma.

De aicea începem de un războiu ce au mai făcut turcii cu némții. Că fiind un pașă, anume Naim-beiu, foarte viteaz mare, hain de cătră împăratul, mult s-au nevoit împăratul să-l prinză și nu putea. Iar apoi el singur ș-au plecat capul și au poftit de la împăratul să-i dea toată oastea lui ca să să bată cu némții. Déci împăratul, sultan Suliiaman, numaidecât i-au trimis caftan și toate oștile lui, ca să fie sarascheriu, făgăduindu-i, de va bate pre némți, să-l facă vizir mare. Și s-au tăbărât din sus de Belgrad, lângă apa Drivei, fiind cu dânsul ajutor și Techeli groful, care s-au hainit de cătră creștini, cu câtăva seamă de oaste a lui și cu tătari ca la 10.000. Némții încă au fost venit dincolo de Dreva. Deci fiind apropiați unii de alții, făcură némții un meșteșug, că au fost ales o seamă de oști și i-au trimis pre apa Drevii în sus, iar cealaltă tabără s-au făcut a fugi, tăbărându-se la un loc unde au știut ei că va fi bine de

războiu. Iar Naim-bei și cu groful, văzând așa, numaidecât trecură apa cu toată tabăra lor, mergând dupre némți, până ajunseră unde era tăbărâți și îndată să ciocniră unii cu alții și făcură un război foarte mare. Atunce sosiră și némții cei pitiți și fără veste-i loviră denapoi. Atuncea turcii foarte să spereară și déderă dosul. Și la acest războiu încă au pierit de robie mulțime de turci șe de tătari, și mulți s-au închinat. Naim-bei și groful numai ce au scăpat cu puținei turci. Și au fost izbânda creștinilor, rămâind de la turci cu multă dobândă.

Și numaidecât de acolo s-au rădicat toată tabăra nemțească; pogorându-se în jos, tăbărâtu-s-au împrejurul Belgradului, fiind acolo în cetate mulțime de turci și neguțători. Bătându-se acolo unii cu alții în puști, și în tunuri și în tot feliul de meșteșuguri, făcându-se multă vărsare de sânge într-amândoaă părțile, zicând turcii că toți sunt ei pieriți, ci să dăm război până la moarte, némții încă nu-și da mijlocul, ci ziua și noaptea tot să bătea, până s-au umplut zile 32. Iar când au fost la august 6 deni, 7196, au dat Dumnezeu de au fost izbânda creștinilor. Dând năvală mare, au spart cetatea și au intrat. Atuncea la acea năvală, au pierit 2 ghenăraleși nemțești, anume Șafemberg și ă...î. Atuncea nemții fiind foarte turburați, mai vârtos pentru acei ghenăraleși mari, au tăiat pre turcii toți și cadânele lor, și mari, și mici. Pierit-au și creștini mulți, fiind cu dânșii amestecați. Și toate trupurile lor le-au tras la marginea Dunării, până au măturat toată cetatea de spurcăciunea lor. Și nici așa nu i-au lăsat, ci i-au înfășurat câte 2 și câte 3 la o sfoară și i-au înecat în Dunăre, înotând trupurile lor, cât la multe locuri să strângea mulțime de trupuri, de să făcea năglabie cât și apa mult să oprea. Și

aşa s-au preumblat acéle trupuri fără caice, pân' ce vor fi dat şi în Marea Neagră. Atuncea au rămas némţilor multă dobândă.

Şi trecură o seamă de oşti dincoace de Dunăre, de au luat Caravansebeş, şi Logojul, şi Ruşava şi Cladova. De acolo au rădicat o seamă de oşti nemţeşti, fiindu-le cap Viteranie ghenăraleşul, de au trecut în Țara Rumânească şi s-au tăbărât la Turnul Severinului.

Atuncea Şarban-vodă de aceasta înţelegând, degrab trimise pre nepotă-său, Costandin Brâncoveanul vel-logofătul, cu cărţi la Viteranie ghenăraleşul, cu multă rugăciune şi cu multe daruri scumpe, ca să se întoarcă înapoi iar, ca nu cumva, simţind turcii, vor zice că iaste țara haină şi vor porunci tătarilor de vor veni aici în țară să o robească. Atunci Viteranie ghenăraleşul, înţelegând de aceasta, numaidecât s-au rădicat de acolo cu toată oastea lui, de au venit pre supt munte până la Câmpul Lung. Şarban-vodă iar au trimis pe frate-său, Mihai Cantacuzino biv-vel-spătarul şi pre gineri-său, Costandin Bălăceanul vel-agă, de s-au întâmpinat cu dânşii la Câmpul Lung, fiind şi Brâncoveanul acolo, tot cu ei, făcând multă rugăciune, până s-au rădicat de acolo, de au trecut la Braşov şi s-au aşăzat acolo cu toate oştile să iernéze.

Deci întorcându-se aceşti boiari înapoi, spuseră lui Şarban-vodă de toate câte sunt mai sus scrise. Şi îndată trimise la împăratul turcesc de-i spuse veste bună, cum au trecut némţii la Ardeal. Ei încă să bucurară şi făcură mare laudă lui Şarban-vodă. Aşijderea trimise şi la paşa sarascheriul şi la sultanul, de le făcu veste iar pentru némţi, cum au trecut la Ardeal. Şi aşa, cu înţelepciunea lui toate le-au potolit.

După aceasta, temându-se Șărbănu-vodă ca nu carécumva în zilele lui să cază țara la vreo nevoie sau la vreo robie, au de cătră turci, au de cătră némți, ci să lupta cu dânșii cu multe meșteșuguri în tot feliul și făcu sfat cu toți boiarii, alegând 4 boiari mari anume: Iordache Cantacuzino marele spătar, fratele lui Șărbănu-vodă, și pre Costandin Bălăceanul marele agă, ginerile lui, și pre nepotu-său, Șerban Cantacuzino, feciorul lui Drăghici, ce au fost mare spătar Măgureanul și pre Șerban marele comis, feciorul Pârvului ce au fost mare vistier, de la Aninoasa, pre acești 4 boiari i-au trimis soli la împăratul creștin Leopold de la cetatea cea mare ce să chiamă Beciul, cu cărți și cu daruri scumpe, făcând Șărbănu-vodă înaintea fătii lui mare rugăciune ca să tinză porunca lui asupra tuturor gheraleșilor câtii sunt capete, asupra putérnicilor oști ale împărăției sale câte sunt trimise asupa păgânilor turci, ca, dând Dumnezeu izbândă, să păzească și această Țară Rumânească ca să o scoată din gura lupilor turci și a leilor tătari, precum au scos și Moisi proroc pre israiliténii din robii Eghiptului, însă cu putéria dumnezeiască. Atunce și țara aceasta să fie închinată supt ascultarea împărăției sale cum au fost și mai denainte vrème.

Deci purcegând acești 4 boiari, fiind în călătorie, iar în urma lor s-au războlit Șerban-vodă. Plinindu-se doao săptămâni mesița octomvrie 29 de zile, cursul anilor 7197, luni dimineața, la 2 ceasuri din zi, pristăvitu-s-au Șărbănu-vodă, dându-și fericitul suflet în mâna lui Dumnezeu. Dumnezeu să-l pomenească! Déci întâmplându-se la pristăvirea lui părintele mitropolitul Theodosie și frate-său Costandin Cantacuzino, ceau fost mare stolnic, și toți boiarii, numaidecât mérseră la sfânta Mitropolie și porunciră

de să strânsesă toți căpitanii de pre la toate cétele și mulțime de boiari mari și mici den țară, și toți neguțătorii. Atunci aduseră și pre un capegibașa turcu, Hamet aga, care era venit aicea cu trebi împărătești și mai era și alți agalari turci; aduseră și pre părintele Dionisie, patriarhul Țarigradului, și așa cu toții împreună mersesă înaintea acelui agă turc de-i spuseră de moartea lui Șerban-vodă și-l întrebară de sfat, să-i învețe cum vor face. Atunci acel agă turc împreună cu alalți déderă răspuns într-u auzul tuturor boiarilor și a tuturor slujitorilor la mari, și la mici, ca fără zăbavă să-și rădice domn den țară să nu carécumva să se prinză vreo zmințeală, căci țara iaste ocolită de vrăjmașii împărăției.

Déci boierimea și cu alți cu toți nu avură cum face într-alt chip, ci cu toții făcură sfat și aléseră dintru dânșii pre un boiaru anume jupan Costandin Brâncoveanu, marele logofăt, de-l rădicară să le fie domn, că-l știia că iaste înțelept și să trăgea din odraslă domnească.

Atunce cu toții să închinară lui cu mare bucurie și toți cu un glas bun, ziseră: "Într-un ceas bun să ne fii măriiata domn, până la adânci bătrânețe".

Și îndată-l duseră în sfânta Mitropolie cu mare cinste, luundu-l de mână părintele Theodosie mitropolitul, până l-au băgat în sfântul oltar, pre poarta cea mare împărătească, și acolo l-au purtat împrejurul sfântului préstol, sărutând masa cea sfântă, și evanghelia cea dumnezeiască și cinstita cruce. Și închinându-se, au îngenunchiat înaintea préstolului, de i-au citit deasupra capului molitvele de domnie patriarhul Dionisie și l-au blagoslovit. Și așa ieșind de acolo l-au pus în scaun domnesc până i-au cântat mnoga léta, mergând toată boier-

imea de i-au sărutat mâna.

După aceia ieșind afară, numaidecât purcésără cu toții de mērseră la curtea domnească, ieșindu-i nainte toți preoții cu litie și cu cântări dumnezeiești, până l-au băgat în bisérica domnească, de au sărutat sfintele icoane și au șezut în scaunul cel domnesc.

Atunce Costandin-vodă au strigat cătră toți boiarii cu glas de bună cinste zicându-le: "Iată, am ascultat eu rugăciunea dumneavoastră de mi-am lăsat toată odihna și toate moșiile méle și mai mult fără voia mea m-ați rădicat domn. Acum dară să cade și dumneavoastră să vă arătați credința cea adevărată, cum că vă veți afla în toată vrémia lângă noi, cu slujbă dreaptă și credincioasă, și veți face toate poruncile domniei fără nici o îndoială, precum și noi ne făgăduim să aveți dumneavoastră și toată țara de la noi dreptate."

Așijderea și boiarii răspunseră: "Cum de vréme ce au dăruit Dumnezeu pre măriia-ta cu domniia după pofta noastră, suntem bucuroși foarte să ne dăm credința neclătită". Și câte unul, câte unul, pre rând, fiind sfânta evanghelie așezată în mijlocul biséricii, puseră mâinile toți pre dânsa, jurându-se și legându-se cu numele marelui Dumnezeu, cum vor sluji domnului lor, cu credință și cu mare dreptate, dând la mâna domnu-său și o scrisoare a lor încredințată, precum iaste mai sus scris.

Isprăvindu-se de aceasta, cu toți dimpreună să închinară și ieșind din bisérică, suindu-se toți în casele domnești, șezând în cinstitul scaun, alergară cătră dânsul toți boiarii, mari și mici, și toate gloatele sărutând mâna, zicea: "Într-un ceas bun să ne fii măriia-ta domnu și să ne stăpânești cu pace în toată viața măriei-tale". Și aciași

porunci Costandin-vodă tuturor logofeților domnești de scriseră cărți pre numele lui la toate târgurile și la toată țara, dând veste de pristăvirea lui Șărbănuș-vodă și de domnie noao a lui Costandin-vodă.

Și tot într-acea zi au început a să griji de toate cele ce trebuiesc pentru îngroparea lui Șărbănuș-vodă. Iar a doa zi rădicat-au cinstitul trup și-l duseră cu mare cinste la sfânta mănăstire din Cotroceni, unde iaste hramul uspenie bogorodițe, care iaste făcută de el cu toată podoaba ei încă den temelie. Și fiind acolo adunați doi patriarși ai Țarigradului, anume Dionisie și Parthenie, dimpreună cu părintele Theodosie mitropolitul și cu mulțime de egumeni și de preoți, de-i făcură pogrebaniia cumsăcade și toți blagoslovindu-l, dădură-l gropii în biserică după jețul cel domnesc, fiind mare jale și plângere de doamna lui și de coconii lor, și de frații lui, și de toate rudeniile, zicând toți: "Dumnezeu să-l iarte!" Și-i făcură paminte mare cu bani la săraci, cu bucate multe.

Și de acolo să întoarse Costandin-vodă iar la scaunul lui, și tot într-aceia zi fost-au trimis la Poartă pre o seamă de boiari, pre altă i-au trimis la pașa, care au fost sarascheriu la Obluciță, unde-i zic Cartal, pre alții la hanul tătarăsc, cu cărți scrise pentru moartea lui Șărbănuș-vodă, făcând mare rugăciune pentru Costandin-vodă, să-l lase să le fie domn, precum l-au poftit țara.

Oh, mare minune și mare milă făcu Dumnezeu cu dânsu, că preste 2 săptămâni sosiră la Costandin-vodă de toate părțile veste bună. Întâi de la împărăție veni Părvul logofătul Cantacozineanu cu veste bună, cum s-au tocmit domnia numai în 8 ceasuri și în urma lui au sosit un agă mare, turcu, împreună cu Dumitrașco Caramalăul,

îmbrăcând pre Costandin-vodă cu caftan de la împărăție pentru domnie noao,

și-l puse cu mâna lui de șezu în scaunul cel de domnie, dând cu tunurile, făcut-au întru toți mare bucurie de domn tânăr.

Când au șezut Costandin-vodă domn, fost-au cursul anilor 7197, mesița octombrie 29 de zile, luni la 10 ceasuri de zi, iar vârsta lui au fost de ani 34.

Trimis-au și la cei 4 boiari carii era trimiși la Beci pre Preda spatarul, văr primare cu Costandin-vodă, de le-au făcut veste de această întâmplare.

Șerban-vodă au domnit ani 10, iar vârsta lui au fost când au murit, de ani 55.

Și cât au fost el domn mult au pătimit, mai vârtos pentru țară, că vrăjmașii nu-l lăsa, ci-l necăjiia în tot feliul ca să-l surpe din domnie, să poată hrăpi țara, mai vârtos grecii țarigrădeni; iar Dumnezeu tot nu l-au lăsat, nici-și da mijlocul, ci pre turci îi biruia cu banii, iar pre greci îi biruia cu alte meșteșuguri; pre toți vrăjmașii lui i-au supus, pre unii cu moartea, pre alții cu închisoarea, cât nu mai putea scăpa nici unul, ci de frica lui să ascundea toți în toate găurile, că-i dedese Dumnezeu minte și chibzuială mare. Și chipul lui era groaznic, cât să sperea de el și păgânii și alte țări.

Și în zilele lui nimeni n-au cutezat să-i calce țara, până la moartea lui.

Iar doamna lui, Mariia, cu fiu-său Iordache și cu patru cocoane au rămas în urma lui Șerban-vodă cu mare jale și cu multe lacrimi vărsate.

Iar Costandin-vodă încă nu i-au lăsat să fie atâta obidiți, precum au fost mai nainte alte doamne rămase

sărace de domnii lor, ci le-au dat mare cinste. Și n-au lăsat pre doamna să o bântuiască cineva, ci o au lăsat în casele ei, să se odihnească cu coconii ei și să-și ție satele și moșiile și tot ce va avea, cu bună pace. Așijderea și slugile ei câte au avut, le-au făcut cărți de milă ca să slujească acei case până vor fi.

Iar când au fost cursul anilor 7197, mesița iunie 20 de zile, fiind oastea nemțească la Belgradul sârbesc, iar sultan Suliman s-au rădicat cu toată puteria lui cea turcească de au mers asupra némților până la Sofia și acolo s-au tăbărât.

Atunce și Costandin-vodă, din porunca împărătească, purces-au cu toate oștile lui de au mers până la Rușavă și acolo s-au tăbărât, poruncindu-i turcul să dreagă cetatea de la Cladova și de la Rușavă. Fiind acolo, venit-au la dânsul și Tuchili groful de l-au ospătat, și l-au dăruit, și iar s-au învârtejit înapoi de s-au dus la tabăra turcească, unde era toți adunați. Iar când au fost la august 4 zile, făcut-au război mare de turci și de némți la apa Nișului, și cu vrerea lui Dumnezeu fost-au biruința némților iar turcii s-au întors înapoi cu mare rușine. Atunce au luat némții cetatea ce-i zic Nișul, și iar atunce au mers némții cătră Dunăre la cetatea Diiului, de s-au bătut cu turcii și au luat cetatea Diiului. Deci fiind cap un domn ce i-au zis prințepul, după ce au așezat oștile la cetatea de la Niși și de la Diiu, s-au învârtejit înapoi cu toate oștile lui de au venit până la Cladova, scriind cărți la Costandin-vodă de frăție și de prieteșug. Costandin-vodă încă le-au priimit și i-au trimis daruri și mulțemită. Și au pornit de la Cerneți să vie iar la scaunul lui. Ajungând la Olt, la casele lui din Brâncoveni, sosi-i vête cum au intrat prințipul cu oștile lui aicea în

țară. Atunce Costandin-vodă multă obidă și inimă rea avu pentru înșelăciunea ce i-au făcut némții, și îndată trimise niște boiari cu cărți de au ieșit înaintea némților, scriind la acel prințip gheneraleș cu mare rugăciune, făgăduindu-i dar mare, ca să facă bine să nu vie pentr-această țară că iaste săracă și prădată de turci și de tătari. Iar el nimic n-au băgat în seamă, ci au venit prin mijlocul țării de au făcut mare pradă, și au călcat mănăstirile, și au stricat bisericile până au sosit la Rucăr. Acolo s-au întâmpinat cu alt gheneraleș ce i-au zis Aizer, cu multe oști nemțești, împreună cu Costandin aga Bălăceanul, trecând prințipul în Ardeal, iar Aizer cu acel Bălăcean au trecut în țară.

Atunce și Costandin-vodă sosind la scaunul lui în București, prinzând de veste că au intrat acei némți în țară și până la Târgoviște au sosit, numaidecât au ieșit din scaunul lui împreună cu doamna, și cu părintele mitropolitul chir Theodosie, și cu toți boiarii și cu toată curtea lui, de au mers în jos, cătră Podul Pitariului, tăbărându-se în lunca Plătăreștilor, lăsând la scaun ispravnici pre Cărstea marele vistier Popescul, poruncindu-i ca după ce vor veni némții în București, să le dea zaharea cât le va trebui.

Decii Aizer gheneraleșul, înțelegând de aceasta, numaidecât trimise carte la Costandin-vodă, poftindu-l să vie la scaunu-și, să fie cu dânșii împreună, iar despre turc să se hainească.

Atunce Costandin-vodă, înțelegând de aceasta, numaidecât au chemat pre părintele vlădica Theodosie, și pre toți boiarii marii și mici, făcând mare sfat ce vor face de aceasta, mai vărtos arătând o seamă de boiari ca să se lépede Costandin-vodă de turci și să fie cu némții; iar el cu altă seamă de boiari, mai vărtos Costandin Cantacuzino,

ce-au fost mare stolnic, și Mihai Cantacuzino, marele spătar, socotiră că nu iaste acest sfat bun, căci de vor face una ca aceasta, tătarăi sunt aproape și numaidecât vor veni cu putere mare de vor robi țara și o vor prăda, și de către nēmți nu vor avea nici un folos. Ci numaidecât s-au sculat de acolo de au mers la sat la Ruși, unde sunt heleșteiele domnești.

Atunce au venit și Aizer la Drăgănești, poftind pre Costandin-vodă de au venit de la Ruși de s-au împreunat amândoi acolo la Drăgănești, arătând acel gherealeș mare liubov cătră Costandin-vodă, rugându-l, cu toată credința, ca să-l învețe ce va face. Și au spus adevărul că această venire a lui cu oștile o au făcut pre minciunile celui Bălăcean, că el s-au lăudat cum după ce va veni aicea în țară, să va închina la dânsul toată boierimea, și toată țara, iar n-au fost așa.

Déci Costandin-vodă încă i-au spus tot adevărul, cum că tătarăi vor să vie în țară la dânșii, și făcându-i mare cinste, l-au ospătat și s-au întors iar la București cu mare frică. Iar tătarăi înțelegând de venirea nēmților, numaidecât s-au sculat sultanul cu tătarăi și au trimis nainte soli la Costandin-vodă, spuindu-i că sunt viitori aicea în țară asupra nēmților.

Déci Costandin-vodă, înțelegând de aceasta, foarte rău s-au întristat, mai vartos pentru săraca de țară și numaidecât s-au rădicat de acolo de s-au dus la Buzău. Și de acolo au trimis pre doamnă-sa și cu toate jupănésele la mănăstire la Brad, iar el cu puținei oameni au încălecat de au ieșit înaintea sultanului, închinându-se lui cu mare plecăciune și cu mult dar.

Atunce au văzut sultanul că nu iaste Costandin-vodă

hain, ci iaste slugă dreaptă împăratului, făgăduindu-se că nu vor robi țara, numai ci merg asupra némților, care sunt vrăjmași lor.

Și de acolo Costandin-vodă numaidecât s-au învârtejit de au venit iar la Buzău, de au fost în zioa sfintei blagoiavleniei și de acolo, cu porunca sultanului s-au sculat de au venit iar la scaunul lui la București, cu toată boierimea și cu toată curtea lui. Iar Aizer, înțelegând de venirea tătarălor, de mare groază au dat dosul, fugind până în Târgoviște de n-au mai descălecat, la ghenarie 2 zile, 7198.